

בנק הפועלים

תמצית דוחות כספיים רבעוניים

ליום 30 בספטמבר 2019

Q3

תוכן העניינים

5	א. דוח הדירקטוריון וההנהלה
11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
50	3. סקירת הסיכונים
71	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקורות ונהלים
72	ב. הצהרות בקרה פנימית על דיווח כספי
75	ג. תמצית דוחות כספיים ליום 30 בספטמבר 2019
79	דוח סקירה של רואי החשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק הפועלים בע"מ
89	ביאורים לדוחות הכספיים
207	ד. ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים
211	5. ממשל תאגידי
213	6. פרטים נוספים בנוגע לעסקי התאגיד ואופן ניהולם
225	7. נספחים
239	מילון מונחים
242	אינדקס

בנק הפועלים

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

Q3

תוכן העניינים

11	1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
11	1.1. מידע צופה פני עתיד
11	1.2. מידע כספי תמציתי
14	1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם
15	1.4. יעדים ואסטרטגיה עסקית
16	2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
16	2.1. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
19	2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
26	2.3. המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
37	2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים
44	2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה
47	2.6. חברות עיקריות
50	3. סקירת הסיכונים
50	3.1. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם
50	3.2. סיכון אשראי
67	3.3. סיכון שוק
68	3.4. סיכון נזילות ומימון
69	3.5. סיכון צינת
69	3.6. סיכונים אחרים
69	3.7. טבלת גורמי סיכון
71	4. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים, בקרות ונהלים
71	4.1. מדיניות ואומדנים חשובנאיים קריטיים
71	4.2. בקרות ונהלים

רשימת הטבלאות

12	טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן
17	טבלה 2-1: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין
19	טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד
20	טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו
21	טבלה 2-4: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית
22	טבלה 2-5: ההוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים
23	טבלה 2-6: פירוט עמלות והכנסות אחרות
24	טבלה 2-7: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות
25	טבלה 2-8: רווח כולל
26	טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים
26	טבלה 2-10: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים
27	טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי
27	טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים
28	טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך
28	טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק
29	טבלה 2-15: התפתחות ביתרות הפיקדונות
29	טבלה 2-16: ההתפתחות ביתרות הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ
30	טבלה 2-17: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
30	טבלה 2-18: מכשירים נגזרים
31	טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם
33	טבלה 2-20: חישוב יחס הלימות ההון
34	טבלה 2-21: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון
35	טבלה 2-22: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי
36	טבלה 2-23: יחס מינוף
37	טבלה 2-24: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים
44	טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה
51	טבלה 3-1: סיכון אשראי בעייתי
51	טבלה 3-2: נכסים שאינם מבצעים
52	טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית
54	טבלה 3-4: מדדי סיכון אשראי
55	טבלה 3-5: סיכון אשראי לפי ענפי משק
58	טבלה 3-6: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים
58	טבלה 3-7: חשיפות עיקריות למדינות זרות
59	טבלה 3-8: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים
60	טבלה 3-9: סיכונים בתיק הלוואות לדיור
60	טבלה 3-10: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי
61	טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק
61	טבלה 3-12: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים
62	טבלה 3-13: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק
63	טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל
63	טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם להכנסה הממוצעת ולגודל הלווה
64	טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים
64	טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון
64	טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל
65	טבלה 3-19: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה
66	טבלה 3-20: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

66	טבלה 21-3: יתרות סיכון האשראי לכל קבוצת לווים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 בספטמבר 2019
67	טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו
67	טבלה 23-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי ההוגן נטו מותאם של הבנק וחברות מאוחדות שלו
68	טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית
68	טבלה 25-3: יחס כיסוי הנזילות
70	טבלה 26-3: חומרת גורמי הסיכון

1. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

בישיבת הדירקטוריון שהתקיימה ביום 19 בנובמבר 2019, הוחלט לאשר ולפרסם את הדוחות הכספיים המאוחדים הבלתי מבוקרים של בנק הפועלים בע"מ והחברות המאוחדות שלו, ליום 30 בספטמבר 2019 ולתקופה ינואר-ספטמבר 2019.

1.1 מידע צופה פני עתיד

חלק מהמידע המפורט בדוחות אלו, שאינו מתייחס לעובדות היסטוריות (אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים), מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך התשכ"ח-1968. תוצאות הבנק בפועל, עשויות להיות שונות מהותית מאלו שנכללו במסגרת המידע צופה פני עתיד, לרבות, בין היתר, כתוצאה משינויים בשוקי ההון בארץ ובעולם, שינויים מאקרו כלכליים, שינויים במצב הגיאופוליטי, שינויים רגולטוריים, שינויים חשבונאיים ושינויים בכללי המיסוי, וכן שינויים אחרים שאינם בשליטת הבנק, ואשר עשויים להביא לאי התממשות הערכות ו/או לשינויים בתוכניות העסקיות של הבנק. מידע צופה פני עתיד מאופיין במילים או בביטויים כגון: "תחזית", "תוכנית", "יעד", "אומדן סיכון", "תרחיש", "תרחיש קיצוני", "הערכת סיכון", "קורלציה", "התפלגות", "אנו מאמינים", "צפוי", "חזוי", "מעריכים", "מתכוונים", "מתכננים", "מתעתד", "עשוי להשתנות", "צריך", "יכול", "יהיה" וביטויים דומים להם. ביטויים צופי פני עתיד אלו, כרוכים בסיכונים ובחוסר ודאות, משום שהם מבוססים על הערכות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים, אשר כוללים, בין היתר, שינויים בפרמטרים הבאים: מצב המשק, טעמי הציבור, שיעורי ריבית בארץ ובחו"ל, שיעורי אינפלציה, הוראות חקיקה ורגולציה חדשות בתחום הבנקאות ושוק ההון, החשיפה לסיכונים פיננסיים, איתנות פיננסית של לווים, התנהגות המתחרים, היבטים הקשורים בתדמית הבנק, התפתחויות טכנולוגיות ונושאי כוח אדם, ובתחומים אחרים אשר יש להם השפעה על פעילות הבנק ועל הסביבה בה הוא פועל, ואשר מטבע הדברים התממשותם אינה ודאית.

מידע זה משקף את נקודת המבט הנוכחית של הבנק בנוגע לאירועים עתידיים. נקודת מבט זו מבוססת על הערכות, ולכן נתונה לסיכונים, לחוסר ודאות, ואף לאפשרות שאירועים או התפתחויות, שנחזו כצפויים, לא יתמשו בכלל, או יתמשו במקצת בלבד, ואף שההתפתחויות בפועל תהיינה הפוכות מאלו שנצפו.

המידע המוצג להלן נסמך, בין היתר, על מידע המצוי בידיעת הבנק והמבוסס, בין היתר, על פרסומים של גורמים שונים, כגון: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, משרד האוצר, נתוני בנק ישראל, משרד השיכון וגורמים אחרים המפרסמים נתונים והערכות לגבי שוקי ההון בארץ ובעולם.

1.2 מידע כספי תמציתי

בהמשך לאמור בסעיף 2.6.1 לדוח הדירקטוריון של הבנק לשנת 2018 לעניין היערכות הבנק להיפרדות מקבוצת ישראלכרט, בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות"), ביום 8 באפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65.2% מהונה של ישראלכרט. לאחר המכירה נותר הבנק עם החזקה של כ-33% ממניות ישראלכרט, שמטופלת לפי שיטת השווי המאזני.

החל מהדוחות הכספיים הרבעוני השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראלכרט סווגה כ"פעילות מופסקת". בהתאם, עד הרבעון הראשון לשנת 2019, הבנק הציג את כל הנכסים וכל ההתחייבויות המשויכים לפעילות קבוצת ישראלכרט בשורות נפרדות במאזן. באופן דומה הציג הבנק בנפרד בדוח רווח והפסד את הרווח המיוחס לפעילות המופסקת לכל תקופת דיווח.

החל מהרבעון השני לשנת 2019, שבו כאמור מכר הבנק 65.2% מהונה של ישראלכרט, נותר הבנק עם השפעה מהותית על ישראלכרט, על כן, יתרת ההשקעה הנותרת ותוצאות הפעילות המיוחסות אליה, לרבות הרווח נטו ממכירת ההשקעה, מוצגים בשורה אחת כפעילות מופסקת בדוחותיו הכספיים. בהתאם לכך, נתוני קבוצת ישראלכרט אינם מוצגים במרבית הפירוטים שלהלן. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1.ה](#). בדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2018	30.09.2018	30.09.2019	30.09.2018	
מדדי ביצוע עיקריים					
7.06%	9.23%	8.43%	10.67%	7.63%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽¹⁾
9.74%	9.56%	8.40%	11.02%	8.30%	תשואת הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽²⁾⁽¹⁾
6.07%	8.18%	7.52%	9.41%	7.46%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון ⁽⁷⁾⁽¹⁾
8.75%	8.52%	7.97%	9.76%	8.13%	תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק להון מנוטרל חריגים ⁽⁷⁾⁽³⁾⁽¹⁾
0.57%	0.74%	0.71%	0.84%	0.65%	תשואה לנכסים ממוצעים ⁽¹⁾
2.29%	1.68%	1.61%			יחס הכנסות לנכסים ממוצעים
65.05%	*58.87%	59.58%	*57.19%	62.20%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מפעילות נמשכת
57.70%	*57.98%	58.49%	*56.33%	61.01%	יחס יעילות - הוצאות תפעוליות לסך ההכנסות מנוטרל חריגים מפעילות נמשכת ⁽³⁾
2.31%	2.27%	2.28%	2.29%	2.23%	מרווח מימוני מפעילות שוטפת ⁽⁴⁾⁽¹⁾
120%	122%	124%	122%	124%	יחס כיסוי נזילות ⁽⁵⁾
ליום 31 בדצמבר					
	ליום				
2018	30.09.2018	30.09.2019			
11.16%	11.32%	11.87%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾		
14.39%	14.77%	15.16%	יחס הון כולל לרכיבי סיכון ⁽⁶⁾		
7.51%	7.63%	7.92%	יחס מינוף ⁽⁶⁾		

* סווג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.

- (1) מחושב על בסיס שנתי.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראלכרט והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (4) רווח מימוני מפעילות שוטפת (ראה [דוח דירקטוריון פרק התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברוח כולל אחר](#)) מחולק בסך-הכל נכסים פיננסיים לאחר הפרשה להפסדי אשראי ובניכוי יתרות בגין כרטיסי אשראי שאינם נושאות ריבית.
- (5) למידע נוסף, ראה [פרק "סיכון נזילות ומימון"](#) להלן.
- (6) למידע נוסף, ראה [פרק "הון, הלימות הון ומינוף"](#) להלן.
- (7) תשואת הרווח הנקי מפעילות נמשכת, מושפעת בעיקר מעודפי ההון שנבעו בין היתר ממכירת כ-65% ממניות ישראלכרט. בחודש ספטמבר 2019 הבנק הכריז על חלוקת חלק מעודפי ההון כאמור כדיבידנד בסך 1 מיליארד ש"ח.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	2018	30.09.2018	30.09.2019	30.09.2018	
מדדי איכות אשראי עיקריים					
1.31%	1.33%	1.35%	1.33%	1.35%	שיעור הפרשה להפסדי אשראי מתוך האשראי לציבור
1.23%	1.30%	1.29%	1.30%	1.29%	שיעור חובות פגומים או חובות בפיגור של 90 ימים או יותר מתוך האשראי לציבור
0.20%	0.17%	0.10%	0.15%	0.01%	שיעור מחיקות חשבונאיות נטו מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
0.22%	0.21%	0.18%	0.17%	(0.05%)	שיעור הוצאות בגין הפסדי אשראי מתוך אשראי ממוצע לציבור ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח					
נתונים עיקריים מדוח רווח והפסד					
2,595	2,498	2,428	950	736	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,579	2,588	2,419	980	798	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽²⁾
2,231	2,219	2,170	841	720	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק
3,215	2,309	2,298	871	782	רווח נקי מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק מנוטרל חריגים ⁽³⁾
8,906	6,616	7,026	2,228	2,283	הכנסות ריבית, נטו
613	424	400	118	(40)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
10,351	7,611	7,339	2,634	2,341	רווח מימוני, נטו**
4,868	*3,547	2,775	*1,241	884	הכנסות שאינן מריבית
3,318	*2,492	2,404	*822	815	מזה - עמלות
8,960	*5,983	5,839	*1,984	1,970	הוצאות תפעוליות ואחרות
4,097	3,126	3,071	1,020	1,010	מזה - משכורות והוצאות נילוות
13,774	*10,163	9,801	*3,469	3,167	סך הכנסות
רווח נקי למניה רגילה (בש"ח)					
1.95	1.87	1.82	0.71	0.55	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק

* סווג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק, מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.
 ** רווח מימוני, נטו כולל הכנסות ריבית, נטו והכנסות (הוצאות) מימון שאינן מריבית.

- (1) מחושב על בסיס שנת.
- (2) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, רווח נטו ממכירת ישראל ופסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.
- (3) אינו כולל הוצאות בגין עדכון ההפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים, השפעת סגירת הפעילות הפרטית בחו"ל, והפסד מירידת-ערך בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף.

טבלה 1-1: מידע כספי תמציתי ומדדי ביצוע עיקריים לאורך זמן (המשך)

ליום 31 בדצמבר		ליום 30 בספטמבר		
2018	2018	2019		
במיליוני ש"ח				
נתונים עיקריים מהמאזן				
460,926	447,921	453,347		סך-כל הנכסים
84,459	77,622	72,517		מזה - מזומנים ופיקדונות בבנקים
56,116	57,943	65,592		ניירות-ערך
282,507	275,806	291,007		אשראי לציבור, נטו
6,944	7,026	7,761		סיכון אשראי בעייתי, נטו
2,158	2,238	2,295		חובות פגומים מאזניים, נטו
2,178	2,218	2,401		אשראי לציבור שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
423,270	410,203	414,086		סך-כל ההתחייבויות
352,260	341,775	348,027		מזה - פיקדונות הציבור
4,528	4,357	3,178		פיקדונות מבנקים
30,024	28,647	28,337		אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
37,544	37,613	39,218		הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק
נתונים נוספים				
23.7	26.6	26.7		מחיר מניה לסוף תקופה (בש"ח)
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר				
2018	30.09.2018	30.09.2019	30.09.2018	30.09.2019
37.17	37.17	74.90	-	74.90
0.73%	*0.55%	0.53%	*0.19%	0.18%

* סוג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.
 ** על-פי מועד ההכרזה.

1.3. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהבנק חשוף אליהם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציית. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. למידע נוסף על הסיכונים ראה [פרק סקירת הסיכונים](#) להלן, ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" וה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2019".

1.4 יעדים ואסטרטגיה עסקית

בסוף שנת 2018 אישרו הנהלת הבנק ודירקטוריון הבנק תוכנית אסטרטגית תלת-שנתית (לשנים 2019-2021) המתעדכנת מדי שנה על בסיס התייחסות לשינויים בכלכלה הגלובלית, לשינויים בסביבה העסקית בישראל, למהלכי הרגולציה ולשינויים בסביבה התחרותית בה פועל הבנק על כלל תחומי פעילותו. בנוסף לשינויים אלו, התוכנית האסטרטגית נבנתה תוך התייחסות גם לתרחישים עתידיים אפשריים לענף הבנקאות כפי שאלו פורסמו על-ידי ועדת באזל לענייני בנקאות בפברואר 2018. הפיקוח על הבנקים תיאר את תרחישי באזל בסקירה השנתית אודות מערכת הבנקאות בישראל לשנת 2017, שפורסמה בחודש מאי 2018. הבנק אימץ את תרחישי באזל כמתודולוגיה לניתוח סביבת התחרות העתידית ולבחירת תרחיש ייחוס הנראה כבעל מירב הסיכויים להתממש בענף הבנקאות הישראלי. יצוין כי נוכח הפערים בסביבה התחרותית בין מגזר הלקוחות הפרטיים לבין מגזר הלקוחות העסקיים, אנו מעריכים כי במגזרי הפעילות השונים יתמשו תרחישים שונים.

מכלול גורמים משפיעים על המערכת הבנקאית בעולם ובישראל ובראשם שינויים בהרגלי הלקוחות, התהדקות הרגולציה, והשפעה הולכת וגוברת של אמצעים טכנולוגיים. תמורות אלו מובילות להתגברות התחרות מצד שחקנים מסורתיים ושחקנים חדשים רבים ומגוונים. אנו מעריכים כי במגזר הבנקאות הקמעונאית (לקוחות פרטיים ועסקים קטנים) קיימת סבירות גבוהה להתממשות, מדורגת על פני שנים, של תרחיש "הבנק המבוזר". בתרחיש זה יבוצרו השירותים הפיננסיים בין בנקים ושחקנים טכנולוגיים. ייתכן כי בתרחיש זה יירקמו שיתופי פעולה בין השחקנים באמצעות מודלים שונים לפעילות. להערכת הבנק, בבנקאות העסקית והמסחרית, הערך המוסף שחברות הטכנולוגיה הגדולות יכולות לספק ללקוח העסקי בטווח הקצר-בינוני הינו מוגבל יחסית ומכאן שהאיום הנשקף מצד ענקיות הטכנולוגיה בפלחי לקוחות אלו עדיין רחוק. על כן, אנו מעריכים כי במגזר הבנקאות העסקית קיימת סבירות גבוהה להתממשות תרחיש "הבנק המשופר". בתרחיש זה, יעברו הבנקים הקיימים תהליך מקיף של מודרניזציה ודיגיטציה ויעשו שימוש בטכנולוגיות חדישות כדי לשפר את מערכותיהם, לחדש את הממשק עם הלקוחות, ליצור ערך מוסף, ולהציע שירותים מתקדמים. חלק מהמודלים העסקיים ישתנו, אך הקשר עם הלקוחות ופעילות הליבה יישמרו.

התוכנית האסטרטגית התלת שנתית של הבנק לוקחת בחשבון את הזירות המתחייבת מהסיכונים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון. מטרת התוכנית האסטרטגית היא לאפשר לבנק, להמשיך להתקדם בתוואי של צמיחה יציבה ולהוסיף לבסס את מובילותו במערכת הבנקאות בישראל, תוך מתן חוויית שירות איכותית ומתקדמת בכלל הערוצים, השאת ערך למחזיקי המניות וכלל מחזיקי העניין וזאת גם לנוכח מכלול האתגרים העומדים לפתחו, ובכללם גם אתגרים הנובעים מהתפתחות מפת התחרות, כפי שהצטיירו מתרחישי באזל. הבנק מיישם את הוראות בנק ישראל לעמידה ביעדי ההון, והן נלקחו בחשבון במסגרת התכנון האסטרטגי של הבנק. התוכנית האסטרטגית מתמקדת בחמש תימות מרכזיות:

- 1. מובילות יוצרת ערך בישראל בפלחי לקוחות ופעילויות במיקוד -** העמקת הקשר והפעילות עם לקוחות הבנק, בהתבסס על חדשנות בשירותים ואופטימיזציה בערוצי הפעילות, העמקת הערך המוסף, יצירת פיתרונות מותאמים לצורכי הלקוחות השונים וחיזוק המיקוד העסקי בפעילויות בעלות פוטנציאל.
- 2. העצמת הערך ללקוח תוך שילוב קשר אישי, אנושי וטכנולוגי -** שירות בנקאי מותאם, נגיש ואינטואיטיבי המשלב שירותים דיגיטליים מתקדמים עם שירות וייעוץ אנושי בפעילויות מורכבות ובצמתי החלטה.
- 3. בונים את המחר: בניית תשתיות, חדשנות וצמיחה בינלאומית ממוקדת -** חיזוק התשתיות לצמיחה עתידית, פיתוח יכולות טכנולוגיות מתקדמות תוך שיתופי פעולה עם הסביבה העסקית ופיתוח הפעילות המסחרית בארצות-הברית.
- 4. ערך משותף בר קיימא עם מחזיקי העניין -** קידום מהליכים עסקיים המייצרים ערך משותף לציבור ולבנק תוך הגברת השקיפות וקידום השיח עם כלל מחזיקי העניין.
- 5. פישוט ומצינונות תפעולית מתמשכת -** אופטימיזציה של כלל המשאבים, תוך פישוט ועיצוב מחדש של תהליכים מקצה לקצה להעצמת הערך ללקוח ויישום תוכנית התייעלות רב שנתית.

בנוסף לחמש התימות האסטרטגיות המרכזיות לעיל, פועל הבנק בהתאם לשלוש תימות משאבים ותשתיות:

- הבנק ימשיך לשים דגש על טיפוח וניהול המשאב האנושי ויצירת תשתית ארגונית תומכת וגמישה (Agile).
  - הבנק יפעל לקידום מצוינות בניהול פיננסי וניהול הון דינמי ומתקדם.
  - הפעילות תתבצע תוך ניהול סיכונים קפדני, ההולם את מתווה פעילות הבנק.
- הבנק ימשיך לפעול בהתבסס על ערכי היסוד של הבנק ובהלימה לעקרונות הקיימות, כפי שהוגדרו בחזון הבנק. בהקשר זה הבנק יפעל להמשיך ולהוביל, כפי שעשה בשנים האחרונות, את המערכת הפיננסית בנושא אחריות חברתית ותרומה לקהילה.
- להרחבה נוספת בדבר אסטרטגיית הבנק וביטוייה בתחומי פעילותו השונים ראה פרק יעדים ואסטרטגיה עסקית בדוח הדירקטוריון וההנהלה לשנת 2018.
- תוכניות העבודה של הבנק כפי שאושרו והנחות העבודה עליהן התבססו, מתייחסות לפעילות עתידית של הבנק. לפיכך, המידע שפורט לעיל בפרק זה בכל הקשור בתוכניות פעולה וכוונות הבנק הינו "מידע צופה פני עתיד".
- התוכנית האסטרטגית שנקבעה מציבה יעדים שאפתניים לפעילויות השונות. עקב כך, יש להביא בחשבון כי בכל תכנון ובמיוחד בתכנון לטווח של מספר שנים, וביתר שאת בתקופה של שינויים וטלטלות בכלכלה הגלובלית והמערכת הפיננסית בעולם, קיימת מידה לא מבוטלת של אי ודאות. גורמים שונים ומגוונים עלולים להביא לידי כך שההנחות השונות העומדות בבסיס וברקע של התוכנית האסטרטגית לא יתקיימו, או לא יתקיימו במלואן, ושהתוכניות לעתיד לא יתמששו, או לא יתמששו במלואן. בין גורמים אלו יש לציין את הסביבה העסקית בישראל ובעולם ותנאי המאקרו. חשיבות מיוחדת יש לייחס למצב הכלכלה העולמית, למצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור ולשינויים הרגולטוריים.

2. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

2.1 מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2.1.1 סקירה כלכלית ופיננסית

התפתחויות בכלכלה העולמית

מלחמת הסחר ואי-הוודאות סביב היציאה של בריטניה מהאיחוד האירופי האטו את הצמיחה העולמית. התרחבות הסחר העולמי נבלמה, דבר שפגע בענף התעשייה. עליית אי-הוודאות הובילה גם להאטה בהשקעות הריאליות. מבחינה גיאוגרפית, ההאטה בלטה במדינות אירופה ובסין. הצמיחה בסין ירדה ברבעון השלישי של השנה לרמה נמוכה של 5.5%. הצמיחה במשק האמריקני האטה אף היא ברבעון השלישי של שנת 2019 לרמה של 1.9%, אם כי רמה זו עדיין שומרת על שוק עבודה הדוק - שיעור האבטלה ירד לרמה של 3.5%, שפל של 50 שנה. במהלך חודש אוקטובר 2019 חלה התקדמות בדיונים בין ארצות-הברית לבין סין בנושא הסכם הסחר, וכן יציאת בריטניה מהאיחוד האירופי נדחתה, על מנת לאפשר לה לאשר טיוטת הסכם עם האיחוד האירופי. האינפלציה במדינות המפותחות נותרה נמוכה, ושורה של בנקים מרכזיים בעולם הפחיתו ריביות. הבנק המרכזי בארצות-הברית הוריד את הריבית במהלך הרבעון השלישי של שנת 2019 ב-0.5 נקודות אחוז בשתי פעימות לרמה של 2.0%. בסוף אוקטובר הפחית הפד את הריבית פעם נוספת לרמה של 1.75%. הבנק המרכזי האירופי הפחית בספטמבר 2019 את הריבית על הפיקדונות של הבנקים בבנק המרכזי ממינוס 0.4% למינוס 0.5%. במקביל, הוכרז על חזרה לתוכנית של רכישת אגרות-חוב מיום 1 בנובמבר 2019 בסכום של 20 מיליארד אירו לחדש.

הפעילות הכלכלית במשק הישראלי

האינדיקטורים שפורסמו עד כה מצביעים על האטה מסוימת בצמיחת המשק ברבעון השלישי של השנה. ייתכן שמגמה זו הושפעה מהידרדרות הצמיחה בעולם, וכן מאי-הוודאות הפוליטית בישראל. בדומה לעולם, ההאטה בולטת יותר בענף התעשייה, ופחות בענפי השירותים. היצוא התעשייתי ירד ברבעון השלישי בשיעור דולרי של 0.6% מול הרבעון הקודם, וזאת למרות שיצוא הרכיבים האלקטרוניים עלה בשיעור חד. ירידה חלה גם ביבוא חומרי גלם וביבוא מוצרי השקעה. האינדיקטורים לצריכה הפרטית, לעומת זאת, המשיכו להצביע על התרחבות. שוק העבודה נותר הדוק, שיעור האבטלה ירד לרמה של 3.8% בחודש אוגוסט, והשכר עלה בשנה האחרונה ב-3.4% (עד חודש יולי).

הנדל"ן למגורים

מכירת הדירות החדשות, על-פי דיווחי הלמ"ס, שבה לעלות לאחר הירידה שנרשמה בחודשים הראשונים של השנה: בחודשים יוני-אוגוסט נרשמה עלייה של 12% לעומת שלושת החודשים הקודמים. התחלות הבניה עמדו ברבעון השני של שנת 2019 על 11.5 אלף יחידות, לעומת 12.5 אלף יחידות ברבעון הראשון, ורמה ממוצעת של 12.7 אלף בממוצע לרבעון בשנת 2018. העלייה במחירי הדירות התחדשה וסקר מחירי הדירות, שמפרסמת הלמ"ס, מצביע על עלייה של 1.3% במחירים ב-12 החודשים האחרונים (עד חודש ספטמבר).

המדיניות הפיסקאלית והמוניטרית

ריבית בנק ישראל נותרה במהלך הרבעון השלישי של השנה וכן בחודש אוקטובר ללא שינוי ברמה של 0.25%. במהלך הרבעון השלישי חלה תפנית חדה בהכוונת הריבית של בנק ישראל, זאת בעקבות ירידה חדה בקצב האינפלציה והמשך ייסוף השקל. בחודש יולי הוועדה המוניתרית העריכה כי יהיה צורך להעלות את הריבית ברבעון השלישי של השנה, ואילו בהחלטה בחודש אוקטובר העריכה הוועדה המוניתרית שהריבית תיוותר ברמתה תקופה ארוכה או תפחת. שוק המק"מ מגלם צפי לירידה בריבית בחודשים הקרובים.

הגירעון התקציבי המשיר לעלות והגיע ב-12 החודשים שהסתיימו בחודש יוני לשיעור של 3.9% מהתוצר. הוצאות הממשלה גדלו בחודשים ינואר-ספטמבר בשיעור של 6.8%, ואילו ההכנסות ממסים בכ-2.0%. סבב שני של בחירות לכנסת התקיים ב-17 בספטמבר 2019, ולעת עתה מתקיים משא-ומתן קואליציוני בין המפלגות. בהיעדר ממשלה קבועה, שנת 2020 צפויה להיפתח ללא תקציב מדינה מאושר, וכן נדחה הטיפול בחריגה של הגירעון התקציבי מהיעד.

אינפלציה ושער חליפין

מדד המחירים לצרכן "הידוע" ירד ברבעון השלישי של השנה ב-0.7%. קצב האינפלציה השנתי ירד בסוף הרבעון השלישי לרמה של 0.6%. מדד המחירים לחודש ספטמבר ירד ב-0.2% ושיעור האינפלציה השנתי ירד ל-0.3%. הירידה בשיעור האינפלציה בשנה האחרונה מיוחסת לייסוף בשער החליפין של השקל מול סל המטבעות ולירידה במחירי האנרגיה. התגברות התחרות מצד הרכישות המקוונות המשיכה אף היא למתן את מחירי המוצרים הסחירים. בניגוד לשנים קודמות, ההשפעה הישירה של המדיניות הכלכלית על המחירים הייתה נמוכה. השקל יוסף ברבעון השלישי של השנה בשיעור של 2.4% מול הדולר האמריקאי, ומול האירו בשיעור של 6.3%. מול סל המטבעות האפקטיבי חל ייסוף של 4.4%. בנק ישראל כמעט ולא רכש מטבע-חוץ במהלך הרבעון השלישי (סכום מזערי של 2 מיליון דולר).

שוקי הכספים והון

השוקים הפיננסיים הושפעו ברבעון השלישי מאי-הוודאות הפוליטית בעולם וממדיניות הבנקים המרכזיים, שבמידה רבה נועדה להתמודד עם השלכות אי-הוודאות הזו. השפעת המדיניות המוניטרית המרחיבה בלטה בשוקי אגרות-החוב העולמיים, אך גם מדדי המניות המשיכו לעלות, זאת חרף העלייה בסיכונים, והפחתת תחזיות הצמיחה בעולם. מדד ה-S&P500 עלה ברבעון השלישי ב-1.2% והשלים עלייה של 19% מתחילת השנה. מדד המניות האירופי ה-STOXX EUROPE 600 עלה ברבעון השלישי של שנת 2019 לרמה של 1,375 מיליון ש"ח, אך רמתן עדיין נמוכה לעומת הרמה היומית הממוצעת ב-2018. מחזורי המסחר באגרות-חוב עלו מעט ברבעון השלישי של שנת 2019 לרמה ממוצעת יומית של 3,727 מיליון ש"ח, בדומה לרמה הממוצעת ב-2018. תשואות אגרות-החוב לטווחים הארוכים הוסיפו כאמור לרדת, כשברקע עלייה בציפיות שהורדות הריבית על-ידי הבנקים המרכזיים יימשכו. בארצות-הברית הירידה בתשואות אגרות-החוב הייתה בולטת - תשואת האיגרת לטווח של עשר שנים ירדה בסוף ספטמבר לרמה של 1.66%, לעומת 2.68% בסוף 2018. באירופה ובישראל ירדת התשואות הייתה דומה. התשואה לעשר שנים הגיעה בישראל בסוף חודש ספטמבר לרמה של 0.97%. בסיכום הרבעון השלישי מדדי אגרות-החוב הממשלתיות השקליות כמו גם הצמודות עלו בשיעור של 3.5%. מדד אגרות-החוב הקונצרניות תל-בונד 60 עלה ברבעון השלישי של שנת 2019 ב-1.5%, ומרווחי התשואה לעומת אגרות-החוב הממשלתיות נותרו ברמה נמוכה של כ-1.0%. בשוק הקונצרני הלא פיננסי נרשמו ברבעון השלישי היקפי גיוסים של כ-8.2 מיליארד ש"ח, רמה דומה לזו שנרשמה בשלושת הרבעונים הקודמים.

טבלה 1-2: נתונים על השינויים במדד המחירים לצרכן ובשערי חליפין

לשנת 2018	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר		
	2018	2019	2018	2019	
1.2%	1.1%	0.8%	0.2%	(0.7%)	שיעור עליית (ירידת) מדד המחירים ה"דוע"
8.1%	4.6%	(7.1%)	(0.6%)	(2.4%)	שיעור עליית (ירידת) שער הדולר של ארצות-הברית
2.4%	1.2%	(10.7%)	(1.4%)	(5.3%)	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה שטרלינג
7.1%	4.6%	(7.9%)	1.1%	(4.2%)	שיעור עליית (ירידת) שער הפרנק השוויצרי
3.3%	1.5%	(11.3%)	(0.9%)	(6.3%)	שיעור עליית (ירידת) שער האירו
(23.1%)	(34.1%)	(13.0%)	(24.4%)	(0.4%)	שיעור עליית (ירידת) שער הלירה התורכית

נתונים על ריבית בנק ישראל:

30.06.2018	30.09.2018	31.12.2018	30.06.19	30.09.19	
0.10%	0.10%	0.25%	0.25%	0.25%	שיעור הריבית בסוף התקופה

2.1.2 גילוי בדבר הפניות תשומת לב רואי החשבון המבקרים

לעיתים, מוצא לנכון רואה החשבון המבקר לכלול שינוי מהנוסח האחיד על-ידי הוספת פסקת הפניית תשומת לב שנועדה להדגיש עניין מסוים המשפיע באופן משמעותי על הדוחות הכספיים וכלול בביאור לדוחות הכספיים. רואי החשבון המבקרים הפנו את תשומת הלב לאמור בביאור 10.ב (ב) בדבר חשיפה לתובענות ייצוגיות שהוגשו כנגד קבוצת הבנק, לביאור 10.ד. בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ולביאור 10.ה. בדבר החקירה בנושא FIFA.

2.1.3. סיכונים מובילים ומתפתחים

בהתבסס על המלצת ה-FSB (המוסד ליציבות פיננסית), סיכון מוביל מוגדר כהתפתחות המתרחשת כיום בסביבת העסקים של הבנק, אשר עלולה להשפיע לרעה על תוצאות הבנק במהלך השנה הקרובה. זאת לעומת סיכון מתפתח אשר ישנה אי ודאות גדולה יותר לגבי מועד גיבושו לכלל התרחשות בעלת השפעה מהותית על אסטרטגיית הבנק.

ניהול הסיכונים בקבוצת הבנק מתואר בהרחבה ב"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018". הנהלת הבנק והדירקטוריון דנו בהשפעתם על הבנק של הסיכונים המובילים והמתפתחים המפורטים להלן ובוחנים מעת לעת את הצורך בהתאמת האסטרטגיה העסקית בהתאם להתפתחויות אלה:

- **סיכון הציות:** תחת סיכון הציות כלולים, בהתאם להוראת נוהל בנקאי תקין 308 גם סיכונים הנובעים מתחום הוגנות הבנק כלפי לקוחותיו ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרוח, מתן ייעוץ ללקוח, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), היבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או שירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה.
- התממשות הסיכון בעולם באה לידי ביטוי בהמשך החקירות נגד בנקים בעולם והקנסות המוטלים עליהם בקשר להפרות חוק או רגולציה, כגון בדבר סיוע להעלמות מס ומניעת מימון טרוח, הלבנת הון וחקירת מעשי שחיתות. עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ובנושא FIFA נחקרים על-ידי הרשויות האמריקאיות. הבנק מעריך, כי סביר להניח שהסך הכולל שתשלם קבוצת הבנק בקשר לחקירות עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים יהיה גבוה משמעותית מסכום ההפרשה הקיים בדוחות הכספיים. קנסות משמעותיים מאד עלולים לפגוע בתוצאות הבנק. למועד זה נראה שהסדר או הסדרים מוסכמים עם משרד המשפטים האמריקאי בעניין זה יכול שיהיו מסוג של Deferred Prosecution Agreement או Plea Agreement. סוג ההסדר, אם יושג, עשוי גם הוא להשפיע על הבנק באופן שהסדר חמור עלול לפגוע בעסקי הבנק. לפרטים בדבר חקירות הרשויות האמריקאיות, ראה [ביאור 10 ו-10](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.
- **סביבת המאקרו:** פעילות הבנק תלויה בסביבה העסקית בישראל ובעולם. מצב הכלכלה העולמית, שינויים משמעותיים במדיניות המוניטרית ובעקומי הריבית, תנודתיות בשווקים ושינויים במחירי הנכסים הפיננסיים בארץ ובעולם ובמחירי הנדל"ן והמצב הכלכלי, המדיני והביטחוני של ישראל ושל האזור הינם בעלי פוטנציאל להשפעה על פעילות הבנק. התוכנית האסטרטגית הרב שנתית של הבנק כוללת הנחות מסוימות לגבי סביבת המאקרו תוך התייחסות לסיכונים הקיימים בכלכלה הגלובלית ובמשק הישראלי ומאזנת בין שיקולי תשואה לסיכון.
- **הסביבה הרגולטורית בארץ ובחו"ל:** לרפורמות רגולטוריות בינלאומיות קיימת השלכה על פעילותו העסקית של הבנק בארץ ובעולם. בישראל גובשו בשנים האחרונות מספר יוזמות רגולטוריות שעניינן בעיקר הגברת התחרותיות במערכת הבנקאית בישראל ולצידן קיימות מספר יוזמות רגולטוריות נוספות הנמצאות בשלבי ייזום. היוזמות והמגמות הרגולטוריות, ובפרט החובה של הבנק להיפרד מחברות כרטיסי האשראי שלו והשינויים המשמעותיים בתחום פעילות זה, כמו גם ניווד חשבונות בנק ו-Open API עשויים להשפיע על המערכת הבנקאית בכלל ועל הבנק בפרט. בשלב זה מוקדם להעריך ולאמוד השפעתם על הבנק. לפרטים אודות החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל התשע"ז-2017 ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.
- **סיכון אבטחת מידע ותקורות קיברנטיות:** איומי הסייבר המתגברים כלפי גופים פיננסיים מביאים להפנית משאבי התעשייה הבנקאית להתמודדות עם הסיכון. הבנק מבצע בקורות באופן תדיר בכלל הערוצים על מנת למנוע חדירת פוגענים, הפעלת תוכנות זדוניות ומניעת דלף מידע. מעגלי הבקרה מורכבים ממספר רב של מערכות אבטחת מידע מתקדמות אשר פרוסות פנימית ברשת הבנק וחיצונית בתור הגנה היקפית.
- **סיכון תחרותי-אסטרטגי:** תחרות חדשה מצד חברות ביג-טק (אפל, גוגל, פייסבוק, אמזון ועוד) וחברות פינטק, לצד חדירה של טכנולוגיות חדשות, שינויים בהתנהגות הלקוחות ומודלים עסקיים חדשים בעולם הפיננסי עלולים ליצור השפעה משמעותית על המערכת הבנקאית בארץ ובעולם בטווח הבינוני-ארוך. לצד זאת, שינויים רגולטוריים ותחרותיים בזירה המקומית בדגש על מהלכים להגברת התחרות בשוק האשראי הקמעונאי, כדוגמת חוק נתוני אשראי שנכנס לתוקפו ב-12 לאפריל 2019, עלולים להשפיע על התוצאות העסקיות של הבנק. הבנק גיבש תוכנית אסטרטגית לשנים 2019-2021 הכוללת ביצוע צעדים בתחומי החדשנות, הטכנולוגיה, מבנה הפעילות ועוד, כדי לתת מענה למכלול האיומים. לפרטים בדבר הליכים משפטיים ראה [ביאור 10](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.
- לפרטים בדבר יוזמות רגולטוריות מהותיות בעלות השפעה על פעילות הבנק בתקופת הדיווח ראה [ביאור 16](#) בתמצית הדוחות הכספיים ליום 30 בספטמבר 2019.

2.2. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-2,428 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח בסך של 2,498 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

תשואת הרווח הנקי להון המיוחס לבעלי מניות הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמה בכ-8.4% בהשוואה לשיעור של כ-9.2% בתקופה המקבילה אשתקד.

טבלה 2-2: תמצית דוח רווח והפסד

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.18	30.09.19		30.09.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
5.2%	8,697	9,148	(10.4%)	2,895	2,593	הכנסות ריבית
2.0%	(2,081)	(2,122)	(53.5%)	(667)	(310)	הוצאות ריבית
6.2%	6,616	7,026	2.5%	2,228	2,283	הכנסות ריבית, נטו
(68.5%)	995	313	(85.7%)	406	58	הכנסות מימון שאינן מריבית
(3.6%)	7,611	7,339	(11.1%)	2,634	2,341	רווח מימוני, נטו*
(5.7%)	424	400	(133.9%)	118	(40)	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
(3.5%)	7,187	6,939	(5.4%)	2,516	2,381	רווח מימוני, נטו לאחר הוצאות בגין הפסדי אשראי
(3.5%)	**2,552	2,462	(1.1%)	**835	826	עמלות והכנסות אחרות
(2.4%)	**5,983	5,839	(0.7%)	**1,984	1,970	הוצאות תפעוליות ואחרות
(5.2%)	3,756	3,562	(9.5%)	1,367	1,237	רווח מפעילות נמשכת לפני מסים
(10.9%)	1,585	1,413	(4.6%)	548	523	הפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת
(1.0%)	2,171	2,149	(12.8%)	819	714	רווח מפעילות נמשכת לאחר מסים
(12.5%)	8	7		-	3	חלקו של הבנק ברווחים של חברות כלולות לאחר מסים
(1.1%)	2,179	2,156	(12.5%)	819	717	רווח נקי מפעילות נמשכת
(7.5%)	279	258	(85.3%)	109	16	רווח נקי מפעילות מופסקת
						רווח נקי:
(1.8%)	2,458	2,414	(21.0%)	928	733	לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(65.0%)	40	14	(86.4%)	22	3	הפסד (רווח) המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
(2.8%)	2,498	2,428	(22.5%)	950	736	המיוחס לבעלי מניות הבנק
(8.6%)	9.2%	8.4%	(28.5%)	10.7%	7.6%	תשואת הרווח הנקי

* סעיפי רווח והפסד לעיל הוצגו במתכונת שונה מתמצית דוח רווח והפסד באופן המאפשר ניתוח טוב יותר של התוצאות הפיננסיות. השינוי בא לידי ביטוי באמצעות מיון של הכנסות מימון שאינן מריבית מסעיף הכנסות (הוצאות) שאינן מריבית לרווח המימוני, נטו.

** סווג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.

2.2.1. התפתחות הכנסות והוצאות

הרווח המימוני נטו

בכדי לנתח את הרווח מפעילות מימון יש לכלול ברווח בנוסף להכנסות והוצאות ריבית גם הכנסות והוצאות מימון שאינן מריבית. הכנסות אלה כוללות את הכנסות המימון בגין מכשירים נגזרים, בין היתר הפרשי שער ורווח מממוש ניירות-ערך, המהווים חלק אינטגרלי בניהול החשיפות של הבנק. ההכנסות מנגזרים כוללות, בין השאר, את השפעות ערך הזמן בשווי ההוגן של נגזרים המקזזות את חשיפות הריבית המאזניות וכן את השפעות שיעור השינוי במדד הידוע בגין יתרות נגזרים המקזזות את חשיפות המדד בגין היתרות המאזניות.

טבלה 2-3: הרכב הרווח המימוני, נטו

	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום	
	30.09.18	30.09.19		30.09.18	30.09.19
	במיליוני ש"ח			במיליוני ש"ח	
הכנסות ריבית	8,697	9,148	(10.43%)	2,895	2,593
הוצאות ריבית	(2,081)	(2,122)	(53.52%)	(667)	(310)
הכנסות ריבית, נטו	6,616	7,026	2.47%	2,228	2,283
הכנסות מימון שאינן מריבית*	995	313	(85.71%)	406	58
סך הרווח המימוני המדווח	7,611	7,339	(11.12%)	2,634	2,341
בנטרול השפעות שאינן מפעילות שוטפת:					
הכנסות ממימוש והתאמות לשווי הוגן של אגרות-חוב	107	222		9	169
רווח מהשקעות במניות	243	262	(92.81%)	167	12
הפסד מירידת-ערך מניות של חברות מוחזקות	-	(63)		-	(63)
רווחים בגין הלוואות שנמכרו	58	1		-	-
התאמות לשווי הוגן של מכשירים נגזרים ⁽¹⁾	99	(310)	(241.67%)	96	(136)
הכנסות (הוצאות) מימון הנובעות מחיסוי המס בגין השקעות בחו"ל וגידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים ⁽²⁾	56	(128)		6	(28)
סך-הכל השפעות שאינן מפעילות שוטפת	563	(16)	(116.55%)	278	(46)
סך-הכל הכנסות מימון מפעילות שוטפת ⁽³⁾	7,048	7,355	1.32%	2,356	2,387

* כולל הפרשה לירידת-ערך בגין השקעות הבנק בבנק פוזיטיף.
 (1) השפעת מדידת הרווח והפסד במכשירים נגזרים המהווים חלק מאסטרטגיית ניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק על בסיס שווי הוגן לעומת מדידה על בסיס צבירה.
 (2) בסעיף זה נכללו השפעות גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים והשפעת חיסוי האסימטריה בחבות המס בגין הפרשי שער על ההשקעות בחברות בנות בחו"ל אשר אינם מובאים בחשבון בבסיס ההכנסה לצורך חישוב ההפרשה למס, שלא כמו הפרשי השער בגין מקורות המימון. הבנק מבצע חיסוי כנגד חשיפת המס בגין ההשקעות בחו"ל באמצעות העמדת מקורות מימון עודפים כנגד השקעות אלו.
 (3) רווח מימוני בניטרול השפעות חריגות, ובניטרול השפעות הנובעות בעיקרן מעיתוי הרישום החשבונאי.
 מזה בגין השפעות שינויים במדד: הוצאה של 76 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2019, בהשוואה להכנסה של 19 מיליון ש"ח ברבעון השלישי של שנת 2018. הכנסה בסך של 49 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, בהשוואה להכנסה בסך של 123 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2018.

הכנסות המימון מפעילות שוטפת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו בסך של 7,355 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,048 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. העלייה נבעה מגידול במרווחים הפיננסיים בפקידונות בשל עליית שיעורי הריבית הדולרית והשקלית. כמו-כן, חלה עלייה בהיקפי הפעילות העסקית והאשראי לדיו. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה, בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות.

סך הרווח המימוני המדווח הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 7,339 מיליון ש"ח בהשוואה לסך של 7,611 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נבעה בעיקר מהפסד בסך 310 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 99 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, הירידה הושפעה מהפסד מירידת-ערך בסך של כ-63 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פוזיטיף (לפריטים נוספים, ראה פרק "חברות עיקריות" להלן). כמו-כן, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים וחלה ירידה ברווח ממכירת הלוואות. מנגד, חלה עלייה ברווח מפעילות שוטפת כאמור לעיל וכן חל גידול ברווח מהשקעה בניירות-ערך.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 4-2: נתונים עיקריים בדבר הכנסות והוצאות ריבית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום				לשלושה חודשים שהסתיימו ביום				
30.09.18		30.09.19		30.09.18		30.09.19		
שיעור הכנסה (הוצאה)	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	שיעור הכנסה (הוצאה) ריבית	הכנסות (הוצאות) ריבית	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
2.96%	8,697	3.02%	9,148	2.96%	2,895	2.57%	2,593	הכנסות ריבית
1.13%	(2,081)	1.16%	(2,122)	1.09%	(667)	0.52%	(310)	הוצאות ריבית
1.83%	6,616	1.86%	7,026	1.87%	2,228	2.05%	2,283	הכנסות ריבית, נטו
2.25%		2.32%		2.28%		2.26%		יחס בין הכנסות מריבית נטו לבין יתרת הנכסים נושאי הריבית

בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 חלה עלייה בהכנסות ובהוצאות ריבית לעומת התקופה המקבילה אשתקד אשר נבעה מעלייה בשיעורי הריבית הדולרית והשקלית. מנגד, חל קיטון בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. בנוסף, בהכנסות ריבית חלה עלייה שנבעה מגידול בהיקפי האשראי העסקי והאשראי לדיוור. מנגד, חלה ירידה בהיקף האשראי הקמעונאי הצרכני. מניתוח השינויים בהכנסות ובהוצאות ריבית בין תשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 לבין התקופה המקבילה אשתקד עולה כי השינויים בהיקף היתרות המאזניות הממוצעות גרמו לגידול בסך של כ-460 מיליון ש"ח והשינויים בשיעורי הריבית גרמו לקיטון בסך של כ-50 מיליון ש"ח בהכנסות ריבית נטו.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 400 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 424 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

בהוצאה הפרטנית, נטו נרשמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הכנסה בסך של 107 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסה בסך של 231 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בסעיף זה נבעה בעיקר מגידול בהוצאה הפרטנית ברוטו.

ההוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית הסתכמה לסך של 507 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, בהשוואה להוצאה בסך של 655 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה בהוצאה הקבוצתית נבעה הן מקיטון במחיקות האוטומטיות והן מהשפעת השינויים ביתרות האשראי בהשוואה לתקופה המקבילה. קיטון זה קוזז על-ידי רישום של הפרשה קבוצתית עקב מכירת השליטה בקבוצת ישראל כרטיס בחודש אפריל, 2019 והכללה לראשונה של יתרות האשראי המאזני והחוץ-מאזני של הקבוצה ביום 30 ביוני 2019.

למידע נוסף בדבר התפתחות יתרות האשראי לציבור ראה [פרק "המבנה וההתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון"](#) בדוח הדירקטוריון. למידע נוסף בדבר התנועה ביתרת הפרשה להפסדי אשראי, ראה [ביאור 6](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 5-2: הוצאה המצטברת להפסדי אשראי בגין חובות ובגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים**

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.18	30.09.19	30.09.18	30.09.19	
במיליוני ש"ח				
542	653	167	155	הוצאה פרטנית בגין הפסדי אשראי
(773)	(760)	(289)	(306)	קיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית
(231)	(107)	(122)	(151)	הכנסה פרטנית, נטו, בגין הפסדי אשראי
655	507	240	111	הוצאה, נטו, בגין הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי ומחיקות חשבונאיות, נטו
424	400	118	(40)	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי*
* מזה:				
33	204	(37)	(103)	הוצאה (הכנסה), נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי מסחרי
31	18	20	7	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לדיור
362	178	135	59	הוצאה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי פרטי אחר
(2)	-	-	(3)	הכנסה, נטו, להפסדי אשראי בגין סיכון אשראי לבנקים וממשלות
424	400	118	(40)	סך-הכל הוצאה (הכנסה) להפסדי אשראי
ב-%				
שיעור הוצאה (הכנסה) מסך האשראי לציבור:				
0.26%	0.30%	0.24%	0.21%	שיעור הוצאה הפרטנית בגין הפסדי אשראי
0.58%	0.53%	0.59%	0.36%	שיעור הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור***
0.21%	0.18%	0.17%	(0.05%)	שיעור הוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.17%	0.10%	0.15%	0.01%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
12.44%	7.48%	10.94%	0.50%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

** לרבות בגין אשראי לדיור שנבחן לפי עומק הפיגור.

*** הוצאה להפסדי אשראי, ברוטו הינה סך הוצאה להפסדי אשראי בניטרול הקיטון בהפרשה פרטנית להפסדי אשראי וגביית חובות שנמחקו חשבונאית.

עמלות והכנסות אחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-2,462 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,552 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הירידה נבעה מעמלות משוק ההון, דמי ניהול חשבון וטיפול באשראי, אשר קוזזה מגידול בהכנסות מכרטיסי אשראי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 6-2: פירוט עמלות והכנסות אחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.18	30.09.19		30.09.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
עמלות						
(5.4%)	689	652	(3.5%)	230	222	דמי ניהול חשבונות
(4.4%)	545	521	(0.6%)	174	173	פעילות בניירות-ערך
8.3%	218	236	4.9%	81	85	כרטיסי אשראי, נטו
(18.0%)	178	146	(2.1%)	47	46	טיפול באשראי
6.3%	*336	357	6.1%	*115	122	עמלות מעסקי מימון
(6.5%)	526	492	(4.6%)	175	167	עמלות אחרות
(3.5%)	*2,492	2,404	(0.9%)	*822	815	סך-הכל עמלות תפעוליות
(3.3%)	60	58	(15.4%)	13	11	סך-הכל אחרות
(3.5%)	*2,552	2,462	(1.1%)	*835	826	סך-הכל הכנסות תפעוליות והכנסות ואחרות

* סווג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות עסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.

ההוצאות התפעוליות והאחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-5,839 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-5,983 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של כ-2.4%.

טבלה 7-2: פירוט של ההוצאות התפעוליות והאחרות

השינוי	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		השינוי	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
	30.09.18	30.09.19		30.09.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח			
הוצאות שכר						
	2,802	2,710	890	880		שכר
(3.3%)			(1.1%)			
	324	361	130	130		מענקים ותגמול מבוסס מניית
11.4%			0.0%			
	3,126	3,071	1,020	1,010		סך-הכל שכר
(1.8%)			(1.0%)			
אחזקה ופחת בניינים וציוד						
	1,027	989	341	351		
(3.7%)			2.9%			
הוצאות אחרות						
	⁽¹⁾ 1,830	1,779	⁽¹⁾ 623	609		
(2.8%)			(2.2%)			
	⁽¹⁾ 5,983	5,839	⁽¹⁾ 1,984	1,970		סך-הכל הוצאות תפעוליות ואחרות
(2.4%)			(0.7%)			

(1) סווג מחדש, הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר מוצגות כהקטנת ההכנסות מעמלות עסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות.

הוצאות השכר הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-3,071 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-3,126 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, ירידה בשיעור של 1.8%. הירידה בהוצאות השכר נובעת מהמשך החיסכון בעלויות עקב תהליכי התייעלות, וקוזזה מהשפעת עליית מחיר מניית הבנק על התגמול ההוני.

הוצאות האחזקה ופחת בניינים וציוד הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-989 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,027 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. ירידה בשיעור של 3.7%.

ההוצאות האחרות הסתכמו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-1,779 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,830 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הירידה נבעה בעיקר מהכנסות הפרשי שער משערוך ההפרשה לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים לעומת הוצאה בתקופה המקבילה, וקוזזו בעלייה בהוצאות המחשב ובעמלות עקב הגדלת היקפי פעילות, וברישום הוצאות בגין עסקה למכירת תיק לקוחות של שוויץ.

ההפרשה למסים על הרווח מפעילות נמשכת הסתכמה בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 1,413 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 1,585 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

שיעור המס האפקטיבי של הבנק בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הגיע ל-39.7% בהשוואה לשיעור מס סטטוטורי של 34.2% וזאת בשל הוצאות לא מוכרות, הפסדים שלא נכלל בגינם מס נדחה, מסים בגין שנים קודמות עקב גביית חובות שנמחקו בעבר ומסים נדחים בגין חברות מוחזקות. **הרווח הנקי מפעילות מופסקת** הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 258 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 279 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח מפעילות מופסקת בתשעת החודשים הראשונים של 2019 כולל רווח נטו בסך כ-137 מיליון ש"ח (לאחר השפעת המס המתייחס), הכולל רווח הון בסך של כ-210 מיליון ש"ח, בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניית למועד ההנפקה ובניכוי הפחתה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח. בנוסף, בתוצאות הפעילות המופסקת נכלל חלקו של הבנק ברווחי ישראלכרט (33%) ברבעון השני והשלישי של שנת 2019. עד לתום הרבעון הראשון לשנת 2019, הרווח מפעילות מופסקת כלל את חלקו של הבנק (98.2%) מרווחי קבוצת ישראלכרט.

חלקם של בעלי זכויות שאינן מקנות שליטה בתוצאות, נטו, של חברות מאוחדות הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בחלקם בהפסד בסך של 14 מיליון ש"ח, בהשוואה לחלקם בהפסד בסך של 40 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניית הבנק הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 2,428 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,498 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

הרווח הנקי הבסיסי למניה בת 1 ש"ח ערך נקוב הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 ב-1.82 ש"ח, בהשוואה ל-1.87 ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

2.2.2. התפתחות ברווח הכולל

טבלה 2-8: רווח כולל

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום		לשלושה חודשים שהסתיימו ביום		
30.09.18	30.09.19	30.09.18	30.09.19	
במיליוני ש"ח				
2,458	2,414	928	733	רווח נקי לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
40	14	22	3	הפסד (רווח) נקי המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,498	2,428	950	736	רווח נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים:				
(577)	581	24	128	התאמות בגין אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן נטו ⁽¹⁾
(1)	-	3	-	התאמות מתרגום דוחות כספיים* נטו, לאחר השפעת גידורים**
194	(267)	(59)	(183)	התאמות של התחייבויות בגין הטבות לעובדים***
(384)	314	(32)	(55)	רווח (הפסד) כולל אחר, לפני מסים
147	(78)	39	32	השפעת המס המתייחס
(237)	236	7	(23)	רווח (הפסד) כולל אחר המיוחס לבעלי מניות הבנק, לאחר מסים
2,221	2,650	935	710	הרווח (ההפסד) הכולל לפני ייחוס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
40	14	22	3	ההפסד (הרווח) הכולל המיוחס לבעלי זכויות שאינן מקנות שליטה
2,261	2,664	957	713	הרווח הכולל המיוחס לבעלי מניות הבנק

* התאמות מתרגום דוחות כספיים של פעילות חוץ שמטבע הפעילות שלה, עד ליום 31 בדצמבר 2018, היה שונה ממטבע הפעילות של הבנק.
 ** גידורים - רווחים (הפסדים) נטו בגין גידור השקעות נטו במטבע-חוץ.
 *** בעיקר משקף התאמות בגין אומדנים אקטואריים לסוף התקופה והפחתה של סכומים שנרשמו בעבר ברווח כולל אחר.
 (1) עד ליום 31 בדצמבר 2018 ניירות-ערך זמינים למכירה.

הרווח הכולל הסתכם בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בסך של 2,664 מיליון ש"ח, בהשוואה לסך של 2,261 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה. הרווח הכולל הושפע מעבר לשינוי ברווח הנקי בעיקר מעלייה בהתאמות אגרות-חוב זמינות למכירה כתוצאה מעלייה במחירי אגרות-החוב בארץ ובחול (בעיקר אגרות-חוב ממשלתיות) לעומת ירידות במחירי ניירות-ערך זמינים למכירה בתקופה המקבילה אשתקד. שינויים בהתאמות של התחייבויות בגין הטבות עובדים, בעקבות ירידה בעקומי הריבית בתקופה השוטפת, קיזזו חלק מעלייה זו.

2.3. המבנה והתפתחות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

המאזן המאוחד ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם ב-453.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-460.9 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. הירידה נבעה בעיקר מהפסקת האיחוד של קבוצת ישראלכרט וגרעית נכסים שנכללו בעבר ברבעון השני של שנת 2019.

טבלה 2-9: ההתפתחות בסעיפי המאזן העיקריים

שינוי מיום		יתרה ליום			
31.12.18	30.06.19	31.12.18	30.06.19	30.09.19	
במיליוני ש"ח					
(1.6%)	(0.2%)	460,926	454,247	453,347	סך-כל הנכסים
3.0%	0.8%	282,507	288,623	291,007	אשראי לציבור, נטו
(14.1%)	(0.5%)	84,459	72,913	72,517	מזומנים ופיקדונות בבנקים
16.9%	(7.8%)	56,116	71,116	65,592	ניירות-ערך
	3.2%	15,110	803	829	נכסים המיוחסים לפעילות מופסקת*
(1.2%)	(1.2%)	352,260	352,112	348,027	פיקדונות הציבור
(5.6%)	(5.8%)	30,024	30,080	28,337	אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים
	-	14,733	-	-	התחייבויות המיוחסות לפעילות מופסקת*
4.5%	(0.7%)	37,544	39,503	39,218	הון המיוחס לבעלי המניות של הבנק

* החל מהרבעון השני 2019 יתרת ההשקעה בקבוצת ישראלכרט, המטופלת לפי שיטת השווי המאזני, מוצגת בשורה אחת במסגרת הנכסים המיוחסים לפעילות מופסקת. לפרטים נוספים ראה [ביאור 1\(ה\)](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

2.3.1. מבנה והתפתחות הנכסים וההתחייבויות

אשראי לציבור

טבלה 10-2: התפתחות האשראי לציבור, נטו, מאזני לפי ענפי משק עיקריים

השינוי	ליום		
	31.12.18	30.09.19	
במיליוני ש"ח			
7.1%	70,042	75,009	אנשים פרטיים - הלוואות לדיור
(6.7%)	42,269	39,416	אנשים פרטיים - אחר
1.3%	52,350	53,043	בינוי ונדל"ן
(0.2%)	27,909	27,863	מסחר
(1.9%)	17,037	16,718	תעשייה
23.6%	18,993	23,480	שירותים פיננסיים*
2.9%	53,907	55,478	אחר
3.0%	282,507	291,007	סך-הכל

* בשל הפסקת איחוד ישראלכרט, היתרה כוללת הלוואות שניתנו לקבוצת ישראלכרט, שהסתכמו בדוחות הרבעון השני לשנת 2019, בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח.

למידע נוסף בנוגע להתפתחות האשראי וסיכוני האשראי לפי ענפי משק ראה [פרק "סיכון אשראי"](#) בסעיף 3.2.2. "מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

חביונות בעייתיות טבלה 2-11: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.18			30.09.19			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
3,311	582	2,729	3,470	505	2,965	סיכון אשראי פגום
1,671	220	1,451	1,987	372	1,615	סיכון אשראי נחות ⁽²⁾
3,202	770	2,432	3,617	879	2,738	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
8,184	1,572	6,612	9,074	1,756	7,318	סך סיכון אשראי בעייתי*
6,944	1,452	5,492	7,761	1,675	6,086	סיכון אשראי בעייתי נטו
808	-	808	841	-	841	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(2) לרבות בגין הלוואות לדירור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדירור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

בתשעת החודשים הראשונים לשנת 2019 חלה עלייה בסך החביונות הבעייתיות בשיעור של 11%. למידע נוסף על ניתוח תיק האשראי וסיכון אשראי בעייתי ראה פרק "סיכון אשראי" בסעיף 3.2.1. "ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי" בסקירת הסיכונים, בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

אשראי חוץ-מאזני

טבלה 2-12: ההתפתחות בסעיפים החוץ-מאזניים העיקריים

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		
			מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים למעט נגזרים
(44.7%)	1,397	772	אשראי תעודות
(1.6%)	52,490	51,630	ערביות והתחייבויות אחרות**,*
1.8%	14,689	14,956	מסגרות אשראי של כרטיסי אשראי שלא נוצלו באחריות הבנק
7.2%	41,403	44,378	מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בחשבונות לפי דרישה, שלא נוצלו ⁽¹⁾
12.2%	50,755	56,971	התחייבויות בלתי חוזרות לתת אשראי שאושר ושעדיין לא ניתן והתחייבויות להוצאת ערביות
	24,845	-	יתרות חוזי מכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים המיוחסים לפעילות מופסקת

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-15,931 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערביות חוק מכר (ליום 31.12.18: 22,617 מיליוני ש"ח).
** כולל התחייבויות הבנק בגין חלקו בקרן סיכונים של מסלקת המעו"ף בסך 146 מיליוני ש"ח (ליום 31.12.18: 174 מיליוני ש"ח).
(1) בעקבות הפסקת איחוד קבוצת ישראלכרט בדוחות הרבעון השני לשנת 2019 נכללו יתרות מסגרות חח"ד ומסגרות אשראי אחרות בסך של כ-4.5 מיליארד ש"ח, שטרם היציאה מאיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות.

ניירות-ערך

לבנק השקעות באגרות-חוב ממשלתיות וקונצרניות וכן השקעה במניות סחירות ושאינן סחירות בפיזור נרחב. ניירות הערך הסתכמו ביום 30 בספטמבר 2019 בכ-65.6 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-56.1 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, עלייה בשיעור של כ-16.9% שנבעה בעיקר מרכישה, נטו, של אגרות-חוב סחירות של ממשלת ישראל ואגרות-חוב של ממשלת ארצות-הברית בתיק הזמין למכירה.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

להלן פירוט אודות הפעילות בניירות הערך של קבוצת הבנק:
טבלה 2-13: יתרות ניירות-ערך

סך-הכל		מוחזק לפדיון		זמין למכירה		תיק למסחר		
מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	מסך % ניירות-ערך	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח/באחוזים								
ליום 30 בספטמבר 2019								
65.3%	42,772	-	-	54.0%	35,370	11.3%	7,402	אגרות-חוב ממשלת ישראל
16.6%	10,882	-	-	16.6%	10,882	-	-	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
0.7%	445	-	-	0.7%	442	0.0%	3	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
82.5%	54,099	-	-	72.3%	46,694	11.3%	7,405	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
0.5%	306	0.5%	306	-	-	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
14.5%	9,502	-	-	14.5%	9,502	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
15.0%	9,808	0.5%	306	14.5%	9,502	-	-	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
2.6%	1,685	-	-	2.6%	1,680	0.0%	5	מניות
100.0%	65,592	0.5%	306	89.3%	57,876	11.3%	7,410	סך-הכל ניירות-ערך
ליום 31 בדצמבר 2018								
58.2%	32,639	-	-	47.0%	26,373	11.2%	6,266	אגרות-חוב ממשלת ישראל
16.9%	9,483	-	-	16.8%	9,419	0.1%	64	אגרות-חוב ממשלת ארצות-הברית
1.8%	1,006	-	-	1.8%	1,001	0.0%	5	אגרות-חוב ממשלות - מדינות זרות אחרות
76.9%	43,128	-	-	65.6%	36,793	11.3%	6,335	סך-הכל אגרות-חוב ממשלות
1.2%	653	0.7%	398	0.4%	255	-	-	אגרות-חוב קונצרניות - בישראל
19.3%	10,814	-	-	19.3%	10,812	0.0%	2	אגרות-חוב קונצרניות - מדינות זרות
20.4%	11,467	0.7%	398	19.7%	11,067	0.0%	2	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות
2.7%	1,521	-	-	2.6%	1,480	0.1%	41	מניות
100.0%	56,116	0.7%	398	87.9%	49,340	11.4%	6,378	סך-הכל ניירות-ערך

לפרטים נוספים לגבי סכומים הנמדדים בשווי הוגן, ראה [ביאור 15](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 2-14: פירוט אגרות-חוב קונצרניות לפי ענפי משק

31.12.18		30.09.19		
אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	אחוז מסך אגרות-חוב קונצרניות	הערך במאזן	
	במיליוני ש"ח		במיליוני ש"ח	
4.7%	544	4.7%	462	כרייה וחציבה
5.0%	578	5.3%	519	תעשייה
3.7%	418	4.0%	392	חשמל ומים
3.9%	447	4.7%	461	מידע ותקשורת
76.7%	8,785	74.8%	7,340	בנקים ומוסדות פיננסיים
6.0%	695	6.5%	634	אחרים
100.0%	11,467	100.0%	9,808	סך-הכל אגרות-חוב קונצרניות

לפרטים בדבר ההפסד שטרם מומש מהתאמות לשווי הוגן בגין אגרות-חוב זמינות למכירה (2018 - ניירות-ערך בתיק הזמין למכירה), ראה [ביאור 5](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

פיקדונות

טבלה 15-2: התפתחות ביתרות הפיקדונות

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		
(1.20%)	352,260	348,027	פיקדונות הציבור
(29.81%)	4,528	3,178	פיקדונות מבנקים
133.17%	208	485	פיקדונות הממשלה
(1.49%)	356,996	351,690	סך-הכל

יתרת הפיקדונות ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה בסך של כ-352 מיליארד ש"ח בהשוואה לסך של כ-357 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. הירידה נובעת בעיקרה מירידה בפיקדונות הציבור.

פעילות חוץ-מאזנית בניירות-ערך המוחזקים על-ידי הציבור

טבלה 16-2: ההתפתחות ביתרות החזקת הנכסים הכספיים החוץ-מאזניים של לקוחות קבוצת הבנק, לגביהם מספקת קבוצת הבנק שירותי משמורת, ניהול, תפעול וייעוץ

השינוי	יתרה ליום		
	31.12.18	30.09.19	
	במיליוני ש"ח		
(13.69%)	828,350	714,946	ניירות-ערך ⁽¹⁾⁽²⁾
(100.00%)	85,305	-	נכסי קופות-גמל המקבלות שירותי תפעול ⁽²⁾
15.01%	76,213	87,651	נכסי קרנות נאמנות ⁽³⁾

- (1) לרבות יתרות ניירות-ערך של קופות-גמל וקרנות נאמנות לגביהן מעניקה קבוצת הבנק שירותי משמורת. עיקר הקיטון בהיקף נכסי הלקוחות נובע מהעברת נכסים בסך של כ-150 מיליארד ש"ח של לקוח מהותי של חברה בת בבעלות מלאה של הבנק (פועלים סהר).
- (2) בהמשך החלטת הבנק להפסיק את פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות כאמור בסעיף 7.5.7 לדוח ממשל תאגידי לשנת 2018, הפסקת הפעילות הושלמה במהלך חודש יולי 2019.
- (3) שווי הנכסים של קרנות הנאמנות המקבלות שירותים נלווים לניהול חשבונות בהיקפים שונים.

אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו ב-28.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה ל-30.0 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018, קיטון בשיעור של כ-5.6% שנבע מפירעונות של אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים בסכום קרן כולל של כ-5 מיליארד ש"ח אשר קוזז בחלקו על-ידי הנפקת אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים.

במהלך תשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הונפקו אגרות-חוב של חברה בת בבעלות מלאה של הבנק (פועלים הנפקות) בסך של כ-2.5 מיליארד ש"ח וכתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח, עלייה זו קוזזה על-ידי פירעונות של אגרות-חוב וכן מפדיון מוקדם של שטרי הון נדחים כמתואר בביאור 9. יא. בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 17-2: פירוט אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 בספטמבר 2019		
מזה: סחיר	הערך במאזן	מזה: סחיר	הערך במאזן	
במיליוני ש"ח				
12,108	15,371	11,861	13,856	כתבי התחייבות נדחים
14,392	14,653	14,295	14,481	אגרות-חוב
26,500	30,024	26,156	28,337	סך-הכל אגרות-חוב וכתבי התחייבות נדחים

במהלך הרבעון השני של שנת 2019 השלימה פועלים הנפקות הנפקה לציבור של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון ספיגת הפסדים בתמורה (ברוטו) לכ-1 מיליארד ש"ח. כתבי התחייבות הנדחים האמורים יהוו חלק מהון רובד 2 של הבנק, הם צמודים למדד ונושאים ריבית שנתית בשיעור 2.02%, לפירעון בשנת 2030 עם אפשרות לפדיון מוקדם ביוזמת הבנק (ובאישור הפיקוח על הבנקים) בשנת 2025. הבנק פדה בפדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליוני ש"ח ו-349 מיליוני ש"ח בהתאמה.

טבלה 18-2: מכשירים נגזרים

31.12.18			30.09.19			
ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	ערך נקוב	שווי הוגן שלילי	שווי הוגן חיובי	
במיליוני ש"ח						
793,078	4,811	4,809	573,184	8,150	7,402	חוזי ריבית
264,123	3,423	4,285	295,370	4,758	4,424	חוזי מטבע
51,423	1,380	1,377	47,494	819	831	חוזים בגין מניות
1,280	64	63	985	35	35	חוזי סחורות ושירותים (כולל נגזרי אשראי)
1,109,904	9,678	10,534	917,033	13,762	12,692	סך-הכל

2.3.2. הון, הלימות הון ומינוף

1. הון

השקעות בהון הבנק ועסקות במניותיו

הון המניות המונפק והנפרע של הבנק ליום 30 בספטמבר 2019 הינו 1,335,168,159 ש"ח ע.ג. המורכב ממניות רגילות בנות 1 ש"ח ע.ג. כל אחת. ההון המונפק הינו בניכוי 2,208,952 מניות רגילות שנרכשו על-ידי הבנק ("מניות באוצר"). עד חודש נובמבר 2018 החזיקה גב' שרי אריסון בהיתר שליטה בבנק, באמצעות אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון החזקות"). ביום 22 בנובמבר 2018 הוחלף היתר השליטה של גב' אריסון בהיתר להחזקת אמצעי שליטה שקיבלה מבנק ישראל ("היתר החזקה"), אשר מאפשר את ביזור השליטה בבנק והבנק הפך תאגיד בנקאי בלא גרעין שליטה. לפי תנאי היתר החזקה נדרשת גב' אריסון, המחזיקה למועד פרסום הדוח כ-15.7% ממניות הבנק, למכור בתוך מספר שנים את החזקותיה בבנק העולות על 5%. לפרטים נוספים אודות היתר החזקה, השינוי במבנה השליטה בבנק והשלכותיו, ראה [דוח ממשל תאגידי בפרק "עניינים אחרים" בדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

דיבידנדים

מדיניות חלוקת דיבידנד של הבנק החל מהרבעון הראשון של שנת 2017 היא לחלק עד 40% מהרווח הנקי הרבעוני הנובע מפעולות רגילות. כל חלוקה כפופה להחלטה ספציפית של דירקטוריון הבנק לפי שיקול דעתו במועד החלוקה ובהתחשב בשיקולים עסקיים, בהוראת כל דין ובמגבלות על חלוקה. בנוסף למגבלות על-פי חוק החברות, חלוקת דיבידנד על-ידי תאגיד בנקאי כפופה לרגולציה החלה על תאגידים בנקאיים בישראל, לפיה לא יחולק דיבידנד: (א) אם יתרת העודפים המצטברת של הבנק (בניכוי הפרשים בחובה, שנכללו ברווח כולל אחר מצטבר) על-פי הדוחות הכספיים האחרונים שפורסמו אינה חיובית, או במידה שחלוקה כאמור תגרום ליתרה שלילית; (ב) כאשר אחת או יותר משלוש השנים הקלנדריות האחרונות הסתיימה בהפסד או בהפסד כולל; (ג) כאשר התוצאה המצטברת של שלושת הרבעונים המסתיימים בתום תקופת הביניים לגביה פורסם הדוח הכספי האחרון מראה על הפסד או על הפסד כולל; (ד) אם התחזית הינה שבשנה הסמוכה לאחר החלוקה, יחס הון הבנק לנכסי סיכון ירד מתחת ליחס הנדרש לגביו; (ה) מקרנות הון או מהפרשים בזכות, הנובעים מתרגום דוחות כספיים של פעילויות חוץ; (ו) במידה שלאחר חלוקתו, הנכסים הלא-כספיים של הבנק יעלו על הונו העצמי; או (ז) במידה שהבנק לא יעמוד בדרישות סעיף 23א' לחוק הבנקאות אשר קובע הגבלה לגבי השיעור מההון, אשר מותר לתאגיד בנקאי להשקיע בתאגידים ריאליים. על אף האמור לעיל, במקרים מסוימים יוכל הבנק לחלק דיבידנד אף בהתקיים הנסיבות לעיל, במידה שקיבל מראש ובכתב את אישורו של הפיקוח על הבנקים לחלוקה, ועד לגובה הסכום שאושר כאמור. לפרטים בדבר יעד הלימות ההון של הבנק ראה [פרק הלימות הון](#) להלן.

על-פי תנאי שטר הון נדחה היה והושעו תשלומי הריבית בגין שטר הון זה, הבנק לא ישלם דיבידנד לבעלי מניותיו כל עוד לא שולמו במלואם כל תשלומי הריבית שסילוקם הושעה, בין אם דיבידנד כאמור הוכרז טרם ניתנה הודעת הבנק בדבר היווצרות נסיבות משעות, ובין אם הוא הוכרז אחרי מתן הודעה כאמור.

לפני מועד אישור הדוחות הכספיים ליום 30 ביוני 2018, הודיע הפיקוח על הבנקים לבנק, כי לאור אי הודאות הרבה בנושא חקירת הרשויות האמריקאיות, ומטעמי זהירות ושמרנות, סבור הפיקוח על הבנקים כי לעת הזו אין מקום לחלוקת דיבידנד שוטף על-ידי הבנק. בהתאם, מטעמי שמרנות ובתיאום עם בנק ישראל החל מהרבעון השני של 2018 לא הכריז דירקטוריון הבנק על חלוקת דיבידנד מרווחים שוטפים, זאת מבלי לשנות ממדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. ראה גם [ביאור 24 בדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

כתוצאה מעצם מכירת כ-65% ממניות ישראלכרט ברבעון השני של שנת 2019 (ראה [ביאור 17](#) בתמצית הדוחות הכספיים), נוצרו לבנק עודפי הון נוספים בסך של כ-1.3 מיליארד ש"ח (מתוכם כ-0.3 מיליארד ש"ח בגין קיטון בסיכון התפעולי של ישראלכרט שיוכרו בהדרגה במשך 3 שנים). בקשר עם עודפי הון אלה הכריז דירקטוריון הבנק בחודש ספטמבר 2019 על חלוקת דיבידנד בסך של 1 מיליארד ש"ח אשר שולם בחודש אוקטובר 2019. הדיבידנד שחולק בא במקום חלופת תוכנית לרכישה עצמית, שנשקלה ועליה דיווח הבנק בדוחות קודמים. אין שינוי במדיניות חלוקת הדיבידנד של הבנק. להלן פרטים על חלוקת דיבידנד שהוכרז עבור הרבעון השלישי של שנת 2019:

ביום 24 בספטמבר 2019 דירקטוריון הבנק החליט על חלוקת דיבידנד בסך של כ-1,000 מיליון ש"ח. הדיבידנד מהווה 74.897 אגורות לכל מניה בת 1 ש"ח ע.ג.

המועד הקובע חל ביום 7 באוקטובר 2019 והדיבידנד שולם ביום 23 באוקטובר 2019.

טבלה 2-19: פרטים בדבר דיבידנד ששולם

מועד הכרזה	מועד תשלום	דיבידנד למניה באגורות	דיבידנד ששולם במזומן במיליוני ש"ח
23.05.2018	12.06.2018	18.825	251
25.03.2018	11.04.2018	18.345	245

2. הלימות הון

גישת הבנק להערכת הלימות ההון

הבנק מיישם את הוראות מדידה והלימות הון המבוססות על הוראות באזל כפי שפורסמו על-ידי הפיקוח על הבנקים וכפי ששולבו בהוראות ניהול בנקאי תקין 201-211 וכן במסגרת קובץ שאלות ותשובות.

הוראות מדידה והלימות הון מתבססות על שלושה נדבכים:

- נדבך 1 - כולל את אופן חישוב דרישות ההון המזערי הפיקוחי בגין סיכונים האשראי, הסיכון התפעולי וסיכון השוק.
- נדבך 2 - מתווה את התהליכים הפנימיים בבנק (ICAAP - Internal Capital Adequacy Assessment Process) המשמשים להערכת ההון הנדרש בגין מכלול הסיכונים לרבות אלו שאינם נכללים בנדבך 1 (כגון ריכוזיות אשראי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכונים נזילות, סיכונים סליקה וסיכונים אסטרטגיים) ובמקביל תהליך סקירה שיבוצע על-ידי הפיקוח על הבנקים.
- נדבך 3 - משמעת שוק. נדבך זה קובע את האופן וההיקף של המידע שיוצג במסגרת הדיווח לציבור בדבר הסיכונים שהבנק חשף אליהם. במסגרת נדבך זה נדרש מתן מידע כמותי ומידע איכותי כדי לאפשר לגורמי השוק להעריך את מידת החשיפה של הבנק לגורמי סיכון.

הוראות באזל 3

הוראות באזל 3 נכנסו לתוקף ביום 1 בינואר 2014, כאשר היישום הינו באופן מדורג בהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299 בנושא "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי - הוראות מעבר". בהתאם להוראות המעבר, מכשירי ההון שאינם כשירים עוד כהון פיקוחי הוכרו החל מיום 1 בינואר 2014 עד לתקרה של 80% מיתרתם בהון הפיקוחי ליום 31 בדצמבר 2013, ובכל שנה עוקבת מופחתת תקרה זו ב-10% נוספים עד ליום 1 בינואר 2022. בהתאם לאמור, בשנת 2018 תקרת המכשירים הכשירים כהון פיקוחי עמדה על 40% ובשנת 2019 תקרה זו עומדת על 30%.

יעד הלימות ההון

בהתאם לחוזר הפיקוח על הבנקים בדבר יחסי הון מזעריים נדרש הבנק בהיותו תאגיד בנקאי משמעותי במיוחד (כזה, שסך נכסיו המאזניים על בסיס מאוחד מהווה לפחות 20% מסך הנכסים המאזניים במערכת הבנקאית בישראל), לעמוד ביחס הון עצמי רובד 1 מזערי בשיעור של 10%, וביחס הון כולל מזערי של 13.5%. ליחסי ההון המזעריים התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים. בהתאם לכך, יחס הון עצמי רובד 1 המזערי יחס ההון הכולל המזערי הנדרשים מהבנק על-ידי הפיקוח על הבנקים על בסיס מאוחד, לפי הנתונים ליום 30 בספטמבר 2019, הינם 10.26%-13.76%, בהתאמה.

תכנון הון ויעדי הלימות הון שנקבעו על-ידי הבנק

תכנון ההון בבנק מתבסס על תוכנית העבודה של הבנק והוראות הרגולציה, תוך תרגומן לנכסי הסיכון, ושינויים בהון על רבדיו השונים תוך שמירה על שולי ביטחון. במסגרת תכנון ההון ויחסי ההון, מתבצעים מבחני רגישות שונים. כמו-כן, הבנק עוקב באופן שוטף אחר התוצאות בפועל אל מול התכנון והפערים ביניהם, ובהתאם לצורך בוחן נקיטת פעולות נדרשות לצורך שמירה על יעדי הון שנקבעו. מדיניות הבנק הינה להחזיק רמת הלימות הון הגבוהה מהיחס המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ואשר אינה נמוכה מרמת הלימות ההון הנדרשת לכיסוי הסיכונים כפי שהם מוערכים בתהליך הפנימי להערכת הלימות ההון (ה-ICAAP). בנוסף, במסגרת ה-ICAAP, הבנק בוחן את השפעתם של תרחישי קיצון על יחסי הלימות ההון ובהתאם קיימת תוכנית לחזרה להלימות ההון הרגולטורית בקרות אירוע קיצון כאמור. בהמשך לאמור ועל פי החלטת דירקטוריון הבנק, יעד יחס הון עצמי רובד 1 החל מיום 31 בדצמבר 2017 עומד על 10.75%.

למידע נוסף בדבר תהליך ה-ICAAP ויעדי הלימות ההון, ראה [דוח על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018](#).

התייעלות תפעולית

בחודש ינואר 2016 פרסם הפיקוח על הבנקים מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" ("הוראת ההתייעלות"). בהתאם להוראת ההתייעלות, דירקטוריון תאגיד בנקאי יתווה תוכנית רב-שנתית להתייעלות. תאגיד בנקאי שיעמוד בתנאים שהוגדרו בהוראה יקבל הקלה לפיה יוכל לפרוס את השפעת התוכנית לתקופה של עד 5 שנים בקו ישר לעניין חישוב יחסי הלימות ההון ויחס המינוף. בחודש אוקטובר 2016 אישר דירקטוריון הבנק תוכנית התייעלות שעלותה המוערכת בסך של 762 מיליון ש"ח, נטו מהשפעת המס, נזקפה להון. השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון, המוערכת בכ-0.12% ליום 30 בספטמבר 2019, נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017. בהמשך להוראת ההתייעלות, פרסם הפיקוח על הבנקים בחודש יוני 2017 מכתב בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל - התייעלות בתחום הנדל"ן", אשר מעודד את התאגידים הבנקאיים לבחון, בנוסף להתייעלות בהוצאות כוח אדם, גם אפשרויות לצמצום עלויות נדל"ן ותחזוקה של יחידות המטה וההנהלה, לרבות באמצעות בחינה מחודשת של מיקומן הגיאוגרפי (להלן: התייעלות בתחום הנדל"ן). במסגרת זאת, על מנת לעודד יישום תוכנית התייעלות בתחום הנדל"ן, הפיקוח יאשר לבנקים הקלות בנושא הלימות הון. הפיקוח על הבנקים האריך את התוקף ליישום תוכנית ההתייעלות עד ליום 31 בדצמבר 2019.

הנפקה של כתבי התחייבות נדחים עם מנגנון לספיגת הפסדים

במהלך הרבעון השני של שנת 2019 הבנק הנפיק סדרה של כתבי התחייבות נדחים בסך של כ-1 מיליארד ש"ח המהווים חלק מהון רובד 2 של הבנק. לפרטים אודות הנפקה של כתבי התחייבות נדחים שביצעה הפועלים הנפקות, ראה [ביאור 9.1](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

פדיון מוקדם של שטרי הון בהון רובד 1

הבנק פדה פדיון מוקדם מלא את שטרי ההון הנדחים סדרה ב' ואת שטרי ההון הנדחים סדרה ד' בחודשים פברואר 2019 וספטמבר 2019, בהתאמה, וזאת בתמורה לסך של 582 מיליון ש"ח ו-349 מיליון ש"ח בהתאמה.

שלוחת הבנק בתורכיה

בחודש ינואר 2019 התקבל מכתב מבנק ישראל בנושא שלוחת הבנק בתורכיה, בנק פוזיטיף, בו ציין בנק ישראל כי פעילות הבנק בתורכיה חושפת אותו לסיכונים משמעותיים ולפיכך, עד למימוש מלוא החזקות הבנק בשלוחה, נדרש הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בגין הפעילות בחישוב יחס ההון המאוחד בלבד, באופן הבא:

- החל מיום 1 בינואר 2020 ישוקללו נכסי הסיכון בגין פעילות השלוחה בשיעור של 300% לכל הפחות.
  - החל מיום 1 בינואר 2021 ישוקללו נכסי הסיכון בשיעור של 600% לכל הפחות.
- השפעת הנחיה זו על יחס הון עצמי רובד 1 על בסיס הנתונים ליום 30 בספטמבר 2019 הינה קטון של כ-0.04% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-300% וקטון של כ-0.11% בהנחת שקלול נכסי הסיכון ב-600%.
- במסגרת התוכנית האסטרטגית הוחלט על הקטנה הדרגתית של תיק האשראי. הבנק החל בביצוע פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף (לפרטים נוספים ראה [פרק "חברות עיקריות"](#) להלן).

טבלה 20-2: חישוב יחס הלימות ההון

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
1. הון לצורך חישוב יחס ההון לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים			
38,004	38,112	39,528	הון עצמי רובד 1 ⁽¹⁾
977	977	733	הון רובד 1 נוסף
38,981	39,089	40,261	סך-הכל הון רובד 1 ⁽¹⁾
10,042	10,634	10,197	הון רובד 2
49,023	49,723	50,458	סך-הכל הון כולל ⁽¹⁾
2. יתרות משוקללות של נכסי סיכון			
312,900	308,582	306,194	סיכון אשראי ⁽²⁾
3,429	3,913	3,044	סיכונים שוק
24,268	24,183	23,684	סיכון תפעולי
340,597	336,678	332,922	סך-הכל יתרות משוקללות של נכסי סיכון ⁽²⁾
באחוזים			
3. יחס ההון לרכיבי סיכון			
11.16%	11.32%	11.87%	יחס הון עצמי רובד 1 לרכיבי סיכון
11.44%	11.61%	12.09%	יחס הון רובד 1 לרכיבי סיכון
14.39%	14.77%	15.16%	יחס ההון הכולל לרכיבי סיכון
10.24%	10.24%	10.26%	יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾
13.74%	13.74%	13.76%	יחס ההון הכולל המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים ⁽³⁾

(1) הנתונים מוצגים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 202 בדבר "מדידה והלימות הון - ההון הפיקוחי" ובהתאם להוראות המעבר שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין 299. בנוסף, נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל" (להלן: התאמות בגין תוכנית ההתייעלות), אשר נזקפות בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017. לפרטים נוספים על השפעת התאמות בגין תוכנית ההתייעלות ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

(2) מסך-הכל היתרות המשוקללות של נכסי סיכון הופחתו סך של 480 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2019, 640 מיליוני ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 ו-693 מיליוני ש"ח ליום 30 בספטמבר 2018 בשל התאמות בגין תוכנית ההתייעלות, אשר בהתאם לאישור הפיקוח על הבנקים נזקפות בהדרגה על פני 5 שנים החל משנת 2017.

(3) יחס הון עצמי רובד 1 המזערי הנדרש יחס ההון הכולל המזערי הנדרש הינם 10% ו-13.5% בהתאמה. ליחסים אלה התווספה דרישת הון בשיעור המבטא 1% מיתרת ההלוואות לדיור לתאריכי הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 2-21: הרכב ההון לצורך חישוב יחס הון לרכיבי סיכון

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
			הון רובד 1
8,135	8,134	8,167	הון מניות רגילות נפרע ופרמיה
30,565	30,468	31,975	עודפים
40	40	17	זכויות שאינן מקנות שליטה בהון של חברות בת שאוחדו
(163)	135	259	רווחים (הפסדים) שטרם מומשו מהתאמות של אגרות-חוב זמינות למכירה לפי שווי הוגן*
(536)	(629)	(840)	מכשירים הוניים אחרים
(37)	(36)	(50)	סכומים שהופחתו מהון רובד 1
38,004	38,112	39,528	סך-הכל הון עצמי רובד 1
977	977	733	מכשירים מורכבים חדשניים
38,981	39,089	40,261	סך-הכל הון רובד 1
			הון רובד 2
57	84	35	מכשירי הון מורכבים וכתבי התחייבות נדחים
3,911	3,857	3,780	הפרשות קבוצתיות להפסדי אשראי לפני השפעת המס המתייחס
6,074	6,693	6,382	מכשירי הון רובד 2 שהונפקו על-ידי חברות בת של התאגיד הבנקאי למשקיעי צד ג'
10,042	10,634	10,197	סך-הכל הון רובד 2
49,023	49,723	50,458	הון כולל כשיר

* 2018 - ניירות-ערך זמינים למכירה.

לפרטים נוספים, ראה [ביאור 9](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 2-2: רכיבי הסיכון ודרישות ההון הרגולטוריות בגין סיכון אשראי, סיכון שוק וסיכון תפעולי

31 בדצמבר 2018		30 בספטמבר 2018		30 בספטמבר 2019		
נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	נכסי סיכון	דרישות הון ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח						
סיכון אשראי						
203	1,474	188	1,368	177	1,285	חובות של ריבוניות
402	2,923	417	3,038	381	2,767	חובות של ישויות סקטור ציבורי
822	5,986	811	5,906	815	5,924	חובות של תאגידים בנקאיים
16,820	122,423	16,200	117,902	15,679	113,953	חובות של תאגידים
7,669	55,817	7,672	55,838	8,541	62,070	חובות בביטחון נדל"ן מסחרי
6,734	49,009	6,729	48,977	5,769	41,929	חשיפות קמעונאיות ליחידים
1,011	7,360	1,072	7,800	987	7,172	הלוואות לעסקים קטנים
6,225	45,304	6,078	44,233	6,686	48,588	הלוואות לדיור
20	143	13	91	5	33	איגוח
2,629	19,134	2,678	19,487	2,707	19,670	נכסים אחרים
457	3,327	542	3,942	386	2,803	סיכון CVA
42,992	312,900	42,400	308,582	42,133	306,194	סך-הכל בגין סיכון אשראי
471	3,429	538	3,913	419	3,044	סיכונים שוק
3,334	24,268	3,323	24,183	3,259	23,684	סיכון תפעולי
46,797	340,597	46,261	336,678	45,811	332,922	סך נכסי הסיכון בגין הסיכונים השונים
	38,004		38,112		39,528	הון עצמי רובד 1
	38,981		39,089		40,261	הון רובד 1
	49,023		49,723		50,458	הון כולל

(1) דרישות ההון חושבו בהתאם ליחס ההון הכולל המזערי הנדרש לפי הפיקוח על הבנקים בשיעור של 13.76% ליום 30 בספטמבר 2019, 13.74% ליום 31 בדצמבר 2018 ו-13.74% ליום 30 בספטמבר 2018. הגישות הנהוגות בבנק לגבי קטגוריות הסיכון המרכזיות, לצורך חישוב ההון הפיקוחי הן: הגישה הסטנדרטית (מיושם בסיכונים אשראי, סיכונים שוק, סיכון תפעולי וסיכון איגוח) גישת החשיפה הנוכחית (סיכון אשראי צד נגדי) וחישוב על-פי משקולות הסיכון שנקבעו בהוראות ניהול בנקאי תקין (משמש לחישוב בנכסים אחרים).

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

3. יחס מינוף

הבנק מיישם את הוראת ניהול בנקאי תקין 218 בנושא "יחס מינוף" (להלן: "ההוראה"). ההוראה קובעת יחס מינוף פשוט ושקוף שאינו מבוסס סיכון, אשר יפעל כמדידה משלימה לדרישות ההון מבוססות הסיכון, ואשר נועד להגביל את צבירת המינוף בתאגיד הבנקאי. יחס המינוף מבוטא באחוזים ומוגדר כיחס בין מדידת ההון למדידת החשיפה. ההון לצורך מדידת יחס המינוף הוא הון רובד 1 כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202, תוך התחשבות בהסדרי המעבר שנקבעו. סך מדידת החשיפה היא סכום החשיפות המאזניות, חשיפות לנגזרים ולעסקות מימון ניירות-ערך ופריטים חוץ-מאזניים.

טבלה 2-23: יחס מינוף

31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
			במיליוני ש"ח
			בנתוני המאוחד
38,981	39,089	40,261	הון רובד *1
518,980	512,146	508,609	סך החשיפות*
			באחוזים
7.51%	7.63%	7.92%	יחס מינוף
6.00%	6.00%	6.00%	יחס מינוף מזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* נתונים אלה כוללים התאמות בגין תוכנית ההתייעלות שנקבעו לפי מכתב הפיקוח על הבנקים מיום 12 בינואר 2016 בנושא "התייעלות תפעולית של המערכת הבנקאית בישראל". השפעת עלויות תוכנית ההתייעלות על יחס המינוף ליום 30 בספטמבר 2019, המוערכת בכ-0.07% נזקפת בשיעורים שווים על פני 5 שנים החל משנת 2017.

2.4. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות פיקוחיים

הדיווח על מגזרי פעילות הינו בהתאם למתכונת ולסיווגים שנקבעו בהוראות הדיווח לציבור של הפיקוח על הבנקים. דיווח זה שונה במהותו ממגזרי הפעילות המשמשים את הבנק לפי גישת ההנהלה, אשר מפורטים בסעיף 2.5 ובביאור 12 בתמצית הדוחות הכספיים. מגזרי הפעילות הפיקוחיים מדווחים במתכונת האחידה שקבע הפיקוח על הבנקים לכלל המערכת הבנקאית, והם מבוססים על מאפייני הלקוחות, כגון: היקף תיק הנכסים - בהתייחס ללקוחות פרטיים, או המחזור העסקי - בהתייחס ללקוחות העסקיים.

להגדרות המגזרים הפיקוחיים, ולפרטים בדבר עיקרי ההנחיות, האומדנים ועקרונות הדיווח, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2018](#). החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראל ממוגת כ"פעילות מופסקת" ומוצגת תחת מגזר "אחר".

טבלה 2-24: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח											
2,341	133	2,208	-	242	25	285	198	603	42	813	סך-הכל רווח מימוני, נטו
826	19	807	20	19	19	97	70	210	35	337	עמלות והכנסות אחרות
3,167	152	3,015	20	261	44	382	268	813	77	1,150	סך הכנסות
(40)	16	(56)	-	(3)	(2)	(154)	(33)	59	-	77	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,970	158	1,812	70	111	42	82	85	443	49	930	הוצאות ותפעוליות ואחרות
1,237	(22)	1,259	(50)	153	4	454	216	311	28	143	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
523	34	489	(18)	75	3	163	83	118	13	52	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
717	(56)	773	(32)	81	1	291	133	193	15	91	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
16	-	16	16	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
736	(53)	789	(16)	81	1	291	133	193	15	91	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
294,980	15,305	279,675	-	-	1,605	66,380	30,163	65,886	718	114,923	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	15,999	332,028	-	-	44,455	38,218	20,229	61,719	31,355	136,052	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

טבלה 2-24: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									
		סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית
במיליוני ש"ח											
2,634	100	2,534	-	627	43	282	180	576	41	785	סך-הכל רווח מימוני, נטו
835	23	812	30	28	30	88	68	189	38	341	עמלות והכנסות אחרות
3,469	123	3,346	30	655	73	370	248	765	79	1,126	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
118	33	85	-	-	(4)	(187)	(20)	148	-	148	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,984	287	1,697	58	108	39	96	79	422	44	851	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,367	(197)	1,564	(28)	547	38	461	189	195	35	127	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
548	(4)	552	(89)	181	16	203	81	89	13	58	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
819	(193)	1,012	61	366	22	258	108	106	22	69	רווח נקי מפעילות מופסקת
109	-	109	109	-	-	-	-	-	-	-	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
950	(177)	1,127	170	372	22	258	108	106	22	69	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
293,678	16,457	277,221	(1)14,142	-	1,448	61,476	25,840	62,224	1,249	110,842	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח
341,866	22,252	319,614	(1)91	-	47,248	33,576	19,282	58,965	32,830	127,622	

* הוצאות בגין ביטוח ערבויות חזק מכר סווגו כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות. בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 24-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019											
סך-הכל	פעילות חו"ל		פעילות ישראל								
	סך-הכל פעילות חו"ל	סך-הכל פעילות ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	משקי בית	
במיליוני ש"ח											
7,339	395	6,944	3	1,064	76	837	575	1,804	136	2,449	רווח מימוני, נטו
2,462	45	2,417	89	61	71	284	206	617	104	985	עמלות והכנסות אחרות
9,801	440	9,361	92	1,125	147	1,121	781	2,421	240	3,434	סך הכנסות
400	34	366	-	-	1	12	(47)	192	-	208	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,839	583	5,256	190	333	120	237	242	1,296	140	2,698	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,562	(177)	3,739	(98)	792	26	872	586	933	100	528	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,413	54	1,359	(28)	296	10	309	214	337	36	185	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,156	(231)	2,387	(70)	503	16	563	372	596	64	343	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
258	-	258	258	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
2,428	(221)	2,649	188	507	16	563	372	596	64	343	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
294,980	15,305	279,675	-	-	1,605	66,380	30,163	65,886	718	114,923	יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	15,999	332,028	-	-	44,455	38,218	20,229	61,719	31,355	136,052	יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

טבלה 2-24: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות פיקוחיים (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018*											
סך-הכל	פעילות חו"ל	פעילות ישראל									משקי בית
		סך-הכל ישראל	אחר	ניהול פיננסי	גופים מוסדיים	עסקים גדולים	עסקים בינוניים	עסקים קטנים וזעירים	בנקאות פרטית	עסקים קטנים וזעירים	
במיליוני ש"ח											
7,611	356	7,255	-	1,675	104	797	510	1,728	114	2,327	רווח מימוני, נטו
2,552	73	2,479	96	116	97	254	200	592	117	1,007	עמלות והכנסות אחרות
10,163	429	9,734	96	1,791	201	1,051	710	2,320	231	3,334	סך הכנסות
הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי											
424	53	371	-	(2)	(6)	(300)	(25)	310	-	394	
5,983	796	5,187	222	355	118	252	236	1,269	135	2,600	הוצאות תפעוליות ואחרות
רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים											
3,756	(420)	4,176	(126)	1,438	89	1,099	499	741	96	340	
הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת											
1,585	4	1,581	(54)	489	36	436	198	294	37	145	
רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת											
2,179	(424)	2,603	(72)	957	53	663	301	447	59	195	
רווח נקי מפעילות מופסקת											
279	-	279	279	-	-	-	-	-	-	-	
רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק											
2,498	(390)	2,888	207	963	53	663	301	447	59	195	
יתרת האשראי לציבור, ברוטו, לסוף תקופת הדיווח											
293,678	16,457	277,221	(1)14,142	-	1,448	61,476	25,840	62,224	1,249	110,842	
יתרת פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח											
341,866	22,252	319,614	(1)91	-	47,248	33,576	19,282	58,965	32,830	127,622	

* הוצאות בגין ביטוח ערבויות חזק מכר סווגו כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות. בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף בצורה נאותה טיובים שבוצעו בשיטות המדידה המגזריות.
 (1) הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

שינויים עיקריים ברווח הנקי וביתרות המאזניות

מגזר משקי בית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר משקי בית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-343 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 195 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, נטו. הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-2,449 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-2,327 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי לדיור ובמרווחים הפיננסיים של האשראי לדיור, לצד עלייה בפיקדונות הציבור וגידול במרווחים עליהם כתוצאה מעליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-985 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,007 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות הפצת מוצרים פיננסיים ובעמלות דמי ניהול חשבון.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-208 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-394 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בהפרשה הקבוצתית עקב קיטון במחיקות האוטומטיות ובהיקף החובות הבעייתיים.

ההוצאות התפעוליות והאחרות של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-2,698 מיליון ש"ח בהשוואה ל-2,600 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה בהוצאות מחשב ובהוצאות העמלות, בעקבות הגדלת היקפי הפעילות.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-115 מיליארד ש"ח (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-75 מיליארד ש"ח, כרטיסי אשראי בסך של כ-6 מיליארד ש"ח ואשראי צרכני בסך של כ-34 מיליארד ש"ח), בהשוואה לכ-113 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018 (מזה: אשראי לדיור בסך של כ-70 מיליארד ש"ח, כרטיסי אשראי בסך של כ-5 מיליארד ש"ח ואשראי צרכני בסך של 37 מיליארד ש"ח).

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-136.1 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-134.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר בנקאות פרטית

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הבנקאות הפרטית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-64 מיליון ש"ח, בהשוואה לרווח נקי בסך של 59 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית. מעמלות.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-136 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-114 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-104 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-117 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בעמלות הפצת מוצרים פיננסיים ועמלות הפרשי המרה.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-0.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-0.9 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-31.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-34.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים קטנים וזעירים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים קטנים וזעירים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-596 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-447 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. עיקר הגידול נבע מירידה בהוצאות בגין הפסדי אשראי ומעלייה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-1,804 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,728 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, ומעלייה במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-617 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-592 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-192 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-310 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקרו מירידה בהפרשה הקבוצתית - בעיקר בגין חובות בעייתיים, וכן מקיטון בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-65.9 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-64.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-61.7 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-60.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים בינוניים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים בינוניים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-372 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-301 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה ברווח המימוני, נטו ומירידה בהוצאות בגין הפסדי האשראי.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-575 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-510 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות, לצד גידול במרווחים הפיננסיים על הפיקדונות בשל עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

ההכנסות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-47 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 25 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. השינוי נבע בעיקר מעלייה בגביית חובות שנמחקו חשבונאית בעבר, שקוזה על-ידי גידול בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-30.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-26.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-20.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-21.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר עסקים גדולים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר עסקים גדולים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-563 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-663 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מעלייה בהוצאות בגין הפסדי אשראי, שקוזה על-ידי עלייה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-837 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-797 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע מעלייה ביתרות האשראי והפיקדונות הממוצעות בין התקופות, ובמרווחים הפיננסיים על הפיקדונות עקב עליית שיעור הריבית הדולרית והשקלית.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-284 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-254 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקרו מעלייה בעמלות מעסקי מימון ובעמלות מפעילות בניירות-ערך.

ההוצאות בגין הפסדי אשראי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-12 מיליון ש"ח, בהשוואה להכנסות בסך של 300 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מעלייה בהוצאות שנרשמו על בסיס פרטני ומגידול בהפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי עקב עלייה בהיקף החובות הבעייתיים.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-66.4 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-62.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הגידול נובע בעיקרו מיתרות אשראי לקבוצת ישראל כסך של כ-3.6 מיליארד ש"ח, אשר נכללו לראשונה החל מהרבעון השני של שנת 2019 עקב הפסקת האיחוד. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-38.2 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-39.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר מוסדיים

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר גופים מוסדיים בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-16 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-53 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו ובהכנסות מעמלות.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-76 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-104 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה ביתרות הממוצעות של האשראי והפיקדונות.

העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-71 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-97 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בעמלות מפעילות בניירות-ערך ומירידה בעמלות תפעול ונאמנות לגופים מוסדיים, כתוצאה מהפסקת פעילות מתן שירותי תפעול קופות-גמל וקרנות השתלמות לחברות מנהלות בחודש יולי 2019.

האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-1.6 מיליארד ש"ח, בדומה ליתרה ליום 31 בדצמבר 2018. פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמו בכ-44.5 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-43.4 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

מגזר ניהול פיננסי

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר ניהול פיננסי בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-507 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-963 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מירידה ברווח המימוני, נטו.

הרווח המימוני, נטו בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-1,064 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-1,675 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע בעיקר מהפסד בסך 310 מיליון ש"ח לעומת רווח בסך 99 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד, כתוצאה משינוי בפערים בין השווי ההוגן של נגזרים שהינם חלק מניהול הנכסים וההתחייבויות של הבנק לבין מדידת אותם נכסים על בסיס צבירה, אשר נבע בעיקר כתוצאה מירידת הריבית השקלית הארוכה. בנוסף, חל קיטון בהכנסות מהפרשי שער בעיקר בשל גידור חשיפות מטבע של פריטים לא-כספיים, ירידה ברווח ממכירת הלוואות וכן קיטון בהכנסות מהפרשי הצמדה בשל השינויים בשיעור עליית המדד הידוע בין התקופות. מנגד, חלה עלייה ברווח מהשקעה בניירות-ערך. העמלות וההכנסות האחרות בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ב-61 מיליון ש"ח, בהשוואה ל-116 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון נבע מירידה בעמלות סינדיקציה.

מגזר אחר (פעילות ישראל)

הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר אחר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-188 מיליון ש"ח בהשוואה לרווח בסך של 207 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

ההפסד מפעילות נמשכת המיוחס לבעלי מניות הבנק של המגזר בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם בסך של 70 מיליון ש"ח בהשוואה להפסד בסך של 72 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. במהלך שנת 2019 חלה עלייה בהוצאות המשפטיות הכרוכות בחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים, שקוזה על-ידי עלייה בהכנסות הפרשי שער משערון הפרשה לחקירה.

כמו-כן, מגזר אחר כולל רווח נקי המיוחס לפעילות מופסקת אשר הסתכם בסך של 258 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019, בהשוואה ל-279 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הרווח מפעילות מופסקת בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 כולל רווח נטו בסך של כ-137 מיליון ש"ח, בגין מכירת ההשקעה בישראל כסך. בנוסף, בתוצאות הפעילות המופסקת נכלל חלקו של הבנק ברווחי ישראל כסך (33%) ברבעון השני והשלישי של שנת 2019, כאשר עד לתום הרבעון הראשון לשנת 2019 הרווח מפעילות מופסקת כלל את חלקו של הבנק (98.2%) מרווחי קבוצת ישראל.

יתרות האשראי לציבור, הנכללות במגזר זה לתקופות ההשוואה כוללות את פעילות קבוצת ישראל כסך, המהווה פעילות מופסקת.

מגזר הפעילות הבינלאומית

ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק של מגזר הפעילות הבינלאומית בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכם ב-221 מיליון ש"ח, בהשוואה להפסד בסך של 390 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מרישום הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בהפעלים שוויץ וכן מרישום הוצאות הפרשי שער משיערוך הפרשה האמורה בתקופה המקבילה אשתקד, זאת לעומת הכנסות מהפרשי שער משערורך הפרשה הנ"ל שנרשמו השנה. כמו-כן, חלה עלייה ברווחי הפעילות העסקית בארצות-הברית. הקיטון בהפסד קוזז בחלקו על-ידי ירידת-ערך בסך של כ-63 מיליון ש"ח, שנרשמה בגין השקעת הבנק בפזיטיף. להלן השינויים העיקריים בתוצאות הפעילות הבינלאומית:

- הרווח הנקי של סניף ניו-יורק הסתכם בכ-105 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בהשוואה לרווח נקי בסך של 84 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול נבע בעיקר מפעילות ה-Middle-Market בעקבות עלייה בהכנסות הריבית, נטו, כתוצאה מעלייה במרווחים הפיננסיים, שקוזזה בחלקה על-ידי גידול בהוצאות הפסדי אשראי.
- ההפסד של הפועלים שוויץ הסתכם בכ-222 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בהשוואה להפסד בסך של כ-396 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הקיטון בהפסד נבע בעיקר מרישום הפרשה בקשר עם חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים בתקופה המקבילה אשתקד, וכן כתוצאה מרישום הכנסות הפרשי שער משיערוך הפרשה האמורה בתשעת החודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019. קיטון זה קוזז בחלקו על-ידי רישום הפסד ממכירת תיק נכסי הלקוחות של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג ברבעון השני של שנת 2019.
- ההפסד המיוחס לבעלי מניות הבנק בגין קבוצת בנק פזיטיף הסתכם בכ-84 מיליון ש"ח בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בהשוואה לכ-75 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד. הגידול בהפסד נבע בעיקרו מרישום ירידת-ערך בסך של כ-63 מיליון ש"ח בגין השקעת הבנק בבנק פזיטיף, וזאת לנוכח צפי הבנק למכירת השקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק. הגידול בהפסד קוזז בחלקו על-ידי רישום הפרשה משמעותית להפסדי אשראי בתקופה המקבילה אשתקד.

סך האשראי לציבור של הפעילות הבינלאומית ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכם בכ-15.3 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-17.5 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכם בכ-13.3 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-14.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכם האשראי בכ-10.8 מיליארד ש"ח, מתוכו סך של כ-4.8 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה. זאת, בהשוואה לכ-11.7 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018, מתוכו סך של כ-5.0 מיליארד ש"ח בגין עסקות סינדיקציה.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 בהפעלים שוויץ הסתכם בכ-0.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הקיטון נבע מהמשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ. בהקשר זה נציין כי ביום 20 בספטמבר 2019 הושלמה הפעמה הראשונה בהסכם להעברת יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA.
- האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 בבנק פזיטיף בתורכיה הסתכם בכ-0.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-0.6 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

סך פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 של הפעילות הבינלאומית הסתכמו בכ-16.0 מיליארד ש"ח, בהשוואה לכ-19.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.

- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 בסניף ניו-יורק הסתכמה בכ-15.8 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-18.1 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. בפעילות ה-Middle-Market הסתכמו הפיקדונות בכ-7.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-6.8 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. יתרת פיקדונות הציבור מסוג Brokered CD's הסתכמה בכ-8.4 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-11.3 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018.
- יתרת פיקדונות הציבור ליום 30 בספטמבר 2019 בהפעלים שוויץ הסתכמה בכ-0.1 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-1.0 מיליארד ש"ח ליום 31 בדצמבר 2018. הקיטון נובע בעיקרו מהמשך צמצום פעילותו של הפועלים שוויץ, כאמור לעיל.

2.5. תיאור עסקי קבוצת הבנק לפי מגזרי פעילות בהתאם לגישת ההנהלה

קבוצת הבנק פועלת בישראל ומחוצה לה, ומספקת מגוון שירותים בנקאיים ופיננסיים ללקוחותיה. החלוקה למגזרי הפעילות לפי גישת ההנהלה מבוססת על סוגי המוצרים והשירותים או על סוגי הלקוחות. חלוקה זו משמשת את מקבל החלטות התפעולי הראשי בבנק לצורך קבלת החלטות ולניתוח התוצאות העסקיות של הקבוצה.

שיוך הלקוח למגזרי הפעילות מבוסס על שיוך הלקוח בפועל ליחידה הארגונית המטפלת, שמבוצע בהתאם לקריטריונים שונים שנקבעו על-ידי הנהלת הבנק. לפרטים בדבר הקריטריונים השונים לסיווג ולכללים לחלוקת תוצאות הפעילות בין המגזרים השונים, ראה [ביאור 28 בדוחות הכספיים לשנת 2018](#). החל מהדוחות הכספיים לרבעון השני לשנת 2018 פעילות קבוצת ישראל כ"פעילות מופסקת" ומוצגת תחת מגזר "התאמות".

טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
2,341	2	241	118	377	282	214	401	706	סך-הכל רווח מימוני, נטו
826	15	31	23	116	97	16	144	384	עמלות והכנסות אחרות
3,167	17	272	141	493	379	230	545	1,090	סך ההכנסות
(40)	-	(2)	16	(201)	15	6	68	58	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,970	67	109	161	154	127	67	303	982	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,237	(50)	165	(36)	540	237	157	174	50	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
523	(8)	91	29	194	85	53	62	17	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
717	(42)	77	(65)	346	152	104	112	33	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
16	16	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
736	(26)	77	(62)	346	152	104	112	33	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
291,007	-	2,044	12,690	75,515	39,997	87,316	31,132	42,313	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	-	29,066	15,910	48,719	23,493	-	43,826	187,013	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצת הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

דוח הדירקטוריון והנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 25-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018*									
סך-הכל	התאמות ⁽⁴⁾	ניהול פיננסי ⁽³⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			לקוחות פרטיים ⁽¹⁾
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים ⁽²⁾	לוקוחות פרטיים ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח									
2,634	21	627	90	364	256	178	411	687	סך-הכל רווח מימוני, נטו
835	34	30	27	109	89	14	146	386	עמלות והכנסות אחרות
3,469	55	657	117	473	345	192	557	1,073	סך ההכנסות
118	-	-	33	(212)	18	18	139	122	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
1,984	52	123	287	154	124	61	284	899	הוצאות תפעוליות ואחרות
1,367	3	534	(203)	531	203	113	134	52	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
548	(68)	173	(3)	228	88	48	57	25	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
819	71	361	(200)	303	115	65	77	27	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
109	109	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
950	181	367	(185)	303	115	65	77	27	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
289,733	13,927	514	13,837	69,580	36,454	79,011	32,343	44,067	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
341,866	91	38,929	22,149	39,013	24,235	-	40,765	176,684	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר סווגו כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות. בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

- (1) המגזר כולל גם את היתרות המיוחסות לפעילות כרטיסי האשראי שהינן חלק מהפעילות הנמשכת, לרבות יתרת אשראי לציבור בסך של 5,070 מיליוני ש"ח.
- (2) המגזר כולל גם את היתרות המיוחסות לפעילות כרטיסי האשראי שהינן חלק מהפעילות הנמשכת, לרבות יתרת אשראי לציבור בסך של 1,476 מיליוני ש"ח.
- (3) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
- (4) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 2-25: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019									
סך-הכל	התאמות ⁽²⁾	ניהול פיננסי ⁽¹⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיור	עסקים קטנים	לקוחות פרטיים	
במיליוני ש"ח									
7,339	33	1,038	353	1,103	821	612	1,223	2,156	רווח מימוני, נטו
2,462	76	104	57	349	277	46	432	1,121	עמלות והכנסות אחרות
9,801	109	1,142	410	1,452	1,098	658	1,655	3,277	סך ההכנסות
400	-	2	34	(105)	29	25	235	180	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,839	200	314	587	456	382	196	881	2,823	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,562	(91)	826	(211)	1,101	687	437	539	274	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,413	(22)	299	44	397	249	154	194	98	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,156	(69)	534	(255)	704	438	283	345	176	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
258	258	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
2,428	189	538	(245)	704	438	283	345	176	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
291,007	-	2,044	12,690	75,515	39,997	87,316	31,132	42,313	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
348,027	-	29,066	15,910	48,719	23,493	-	43,826	187,013	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

(1) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.
 (2) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים.

טבלה 25-2: תוצאות הפעילות ונתונים עיקריים של מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018*									
סך-הכל	התאמות ⁽⁴⁾	ניהול פיננסי ⁽³⁾	פעילות בינלאומית	פעילות עסקית		פעילות קמעונאית			רווח מימוני, נטו
				עסקי	מסחרי	הלוואות לדיוור	עסקים קטנים ⁽²⁾	לקוחות פרטיים ⁽¹⁾	
במיליוני ש"ח									
7,611	43	1,603	322	1,117	749	507	1,211	2,059	
2,552	95	117	85	365	262	46	434	1,148	עמלות והכנסות אחרות
10,163	138	1,720	407	1,482	1,011	553	1,645	3,207	סך ההכנסות
424	-	(2)	53	(317)	(6)	24	307	365	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי
5,983	231	365	802	457	384	181	840	2,723	הוצאות תפעוליות ואחרות
3,756	(93)	1,357	(448)	1,342	633	348	498	119	רווח (הפסד) מפעילות נמשכת לפני מסים
1,585	(41)	454	5	531	255	137	197	47	הפרשה למסים (הטבת מס) על הרווח (הפסד) מפעילות נמשכת
2,179	(52)	911	(453)	811	378	211	301	72	רווח (הפסד) נקי מפעילות נמשכת
279	279	-	-	-	-	-	-	-	רווח נקי מפעילות מופסקת
2,498	227	918	(420)	811	378	211	301	72	רווח (הפסד) נקי המיוחס לבעלי מניות הבנק
289,733	13,927	514	13,837	69,580	36,454	79,011	32,343	44,067	אשראי לציבור, נטו, לסוף תקופת הדיווח
341,866	91	38,929	22,149	39,013	24,235	-	40,765	176,684	פיקדונות הציבור לסוף תקופת הדיווח

* הוצאות בגין ביטוח ערבויות חוק מכר סווגו כהקטנת ההכנסות מעמלות מעסקי מימון, במקום רישומן בסעיף הוצאות אחרות. בנוסף, חלק מהנתונים סווגו מחדש על מנת לשקף שינויים בצורה נאותה.

(1) המגזר כולל גם את היתרות המיוחסות לפעילות כרטיסי האשראי שהינן חלק מהפעילות הנמשכת, לרבות יתרת אשראי לציבור בסך של 5,070 מיליוני ש"ח.

(2) המגזר כולל גם את היתרות המיוחסות לפעילות כרטיסי האשראי שהינן חלק מהפעילות הנמשכת, לרבות יתרת אשראי לציבור בסך של 1,476 מיליוני ש"ח.

(3) מגזר ניהול פיננסי כולל, בין היתר, פעילות מול גופים מוסדיים אשר מרביתם מוצגים במסגרת המידע על מגזרי פעילות פיקוחיים כמגזר נפרד.

(4) במסגרת זו נכללות גם תוצאות של פעילויות בהיקפים זניחים של קבוצות הבנק, אשר כל אחת מהן אינה מגיעה לכדי מגזר בר דיווח, וכן הוצאות שנזקפו בישראל הנוגעות לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאיים. כמו-כן, הנתונים כוללים יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

למידע נוסף אודות מגזרי הפעילות וניתוח תוצאות המגזרים, ראה פרק "מגזרי פעילות לפי גישת הנהלה" בדוח ממשל תאגידי.

2.6 חברות עיקריות

2.6.1 קבוצת ישראלכרט

בהמשך לאמור בסעיף 2.6.1 לדוח הדירקטוריון של הבנק לשנת 2018 לעניין היערכות הבנק להיפרדות מקבוצת ישראלכרט, בהתאם לנדרש בחוק להגברת התחרותיות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), תשע"ז-2017 ("החוק להגברת התחרותיות") בחודש אפריל 2019 מכר הבנק בהצעת מכר לציבור כ-65% מהונה של ישראלכרט בתמורה (ברוטו) כוללת של כ-1.76 מיליארד ש"ח, המשקפת שווי חברה של 2.7 מיליארד ש"ח. ערב המכירה יתרת השקעת הבנק בקבוצת ישראלכרט הסתכמה לסך של כ-2.2 מיליארד ש"ח (לאחר קיטון בגין חלוקת דיבידנד בסך של כ-850 מיליון ש"ח ומכירת פעילות אמריקן אקספרס לישראלכרט בסך 456 מיליון ש"ח).

בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, בשל ירידה משמעותית בחזקה של 50%, חדל הבנק לאחד את קבוצת ישראלכרט החל מהרבעון השני של שנת 2019. להלן ההשפעות העיקריות של הפסקת האיחוד:

- הכרה ברווח בסך של כ-210 מיליון ש"ח (לאחר מס והוצאות הקשורות בהצעת המכר), בגין חלק ההשקעה שנמכר ובגין שיערוך יתרת ההשקעה שנותרה בהתאם לשווי המניות למועד הנפקה. רווח זה קוזז בהתאמה למחיר השוק ליום 30 ביוני 2019 בסך של כ-73 מיליון ש"ח.
- הכרה לראשונה ביתרות אשראי מאזני וחוץ-מאזני בסך של כ-3,593 מיליון ש"ח וכ-4,466 מיליון ש"ח בהתאמה, שטרם הפסקת האיחוד קוזזו בשל היותן יתרות הדדיות. בנוסף, הכרה הפרשה קבוצתית בסך של כ-47 מיליון ש"ח בגין יתרות אלה.
- קיטון בהיקף במאזן בסך של כ-14 מיליארד ש"ח בגין גריעת נכסים והתחייבויות המיוחסים לפעילות מופסקת.
- רישום ההשקעה בקבוצת ישראלכרט על בסיס שווי מאזני, תוך ייחוס עודף עלות ההשקעה על הערך בספרים של הנכסים, נכסים בלתי מוחשיים מזוהים ומוניטין.

חלקו של הבנק ממועד מכירת המניות ברווח של קבוצת ישראל כ-33%. עד לתום הרבעון הראשון של שנת 2019 כלל הבנק את חלקו 98.2% מרווחי ישראל.

ההשקעה בקבוצת ישראל ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה לסך של כ-829 מיליון ש"ח. תרומת קבוצת ישראל לרווח הנקי של הבנק, בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמה ב-257 מיליון ש"ח, מזה 137 מיליון ש"ח ממכירת 65.2% ממניות ישראל והיתרה חלקו של הבנק בסך של 121 מיליון ש"ח מרווחי קבוצת ישראל, בהשוואה ל-279 מיליון ש"ח בתקופה המקבילה אשתקד.

לפי הוראות החוק להגברת התחרותיות יהיה הבנק רשאי להחזיק ביתרת החזקותיו בישראל עד ליום 31 בינואר 2021. הבנק נערך להשלמת ההיפרדות מקבוצת ישראל כנדרש בחוק במספר חלופות אפשריות ובהן: מכירת מניות המהוות גרעין שליטה בישראל, מכירה פרטית ללא גרעין שליטה או הצעה לציבור של מניות ישראל, למשקיעים זרים או ישראלים, חלוקת מניות ישראל או אופציות רכישה למניות בדרך של דיבידנד בעין, מכירה בבורסה (כפוף לכללי החסימה של הבורסה), או שילוב של אילו מהחלופות. אין ודאות בנוגע לאופן ולעיתוי בו יבחר הבנק להשלים את ההיפרדות. לפרטים אודות הודעת אריסון החזקות (1998) בע"מ ("אריסון") מחודש ינואר 2019 בקשר עם מתווה אפשרי של חלוקת מניות ישראל כדיבידנד בעין לבעלי מניות הבנק, ראה סעיף 2.6.1 בדוחות הכספיים לשנת 2018.

ביום 11 באפריל 2019 ובמענה לבקשת הבנק, עדכן בנק ישראל את היתר השליטה בישראל, כך שגרעין השליטה שעל הבנק להחזיק בישראל לא יפחת מ-30% מכל סוג של אמצעי השליטה, וזאת חלף 50% בהיתר הקודם.

חברי הנהלה, נושאי משרה בבנק ועובדי הבנק הקשורים לאסטרטגיה או לניהול פעילות עסקית בבנק אינם מכהנים בדירקטוריונים של חברות קבוצת ישראל, עובדי הבנק לא יהיו רוב בדירקטוריונים של חברות קבוצת ישראל וישנן מגבלות על דירקטורים עובדי בנק, המכהנים בדירקטוריון ישראל בהעברת מידע מדירקטוריון ישראל להנהלת הבנק.

השינויים האמורים נעשו בהתאם לבקשת הפיקוח על הבנקים בקשר עם החוק להגברת התחרות, תהליך ההיפרדות מקבוצת ישראל המתחייב ממנו ועל-מנת לצמצם פוטנציאל לניגודי עניינים. למועד הדוח רק אחד מתוך שמונה חברי דירקטוריון ישראל היו עובדי הבנק.

לפרטים נוספים בדבר הצגת קבוצת ישראל כפעילות מופסקת ראה [ביאור 1.ה](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים בנוגע לתביעות משפטיות בקשר עם קבוצת ישראל ראה [ביאור 2.5.ב](#). לדוחות הכספיים לשנת 2018, וביאור 10.ב. בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר התקשוריות בהסכמי הנפקה ותפעול עם חברות כרטיסי אשראי, ראה [ביאור 2.25.א](#). לדוחות הכספיים לשנת 2018.

לפרטים נוספים בדבר טענת פקיד השומה, לפיה במכירת חברה בת המסווגת כעוסק לצורכי מס ערך מוסף ("מע"מ") יש לחייב במס רווח רווחים ראויים לחלוקה הפטורים ממס חברות, בכל הקשור למכירת קבוצת ישראל, ראה [ביאור 3.8.ג](#). לדוחות הכספיים לשנת 2018.

לפרטים נוספים בדבר שומות מע"מ אשר התייחסו, בין היתר, לתשלום מע"מ על עמלות מטבע-חוץ שנגבו מלקוחות הבנק ולמחויבות הבנק לשאת

בתשלום המע"מ על עמלות שנגבו בעבורו, ראה [ביאור 2.8.ג](#). לדוחות הכספיים לשנת 2018.

2.6.2 Hapoalim (Switzerland) Ltd. (הלול): הפועלים שוויץ

חברה בת (בבעלות מלאה של הבנק) המאוגדת בשוויץ, שעסקה בעיקר במתן שירותי בנקאות פרטית באמצעות סניפים בציריך ובלוקסמבורג. כמו-כן, פעלה באמצעות חברה לייעוץ השקעות בישראל ונציגות בישראל. בספטמבר 2017 החליט הבנק להביא להפסקת פעילותה של הפועלים שוויץ.

בהתאם למתווה התהליך הנדרש לשם יציאת החברה מגדר אחריותה הפיקוחית של ה-FINMA, עודכנו מסמכי ההתאגדות של החברה בע"מ באופן בו, בין היתר, החל מחודש אפריל 2019 הושמטה המילה "בנק" משמות החברות של הפועלים שוויץ והסניף בלוקסמבורג.

כחלק ממימוש ההחלטה להפסקת פעילות הבנקאות הפרטית של הפועלים שוויץ הושלמה ברבעון הרביעי של 2018 עסקה למכירת מרבית תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ, בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג ל-Bank J. Safra Sarasin AG ו-Banque Safra Sarasin (Luxembourg) SA (ביחד, "ספרא סאראסין").

בנוסף, בחודש יוני 2019 חתם הבנק על הסכם עם Hyposwiss Private Bank Geneva SA למעבר יתרת תיק נכסי לקוחות הבנקאות הפרטית הבינלאומית של הפועלים שוויץ בסניפיו בשוויץ ובלוקסמבורג. ההעברה מתוכננת במספר פעימות ב-18 החודשים הקרובים. בהתאם למתווה העסקה ישלם הבנק לרוכש כ-11.5 מיליון פרנק שוויצרי עבור העברה זו. במהלך החודשים ספטמבר ואוקטובר 2019 במסגרת הפעימה הראשונה הועבר חלק ניכר מהחשבונות הנותרים בסניפי ציריך ולוקסמבורג ל-Hyposwiss Private Bank Geneva SA.

ההפסד בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 בפועלים שוויץ הסתכם בסך של 86 מיליון פרנק שוויצרי בהשוואה להפסד בסך של 102 מיליון פרנק שוויצרי בתקופה המקבילה אשתקד. ההפסד ב-2019 נבע בעיקר מהוצאות משפטיות, מהפסד ממכירת תיק נכסי הבנקאות הפרטית כאמור לעיל ומהפסד בפעילות השוטפת בעוד שבשנת 2018 נבע בעיקר מרישום הפרשה לחקירה אמריקאית ומרישום הוצאות משפטיות הקשורות בה.

בעקבות ההפסד שנבע מהפרשה הנוגעת לחקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים שהוכרה בדוחות הכספיים של שנת 2018, שעל ביצועה החליטו האורגנים המוסמכים של פועלים שוויץ בחודש מרץ 2019, ועל מנת שפועלים שוויץ יעמוד ביחס הלימות ההון הרגולטורי הנדרש בשוויץ, השקיע הבנק 250 מיליון פרנק שוויצרי בהון של פועלים שוויץ ברבעון הראשון של שנת 2019, וזאת מיד עם קבלת אישור הפיקוח על הבנקים להגדלת ההשקעה כאמור. כמו-כן, בחודש יולי 2019 השקיע הבנק סכום נוסף של 50 מיליון פרנק שוויצרי.

לפרטים בדבר חקירת עסקי קבוצת הבנק עם לקוחות אמריקאים ראה [ביאור 10.ד](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים בדבר חקירה בנושא ארגון הכדורגל הבינלאומי (FIFA) ראה [ביאור 10.ה](#). בתמצית הדוחות הכספיים.

2.6.3 Bank Pozitif Kredi Ve Kalkinma Bankasi Anonim Sirketi (להלן: "בנק פוזיטיף")

קבוצת הבנק פועלת כיום בתורכיה באמצעות בנק פוזיטיף, הפועל ומתמחה בתחום הבנקאות העסקית. קבלת פיקדונות כפופה לרגולציה המקומית והיא מותרת עד לגובה האשראי של כל לווה.

הכלכלה התורכית שצמחה מאז תחילת העשור בקצב מהיר מאוד, תוך עלייה בגירעון בחשבון השוטף ועלייה בגירעון התקציבי, חוותה ב-2018 משבר כלכלי ופיננסי. שילוב של מספר גורמים כמו מתיחות פוליטית ביחסים בין תורכיה וארצות-הברית, וסנטימנט שלילי של המשקיעים כלפי שווקים מתעוררים בתקופה זו, הביא לאובדן אמון של המשקיעים במדיניות הכלכלית ולפיחות חד בשער הלירה התורכית. בתגובה להרעה בפעילות הכלכלית, למצב הפוליטי הלא יציב והחשש לעצמאותו של הבנק המרכזי, הורידו סוכנויות הדירוג את דירוג החוב של תורכיה. כך לדוגמא, מאז תחילת שנת 2018 הורידה סוכנות האשראי מודי'ס בארבע רמות את דירוג האשראי של תורכיה, מרמה של Baa1 לרמה של B1. תורכיה נקטה מספר צעדים להשבת אמון המשקיעים בלירה התורכית, ביניהם העלאה חדה של הריבית על הלירה התורכית לרמה של 24%. הפיחות החד בלירה התורכית, עליית הריבית וצעדי הממשלה הביאו את המשק התורכי למיתון במחצית השנייה של 2018.

התמריצים הפיסקליים שנקטה ממשלת תורכיה מאז השיבו את אמון המשקיעים הזרים והביאו לצמיחה של 6.4% ו-5.1% ברבעון הראשון והשני של 2019 (בהתאמה, רבעון לעומת קודמו במונחים שנתיים). האינדיקטורים השוטפים מאותתים על צמיחה מתונה יותר ברבעון השלישי של שנת 2019. הפיחות בלירה התורכית התחדש ב-2019 ובמחצית הראשונה של השנה פוחתה הלירה התורכית בכ-9.7% מול הדולר. במהלך הרבעון השלישי של השנה נרשמה תנודתיות בלירה התורכית, אך בסיכום הרבעון היא שמרה על יציבות יחסית. הבנק המרכזי התורכי הוריד את הריבית במהלך רבעון זה בשתי פעימות, בשיעור מצטבר של כ-7.5% נקודות אחוז, לרמה של 16.50%. בהשפעת המיתון והירידה במחירי הנפט, תורכיה עברה ברבעון האחרון לעודף בחשבון השוטף של מאזן התשלומים. בנוסף, האינפלציה התמתנה ושיעורה השנתי ירד בספטמבר 2019 ל-9.3% לעומת 25% לפני שנה. לאור המצב הכלכלי והפוליטי בתורכיה, במסגרת התוכנית האסטרטגית של הבנק, הוחלט לפעול להקטנה הדרגתית של תיק האשראי של בנק פוזיטיף. לבעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף טענות כנגד הבנק בקשר עם ההשפעה, לכאורה, של האמור על התוצאות של בנק פוזיטיף. בהקשר זה יצוין כי בחודש ינואר 2019 בנק ישראל הנחה את הבנק להגדיל את שיעורי השקלול של נכסי הסיכון בחישוב יחס ההון המאוחד בגין הפעילות בבנק פוזיטיף, החל משנת 2020. לפרטים ראה [פרק הון והלימות הון](#) לעיל.

הבנק הגביר פעולות למכירת מלוא החזקותיו בבנק פוזיטיף ובמסגרת זו בחודש אוקטובר 2019 גם התקשר, במשותף עם בעל מניות המיעוט בבנק פוזיטיף עם בנק השקעות תורכי שסייע באיתור רוכשים פוטנציאליים. בהתחשב בכל האמור, מעריך הבנק כי יוכל להתקשר במהלך השנה הקרובה בהסכם למכירת החזקותיו בבנק פוזיטיף אך אינו צפוי להשיב את מלוא סכום ההשקעה בחברה, וסביר שמרבית התמורה תהיה מותנית. בהתאם לכללי החשבונאות החלים על הבנק, ולאור צפי הבנק למכירת ההשקעה בשנה הקרובה במחיר הנמוך מערכה בספרי הבנק, העריך הבנק את השווי ההוגן של התמורה הצפויה והכיר בהפסד מירידת-ערך בסך של כ-63 מיליון ש"ח.

יתרת האשראי לציבור ליום 30 בספטמבר 2019 הסתכמה ב-631 מיליון לירות תורכיות (כ-389 מיליון ש"ח), בהשוואה ליתרה בסך של 723 מיליון לירות תורכיות (כ-512 מיליון ש"ח) בסוף שנת 2018.

התוצאות העסקיות של קבוצת בנק פוזיטיף בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2019 הסתכמו ברווח של כ-2 מיליון לירות תורכיות לעומת הפסד של כ-73 מיליון לירות תורכיות בתקופה המקבילה אשתקד, שנבע בעיקר מהפרשה להפסדי אשראי.

סך השקעת הבנק בקבוצת בנק פוזיטיף ליום 30 בספטמבר 2019, לאחר הכרה בהפסד מירידת-ערך של ההשקעה כאמור לעיל, הסתכמה ב-138 מיליון ש"ח (33 מיליון ש"ח בהון, ו-105 מיליון ש"ח בקווי אשראי שהועמדו לבנק פוזיטיף), בהשוואה לכ-320 מיליון ש"ח (132 מיליון ש"ח בהון ו-188 מיליון ש"ח בהלוואות כאמור) בסוף שנת 2018.

לפרטים אודות חברות נוספות ומידע נוסף הנוגע לפעילות הבינלאומית של הבנק, ראה [מגזר פעילות בינלאומית](#) בפרק "מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה" בדוח ממשל תאגידי להלן.

3. סקירת הסיכונים

חלק מהמידע המפורט בפרק זה, אף אם הוא מבוסס על עיבוד של נתונים היסטוריים, מהווה מידע צופה פני עתיד כהגדרתו בחוק ניירות-ערך, וכמפורט בסעיף 1.1 לעיל. מידע נוסף על הסיכונים ניתן למצוא באתר האינטרנט של הבנק "דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 30 בספטמבר 2019. יש לעיין בסקירה זו יחד עם ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018" ועם הדוחות הכספיים לשנת 2018.

3.1 תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

הבנק מבצע בחינה מקיפה להערכת הסיכונים אליהם הוא חשוף ואמידת המהותיות שלהם. במסגרת תהליך ה-ICAAP (תהליך פנימי להערכת הלימות ההון) הבנק הגדיר את הסיכונים הבאים כסיכונים מהותיים: סיכון אשראי, סיכון ריכוזיות, סיכון שוק, סיכון השקעה, סיכון תפעולי (לרבות סיכון IT וסיכון סייבר), סיכון צד נגדי, סיכון ריבית בתיק הבנקאי, סיכון נזילות, סיכון מוניטין, סיכון אסטרטגי-תחרותי, סיכון רגולטורי וסיכון ציית. סיכונים נוספים אליהם חשוף הבנק מטופלים באופן ישיר כחלק מהניהול העסקי והם: סיכון משפטי, סיכון כלכלי וסיכון סביבתי. ניהול הסיכונים מתבצע בראיה גלובלית של פעילות הבנק בארץ ובסניפי הבנק בחו"ל, ובשים לב לפעילות החברות הבנות בעלות חשיפה משמעותית לקבוצה. החברות הבנות מונחות לניהול הסיכונים על בסיס אסטרטגיית הסיכון והמדיניות הקבוצתית, תוך ביצוע התאמות בהתאם לנסיבות, ודיווח עליהן לחברה האם. ניהול הסיכונים מתבצע בכל חברה בקבוצת הבנק בנפרד, על-פי המדיניות המוטות על-ידי הדירקטוריון של כל חברה. הבנק מנהל את הסיכונים השונים תוך גידור חלק מהם. המפקח על הבנקים קבע בהוראות ניהול בנקאי תקין הנחיות הקשורות לנושא ניהול הסיכונים. ההוראות מפרטות את דרישות המפקח בניהול הסיכונים השונים אליהם חשוף התאגיד הבנקאי, וקובעות עקרונות יסוד לניהול הסיכונים ולבקרתם, ובכללם: מעורבות נאותה והבנה מעמיקה של דירקטוריון התאגיד הבנקאי בניהול הסיכונים, ניהול הסיכונים באמצעות מנהל סיכונים שהוא חבר הנהלה, העמדת כלים לזיהוי הסיכונים ולמדידתם והסדרת אמצעי פיקוח ובקרה, כולל קיום פונקציה עצמאית לבקרת הסיכונים. הבנק פועל בהתאם להנחיות המפקח על הבנקים.

מנהל הסיכונים הראשי (CRO) וחבר הנהלה האחראי על החטיבה לניהול סיכונים הינו ד"ר א. בכר.

הסיכונים הפיננסיים מנוהלים על-ידי חברי הנהלה ממונים, ובאחריותם.

חברי הנהלה העיקריים האחראים לניהול סיכונים האשראי הינם מנהל החטיבה העסקית מר צ. כהן, והממונה על החטיבה הקמעונאית מר ה. שטיין עד 12 בנובמבר 2019, וממועד זה, הגב' ד. רביב.

חבר הנהלה האחראי על ניהול סיכונים השוק, ההשקעה והנזילות ומנהל חטיבת שווקים פיננסיים ובנקאות בינלאומית. הינו מר י. ענתבי.

הסיכון המשפטי מנוהל על-ידי עורך-דין י. אלמוג, היועצת המשפטית הראשית.

הסיכון הטכנולוגי, ובכללו סיכון הסייבר, מנוהל על-ידי הגב' א. בן זאב מנהלת חטיבת הטכנולוגיה והמחשוב.

הסיכון התפעולי, למעט הסיכון המשפטי והסיכון הטכנולוגי, מנוהל על-ידי כל חבר הנהלה בתחום הפעילות הנתון לאחריותו.

לפרטים בדבר שינויים בחברי הנהלת הבנק ראה דוח ממשל תאגידי **בפרק "עניינים אחרים"** בתמצית הדוחות הכספיים.

לפרטים והרחבה בדבר ממשל ניהול הסיכונים לרבות תפיסת הבקרה, הגורמים האחראים, ועדות הדירקטוריון וצוותי הנהלה בזיקה לניהול הסיכונים ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018".

3.2 סיכון אשראי

סיכון האשראי הינו סיכון הנובע מכך שהלווה או החייב לא יעמוד בהתחייבותיו לבנק על-פי הסכם האשראי.

תיק האשראי הינו מרכיב עיקרי בתיק הנכסים של קבוצת הבנק, ולכן הרעה ביציבותם של הלווים השונים עלולה להשפיע לרעה על שווי הנכסים ועל רוחניות הקבוצה.

פעילויות היוצרות סיכון אשראי כוללות:

- **אשראי מאזני** - התחייבויות נוכחיות כלפי הבנק כגון אשראי ומשכנתאות לציבור, אשראי לבנקים ופיקדונות בבנקים, אשראי לממשלות, השקעה באגרות-חוב (קונצרניות ואחרות) וכן החלק המאזני (שווי הוגן חיובי) של נגזרים ומכשירים פיננסיים.
- **אשראי חוץ-מאזני** - התחייבויות פוטנציאליות (שטרם מומשו) כלפי הבנק כגון ערבויות, התחייבויות לא מנוצלות למתן אשראי, מסגרות לא מנוצלות וכן התחייבויות פוטנציאליות כתוצאה משינוי בשווי עסקות במכשירים פיננסיים נגזרים.

סיכון האשראי הנובע מעסקות במכשירים פיננסיים נגזרים מוגדר כסיכון צד נגדי, שהינו הסיכון שהצד הנגדי לעסקה ייכנס לכשל לפני הסילוק הסופי של זרמי המזומנים בעסקה בנגזרים. למידע על סיכון אשראי צד נגדי ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 31 בדצמבר 2018 וה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים" ליום 30 בספטמבר 2019.

סיכון נוסף הנובע מתיק חשיפות אשראי הינו סיכון ריכוזיות. סיכון ריכוזיות נובע מפיזור לא אופטימאלי של סיכונים ספציפיים בתיק האשראי, דהיינו כאשר תיק האשראי אינו מפוזר דיו בין גורמי הסיכון השונים. לדוגמא: כאשר תיק האשראי מורכב מכמות קטנה של לוויים (ריכוזיות לווה) או חשוף במידה גבוהה לענף מסוים (ריכוזיות ענפית).

3.2.1. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי

טבלה 1-3: סיכון אשראי בעייתי⁽¹⁾

31.12.18			30.09.19			
סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	סך-הכל	חוץ-מאזני	מאזני	
במיליוני ש"ח						
3,311	582	2,729	3,470	505	2,965	סיכון אשראי פגום
1,671	220	1,451	1,987	372	1,615	סיכון אשראי נחות ⁽²⁾
3,202	770	2,432	3,617	879	2,738	סיכון אשראי בהשגחה מיוחדת
8,184	1,572	6,612	9,074	1,756	7,318	סך סיכון אשראי בעייתי*
6,944	1,452	5,492	7,761	1,675	6,086	סיכון אשראי בעייתי נטו
808	-	808	841	-	841	* מזה חובות שאינם פגומים בפיגור של 90 ימים או יותר ⁽²⁾

(1) סיכון אשראי פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.

(2) לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור ובגין הלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

הערה:

סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני מוצג לפני השפעת ההפרשה להפסדי אשראי ולפני השפעת ביטחונות המותרים לניכוי לצורך חבות של לווה ושל קבוצת לווים.

טבלה 2-3: נכסים שאינם מבצעים*

יתרה ליום		
31.12.18	30.09.19	
במיליוני ש"ח		
2,178	2,401	אשראי לציבור פגום שאינו צובר הכנסות ריבית (NPL)
81	36	נכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו
2,259	2,437	סך-הכל נכסים שאינם מבצעים
0.76%	0.81%	שיעור NPL מסך האשראי לציבור

* נכסים שאינם מבצעים כוללים את נכסי הבנק אשר אינם צוברים הכנסות ריבית. מידע זה דומה ליתרת ה-Non Performing Assets המוצגת בדוחות הכספיים של תאגידים בנקאיים בארצות-הברית. מטרת נתון זה לתת גילוי לאותו חלק מנכסי הבנק הכלול בדוחות הכספיים אשר אינו צובר הכנסות ריבית.

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
2,015	706	2,721
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
931	322	1,253
חובות שסווגו כפגומים במהלך התקופה		
(52)	(8)	(60)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום*		
(287)	(135)	(422)
חובות פגומים שנמחקו		
(387)	(140)	(527)
חובות פגומים שנפרעו		
2,220	745	2,965
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
676	624	1,300
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
233	303	536
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(81)	(111)	(192)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(165)	(131)	(296)
חובות בארגון מחדש שחזרו לסיווג שאינו פגום או שנפרעו*		
663	685	1,348
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת ההפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
408	163	571
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
486	167	653
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(67)	(62)	(129)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(505)	(99)	(604)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
(86)	6	(80)
נזקף לרווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(287)	(135)	(422)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
505	99	604
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
(1)	(2)	(3)
אחר		
539	131	670
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		
(36)	-	(36)
* מזה: חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום בשל ארגון מחדש עוקב		

טבלה 3-3: מידע נוסף על תנועה בחובות בעייתיים בגין אשראי לציבור ובהפרשה הפרטנית (המשך)

לתשעה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018		
מסחרי	פרטי	סך-הכל
במיליוני ש"ח		
תנועה ביתרת החובות הפגומים בגין אשראי לציבור		
1,878	749	2,627
יתרת חובות פגומים לתחילת השנה		
682	220	902
חובות שסוגו כפגומים במהלך התקופה		
(146)	(12)	(158)
חובות שחזרו לסיווג שאינו פגום		
(286)	(145)	(431)
חובות פגומים שנמחקו		
(70)	(118)	(188)
חובות פגומים שנפרעו		
2,058	694	2,752
יתרת חובות פגומים לסוף התקופה		
תנועה ביתרת החובות הבעייתיים בארגון מחדש		
672	636	1,308
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לתחילת השנה		
224	232	456
ארגונים מחדש שבוצעו במהלך התקופה		
(70)	(120)	(190)
חובות בארגון מחדש שנמחקו		
(197)	(151)	(348)
חובות בארגון מחדש שנפרעו		
629	597	1,226
יתרת חובות בעייתיים בארגון מחדש לסוף התקופה		
תנועה ביתרת הפרשה המאזנית להפסדי אשראי בגין החובות הפגומים		
306	226	532
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לתחילת השנה		
369	184	553
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הגדלת הפרשה		
(55)	(84)	(139)
הוצאות בגין הפסדי אשראי - הקטנת הפרשה		
(548)	(86)	(634)
גביית חובות שנמחקו חשבונאית בשנים קודמות		
(234)	14	(220)
נזקף לדוח רווח והפסד - הפרשה להפסדי אשראי		
(286)	(145)	(431)
מחיקה חשבונאית שבוצעה בתקופה		
549	85	634
גביית חובות שנמחקו חשבונאית		
-	1	1
אחר		
335	181	516
יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין חובות פגומים לסוף התקופה		

טבלה 4-3: מדדי סיכון אשראי

ליום		
31.12.18	30.09.19	
0.95%	1.01%	שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור*
0.28%	0.29%	שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור*
1.31%	1.35%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור*
1.14%	1.13%	שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור*
138.11%	134.00%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור פגום*
106.49%	104.39%	שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור, מיתרת אשראי לציבור פגום בתוספת יתרת אשראי לציבור אשר נמצא בפיגור של 90 ימים או יותר*
1.89%	2.03%	שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור*
0.22%	(1)0.18%	שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
0.20%	(1)0.10%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
14.58%	(1)7.48%	שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מיתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור

* לפני ניכוי הפרשות להפסדי אשראי.
(1) מחושב על בסיס שנתי.

ניתוח איכות התיק

בתשעת החודשים הראשונים של 2019 נרשמה עלייה (החמרה) במדדים הבאים:

- שיעור יתרת אשראי לציבור פגום מיתרת אשראי לציבור
  - שיעור ה-NPL
  - שיעור יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בגין אשראי לציבור מיתרת אשראי לציבור
  - שיעור סיכון אשראי בעייתי בגין הציבור מסיכון אשראי כולל בגין הציבור
- שיפור נרשם במדדים הבאים:
- שיעור ההוצאה (הכנסה) בגין הפסדי אשראי מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
  - שיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור
- ובמספר מדדים נרשמה יציבות יחסית:
- שיעור יתרת אשראי לציבור שאינו פגום בפיגור של 90 יום או יותר מיתרת אשראי לציבור
  - שיעור יתרת ההפרשה הקבוצתית להפסדי אשראי מיתרת אשראי לציבור
- למרות העלייה במספר מדדים לאיכות התיק, מדדים אלו אינם מציינים שינוי משמעותי, הינם נמוכים בהשוואה ארוכת טווח ובשנתיים האחרונות מציינים תנודתיות קלה ללא מגמה קבועה.
- הצעדים שביצע הבנק לשיפור איכות החיתום בתיק האשראי לפרטיים ממשיכים לבוא לידי ביטוי בירידה בשיעור המחיקות נטו בגין אשראי לציבור מהיתרה הרשומה הממוצעת של האשראי לציבור גם ברבעון זה.
- לגבי מדדים נוספים המתייחסים לסיכון תיק האשראי של אנשים פרטיים בלבד ראה [טבלה 3-18](#) להלן.

3.2.2 מיון וניתוח סיכון האשראי לפי ענפי משק

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק

ליום 30 בספטמבר 2019						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: סיכון אשראי פגום	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי
במיליוני ש"ח						
31,768	30,560	1,187	359	21	18	348
64,925	63,254	936	536	(192)	(116)	474
25,384	24,935	1,078	222	7	(110)	396
36,882	35,137	963	414	117	89	808
40,998	40,709	39	15	60	(8)	212
17,338	16,721	166	110	60	38	172
8,385	8,205	46	22	18	12	60
44,617	42,730	1,947	545	123	41	614
270,297	262,251	6,362	2,223	214	(36)	3,084
80,444	79,234	550	-	18	4	379
61,174	58,267	871	744	180	249	820
411,915	399,752	7,783	2,967	412	217	4,283
3,242	3,242	-	-	-	-	-
44,431	44,431	-	-	-	-	-
459,588	447,425	7,783	2,967	412	217	4,283
34,293	32,151	1,291	500	(12)	6	212
44,172	44,172	-	-	-	-	9
78,465	76,323	1,291	500	(12)	6	221
538,053	523,748	9,074	3,467	400	223	4,504

* בעקבות הפסקת האיחוד, נכללו החל מהרבעון השני של 2019 יתרות האשראי של ישראל (ליום ה-30 ביוני 2019 יתרה בסך 7,511 מיליון ש"ח).
 (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 147,992-12,692,529, 63,907, 312,933 ו-17,511 מיליוני ש"ח בהתאמה.
 (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעוף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
 (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
 (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
 (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
 (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 30 בספטמבר 2018						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
315	(7)	(12)	392	1,074	31,033	32,130
593	(141)	(62)	617	1,224	62,945	64,564
296	(88)	(100)	299	665	22,446	22,918
788	76	(14)	237	801	34,928	36,408
163	-	1	32	93	31,773	31,890
140	42	49	68	126	14,626	15,110
56	(7)	(6)	22	50	7,828	8,229
519	103	138	608	1,806	41,399	42,988
2,870	(22)	(6)	2,275	5,839	246,978	254,237
359	3	31	-	518	70,293	71,234
897	373	363	661	861	61,543	64,069
4,126	354	388	2,936	7,218	378,814	389,540
-	-	-	-	-	3,520	3,520
-	-	-	-	-	35,834	35,834
4,126	354	388	2,936	7,218	418,168	428,894
212	(6)	38	417	1,046	34,257	35,860
5	-	(2)	-	-	41,667	41,667
217	(6)	36	417	1,046	75,924	77,527
4,343	348	424	3,353	8,264	494,092	506,421

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 142,813 ו-9,926,887, 55,877, 296,918 של 142,813 ו-9,926,887 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגינן קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגינן לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

טבלה 5-3: סיכון אשראי לפי ענפי משק (המשך)

ליום 31 בדצמבר 2018						
הפסדי אשראי ⁽⁴⁾						
יתרת ההפרשה להפסדי אשראי	מחיקות חשבונאיות נטו	הוצאות (הכנסות) בגין הפסדי אשראי	מזה: סיכון אשראי פגום	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁶⁾	מזה: דירוג ביצוע אשראי ⁽⁵⁾	סיכון אשראי כולל ⁽¹⁾
במיליוני ש"ח						
343	(15)	5	377	1,159	32,352	33,662
547	(134)	(99)	589	1,127	56,509	58,197
287	(129)	(150)	313	603	24,065	24,568
774	103	4	215	805	35,736	37,113
146	(1)	(20)	29	89	33,688	34,113
153	57	72	94	148	15,272	15,839
52	(4)	(6)	22	53	7,790	8,247
532	156	207	547	1,708	43,098	44,463
2,834	33	13	2,186	5,692	248,510	256,202
366	5	40	-	526	73,635	74,636
892	473	458	694	873	60,746	63,331
4,092	511	511	2,880	7,091	382,891	394,169
-	-	-	-	-	3,852	3,852
-	-	-	-	-	34,485	34,485
4,092	511	511	2,880	7,091	421,228	432,506
233	37	100	420	1,093	35,575	38,031
9	-	2	-	-	40,000	40,000
242	37	102	420	1,093	75,575	78,031
4,334	548	613	3,300	8,184	496,803	510,537

- (1) סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני⁽³⁾, לרבות בגין מכשירים נגזרים. כולל: חובות⁽²⁾, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, נכסים בגין מכשירים נגזרים וסיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה בסך של 141,909-10,534,708,54,595,302,791 מיליוני ש"ח בהתאמה.
- (2) אשראי לציבור, אשראי לממשלות ופיקדונות בבנקים (למעט פיקדונות בבנק ישראל), למעט אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר ונכסים בגין פעילות בשוק המעו"ף (המוצגים בסעיף "נכסים אחרים").
- (3) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, למעט בגין מכשירים נגזרים.
- (4) כולל בגין מכשירי אשראי חוץ-מאזניים (מוצגים במאזן בסעיף "התחייבויות אחרות").
- (5) סיכון אשראי אשר דירוג האשראי שלו במועד הדוח תואם את דירוג האשראי לביצוע אשראי חדש בהתאם למדיניות הבנק.
- (6) סיכון אשראי מאזני וחוץ-מאזני פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת, לרבות בגין הלוואות לדיור שבגין קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, והלוואות לדיור שבגין לא קיימת הפרשה לפי עומק הפיגור, הנמצאות בפיגור של 90 ימים או יותר.

3.2.3. בינוי והנדל"ן

ליום 30 בספטמבר 2019 סיכון האשראי הכולל בענפי הבינוי והנדל"ן הסתכם בכ-99 מיליארד ש"ח.

טבלה 6-3: פילוח סיכון האשראי של קבוצת הבנק בענפי הבינוי והנדל"ן, בהתאם לתחומי הפעילות העיקריים

יתרה ליום 31 בדצמבר 2018		יתרה ליום 30 בספטמבר 2019				
סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סיכון אשראי מאזני	
במיליוני ש"ח						
2,905	831	2,074	4,304	1,636	2,668	בנייה למסחר ושירותים
500	112	388	474	106	368	בנייה לתעשייה
41,435	*24,760	16,675	45,798	*28,091	17,707	בנייה לדירור
29,714	6,206	23,508	29,374	6,654	22,720	נכסים מניבים
18,567	8,070	10,497	19,386	8,965	10,421	אחר
93,121	39,979	53,142	99,336	45,452	53,884	סך-הכל ענפי הבינוי והנדל"ן

* כולל סיכון אשראי חוץ-מאזני בסך של כ-4,091 מיליוני ש"ח בגינו נרכש ביטוח מחברות ביטוח זרות לתיק ערבויות חוק מכר (ליום 31.12.18: 6,026 מיליוני ש"ח).

3.2.4. חשיפת אשראי למדינות זרות

להלן מידע בדבר סך-כל החשיפות למדינות זרות ובדבר חשיפות למדינות שסך סכום החשיפה לכל אחת מהן הוא מעל 1% מסך נכסי המאזן המאוחד או מעל 20% מההון, לפי הנמוך:

טבלה 7-3: חשיפות עיקריות למדינות זרות⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 בספטמבר 2019				
חשיפה						
סיכון-הכל	חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית	סיכון-הכל	חוץ-מאזנית ⁽²⁾⁽³⁾	מאזנית	
במיליוני ש"ח						
המדינה						
28,622	7,177	21,445	31,059	7,115	23,944	ארצות-הברית
4,747	1,774	2,973	4,330	1,245	3,085	שוויץ
11,631	4,358	7,273	11,606	3,425	8,181	אנגליה
2,689	1,894	795	2,940	1,578	1,362	גרמניה
4,101	2,205	1,896	4,081	1,882	2,199	צרפת
16,488	2,921	13,567	15,196	2,591	12,605	אחרות
68,278	20,329	47,949	69,212	17,836	51,376	סך-כל החשיפות למדינות זרות
מזה: סך החשיפות למדינות ה-PIIGS:						
941	612	329	765	601	164	פורטוגל, אירלנד, איטליה, יוון וספרד
מזה: סך החשיפות למדינות LDC						
2,053	259	1,794	1,987	183	1,804	
מזה: סך החשיפות למדינות עם בעיות נזילות						
10	-	10	54	-	54	

שורת "סך-הכל מדינות LDC" כוללת את סך החשיפה למדינות המוגדרות כמדינות פחות מפותחות (LDC) בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 315 בדבר "הפרשה נוספת לחובות מסופקים".

חשיפה מאזנית למדינה זרה כוללת חשיפה מאזנית מעבר לגבול וחשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים. חשיפה מאזנית מעבר לגבול כוללת חשיפה מאזנית של משרדי התאגיד הבנקאי בישראל לתושבי המדינה הזרה וחשיפה מאזנית של שלוחות בחו"ל של התאגיד הבנקאי לתושבים שאינם תושבי המדינה שבה ממוקמת השלוחה.

חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי במדינה זרה לתושבים מקומיים כוללת חשיפה מאזנית של שלוחות של התאגיד הבנקאי באותה מדינה זרה לתושביה, בניכוי התחייבויות אותן שלוחות (הניכוי מבוצע עד לגובה החשיפה).

- (1) על בסיס סיכון סופי, לאחר השפעת ערבויות, ביטחונות נזילים ונגזרי אשראי.
- (2) סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה, בהתאם להוראות ניהול בנקאי תקין 313.
- (3) ממשלות, מוסדות רשמיים ובנקים מרכזיים.

3.2.5. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים
טבלה 8-3: חשיפת קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים⁽¹⁾

ליום 31 בדצמבר 2018		ליום 30 בספטמבר 2019				
סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	סיכון אשראי נוכחי כולל	סיכון אשראי חוץ-מאזני נוכחי ⁽³⁾	סיכון אשראי מאזני ⁽²⁾	
במיליוני ש"ח						
דירוג אשראי חיצוני⁽⁵⁾						
8,939	4,868	4,071	7,540	3,381	4,159	AAA עד AA
13,754	2,517	11,237	17,499	2,198	15,301	A+ עד A
1,310	298	1,012	1,298	269	1,029	BBB+ עד BBB
79	55	24	38	22	16	BB+ עד B
-	-	-	-	-	-	פחות מ-B
395	143	252	371	202	169	ללא דירוג**
24,477	7,881	16,596	26,746	6,072	20,674	סך-הכל חשיפות האשראי הנוכחיות למוסדות פיננסיים זרים*
-	-	-	-	-	-	מזה: סיכון אשראי בעייתי ⁽⁴⁾
-	-	-	-	-	-	מזה: יתרת חובות פגומים
-	-	-	-	-	-	יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
24,477	7,881	16,596	26,746	6,072	20,674	סך-הכל חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים לאחר ניכוי יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס פרטני
10	2	8	8	1	7	יתרת הפרשה להפסדי אשראי על בסיס קבוצתי

* היתרות כוללות חשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים במדינות הבאות:
ספרד - סך חשיפה של כ-169 מיליון ש"ח, מזה סך של 159 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 10 מיליון ש"ח בדירוג BBB-. (סך חשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-132 מיליון ש"ח, מזה סך של 122 מיליון ש"ח בדירוג A-, סך של 9 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
אירלנד - אין חשיפה למוסדות פיננסיים (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-15 מיליון ש"ח ללא דירוג).
איטליה - סך חשיפה של כ-143 מיליון ש"ח, מזה סך של 136 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 7 מיליון ש"ח בדירוג BBB- (סך החשיפה בסוף שנת 2018 הייתה כ-149 מיליון ש"ח, מזה סך של 143 מיליון ש"ח בדירוג BBB והיתרה בסך של 6 מיליון ש"ח בדירוג BBB-).
ביוון ובפורטוגל אין חשיפה למוסדות פיננסיים.
** מזה מסלקות בחו"ל המהוות 1% מהיתרה. הסכום הנותר מפוזר בשורה ארוכה של בנקים ומוסדות פיננסיים. (31.12.18: 6% מהיתרה).
(1) מוסדות פיננסיים זרים כוללים: בנקים, בנקים להשקעות, ברוקרים/דילרים, חברות ביטוח, גופים מוסדיים וגופים שבשליטת הגופים הללו. אך איננה כוללת חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים שיש להם ערבות ממשלתית.
(2) פיקדונות בבנקים, אשראי לציבור, השקעות באגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או שנרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, ונכסים אחרים בגין מכשירים נגזרים.
(3) בעיקר ערבויות והתחייבויות למתן אשראי. אינו כולל סיכון אשראי במכשירים פיננסיים חוץ-מאזניים כפי שחושב לצורך מגבלות חוב של לווה.
(4) סיכון אשראי שהינו פגום, נחות או בהשגחה מיוחדת.
(5) לפי הדירוג הנמוך מבין דירוגי האשראי במטבע-חוץ לטווח ארוך שניתן על-ידי אחת מחברות הדירוג העיקריות S&P-Fitch, Moody's.

החשיפה של קבוצת הבנק למוסדות פיננסיים זרים הסתכמה ביום 30 בספטמבר 2019 בכ-26.7 מיליארד ש"ח, עלייה של כ-2.2 מיליארד ש"ח בהשוואה לכ-24.5 מיליארד ש"ח בסוף שנת 2018. עלייה זו נבעה מגידול בחשיפה המאזנית בסך כ-4 מיליארד ש"ח ומירידה בחשיפה החוץ-מאזנית בסך כ-1.8 מיליארד ש"ח. כ-93.62% מהחשיפה למוסדות פיננסיים זרים היא מול מוסדות פיננסיים בעלי דירוג A- ומעלה. החשיפה למוסדות פיננסיים זרים של קבוצת הבנק נחלקת ל-82.14% בבנקים וחברות אחזקה בנקאיות, 17.36% בחברות ביטוח ו-0.50% מוסד פיננסי אחר. עיקר החשיפה של קבוצת הבנק הינה למוסדות פיננסיים זרים הפועלים במדינות מערב אירופה (64.65%), ובארצות-הברית (21%). ענף "בנקים בחו"ל" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל רק את החשיפות בגין בנקים חו"ל, כולל בבנקים מרכזיים. מוסדות פיננסיים מוצגים בעיקר בענף שירותים פיננסיים. כמו-כן כולל "סיכון האשראי הכולל" יתרות מאזניות וחוץ-מאזניות בגין נגזרים. הטבלה לעיל אינה כוללת חשיפה בגין בנקים מרכזיים כמו גם יתרות חוץ-מאזניות בגין נגזרים. סך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני" בגילוי על סיכון אשראי לפי ענפי משק בפרק סקירת הסיכונים כולל אשראי לציבור ופיקדונות בבנקים אך אינו כולל אגרות-חוב וניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר הכלולים בטבלה לעיל. אשראי מאזני וחוץ-מאזני בגין נגזרים אינו נכלל בסך "חובות וסיכון אשראי חוץ-מאזני". לעומת זאת, הטבלה לעיל כוללת יתרות מאזניות בגין נגזרים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

3.2.6 סיכונים בתיק הלוואות לדיור

טבלה 9-3: סיכונים בתיק הלוואות לדיור

יתרה ליום		
31.12.18	30.09.18	30.09.19
במיליוני ש"ח		
יתרות אשראי		
81,454	79,425	87,757
הלוואות מכספי הבנק		
1,301	1,341	1,210
הלוואות מכספי האוצר*		
87	81	115
מענקים מכספי האוצר*		
82,842	80,847	89,082
סך-הכל		

לשנה שהסתיימה ביום	לתשעה חודשים שהסתיימו ביום	30.09.18	30.09.19
31.12.18	30.09.18	30.09.18	30.09.19
במיליוני ש"ח			

ביצוע		
הלוואות מכספי האוצר		
88	59	98
הלוואות		
30	19	32
מענקים		
118	78	130
סך-הכל מכספי האוצר		
15,450	11,185	13,596
סך-הכל הלוואות מכספי הבנק		
15,568	11,263	13,726
סך-הכל הלוואות חדשות		
1,004	797	787
הלוואות ישנות שמוחזרו, מכספי הבנק		
16,572	12,060	14,513
סך-הכל הלוואות שניתנו		

* סכום זה אינו נכלל במסגרת היתרות המאזניות לציבור.

טבלה 10-3: התפתחות סכומי הפיגור בהלוואות לדיור והפרשה להפסדי אשראי

שער חוב בעייתי	חוב בעייתי במיליוני ש"ח	שער הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור	הפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור (כולל הפרשה קבוצתית) במיליוני ש"ח	שער הפיגור	סכום בפיגור מעל 90 יום	יתרת חוב רשומה במיליוני ש"ח	30.09.19
1.40%	1,232	0.50%	441	0.12%	109	87,757	30.09.19
1.42%	1,160	0.52%	424	0.14%	115	81,454	31.12.18

בתשעת החודשים הראשונים של 2019 נרשמה יציבות (ירידה קלה) בשיעור הסכומים בפיגור, בשיעור ההפרשה להפסדי אשראי לפי עומק הפיגור ובשיעור החוב הבעייתי.

התפתחות יתרות אשראי לדיור

טבלה 3-11: מעקב אחר התפתחות יתרת תיק האשראי לדיור על-פי בסיסי הצמדה וכשיעור מיתרת תיק האשראי של הבנק

סך-הכל	מגזר מטבע-חוץ		מגזר צמוד מדד				מגזר לא-צמוד					
	ריבית משתנה		ריבית משתנה		ריבית קבועה		ריבית משתנה		ריבית קבועה			
	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח	שיעור ב-%	יתרה במיליוני ש"ח		
7.7%	87,757	0.3%	280	26.7%	23,473	15.7%	13,805	38.5%	33,743	18.8%	16,456	30.9.19
9.3%	81,454	0.5%	368	27.0%	21,984	16.6%	13,539	38.1%	31,060	17.8%	14,503	31.12.18
7.6%	74,521	0.6%	437	27.7%	20,619	17.4%	12,988	37.6%	28,022	16.7%	12,455	31.12.17

כימות ומדידת הסיכון - תיק אשראי לדיור

הבנק מבצע באופן שוטף מעקב אחר התפתחות תיק האשראי לדיור ונוקט באמצעים שונים לניהול הסיכון. סיכוני אשראי לדיור נבחנים באופן פרטי על-פי המדיניות והיעדים שנקבעו במסגרת תיאבון הסיכון שהוגדר באשראי לדיור, מרמת העסקה הבודדת ועד הסתכלות כוללת על תיק האשראי לדיור בבנק.

גידור הסיכון: הבנק מנהל ומגדר את הסיכון בין השאר על-ידי מגבלות בסגמנטים שונים כפי שנקבעו במסגרת דיוני המדיניות בהנהלה ובדירקטוריון בריכוז והובלת החטיבה לניהול סיכונים. במסגרת המגבלות ישנה התייחסות לשיעורי LTV, כושר החזר, התפלגות מוצרי אשראי בתיק, היקף החוב הבעייתי, תקופת הלואה, פריסה גיאוגרפית, שיעור הפיגורים וכדומה. ניטור המדדים מתבצע גם בהשוואה לנתונים בכלל המערכת הבנקאית. הבנק עוקב אחר התנאים והשינויים המאקרו-כלכליים בכלל ובסביבה העסקית בענף בפרט. קיימים אירועים בגינם נדרשת בחינה מחודשת של המדיניות כגון עלייה חדה בריבית המשתנה, בשיעור האינפלציה, עלייה ברמת האבטלה במשק ושינוי מהותי במחירי הדיור. דיווח הנתונים נעשה ברמה חודשית במסגרת פורום סיכון חטיבתי בראשות מנהל החטיבה הקמעונאית וברמה רבעונית במסגרת הדיווח על התפתחות תיק האשראי וסיכון האשראי בהנהלה ובדירקטוריון.

הבנק עושה שימוש במודל סטטיסטי המודד את ההסתברות לכשל ואת ההפסד החזוי בתיק המשכנתאות. בנוסף מבוצעים תרחישי מאמץ על תיק המשכנתאות ומנותחת ההשפעה על התיק עצמו ועל כלל הבנק. התרחישים כוללים התייחסות לירידה חדה במחירי הדיור, עלייה בריבית ועלייה ברמת האבטלה במשק. כמו-כן, קיימים הסדרי ביטוח - ביטוח חיים וביטוח מבנה.

טבלה 3-12: התפתחות יתרות האשראי לדיור ב-5 הרבעונים האחרונים

	2018		2019		רבעון שלישי
	רבעון רביעי	רבעון שלישי	רבעון ראשון	רבעון שני	
יתרות לסוף תקופה	81,454	79,425	83,148	85,771	87,757
שינוי ביתרות	2.6%	2.0%	2.1%	3.2%	2.3%
ביצוע הלואות חדשות	4,265	3,696	4,226	4,527	4,843

נתוני הלוואות לדיור - שיעור מסך הביצועים החדשים
טבלה 3-13: פירוט מאפיינים שונים של אשראי לדיור שהעמיד הבנק

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום					
30.09.18	31.12.18	31.03.19	30.06.19	30.09.19	
מאפיינים					
34.2%	34.5%	38.1%	37.9%	37.7%	שיעור מימון מעל 60%
0.1%	0.2%	0.0%	0.0%	0.1%	שיעור החזר מהכנסה מעל 40% (לרכישה ובהחזר חודשי)
32.5%	30.3%	31.5%	31.7%	32.7%	שיעור בריבית המשתנה בתדירות קצרה מ-5 שנים
59.5%	57.9%	59.2%	59.2%	59.9%	שיעור בריבית משתנה
6.2%	6.3%	6.0%	5.7%	5.6%	שיעור הלוואות לכל מטרה
9.0%	10.2%	9.7%	10.0%	9.2%	שיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות
7.3%	7.3%	6.9%	7.4%	7.1%	קרן המתוכננת להיפרע מעל גיל 67 (ללא השקעה)
24.6	24.6	24.7	24.5	24.1	תקופת פירעון מקורית ממוצעת לרכישה בשנים (ללא גישור)

ברבעון השלישי של 2019 נמשכת מגמת העלייה ביתרות. מנתוני ביצועי הלוואות ניכר שיפור במספר מדדים:

- שיעור ביצועי האשראי בשיעור מימון מעל 60% ברבעונים השלישי והשני מציג מגמת ירידה מתונה לאחר עלייה חדה ברבעון הראשון.
- ירידה מתונה יחסית בשיעור ביצועי הלוואות לכל מטרה ברבעון השלישי 2019, בהמשך לירידה משמעותית יותר ברבעונים הראשון והשני.
- נרשמה התקצרות בתקופת הפירעון הממוצעת לרכישה (ללא גישור) ברבעון השלישי, בהמשך לירידה ברבעון השני ולאחר עלייה קלה ברבעון הראשון.
- ירידה קלה בשיעור הלוואות למטרת השקעה מסך רכישת דירות ברבעון השלישי, בהמשך לירידה ברבעונים הראשון והשני.
- נרשמה החמרה במספר מדדים:
- שיעור הביצועים בשיעור החזר מהכנסה מעל 40% עלה במעט לעומת הרבעון הקודם, אך נשאר בשיעור נמוך מאוד.
- שיעור הלוואות בריבית משתנה נמצא במגמת עלייה מתחילת השנה.
- בהסתכלות כוללת על מדדי האשראי לדיור ניכר כי הגידול ביתרות התבצע תוך שמירה על איכות החיתום.

3.2.7. אשראי ללקוחות פרטיים (ללא דיור)

מתן אשראי ללקוחות פרטיים נעשה בהלימה למדיניות ולנוהלי האשראי והביטחונות, לרבות: מטרת האשראי והתאמתה לצרכי הלקוח, סכום האשראי המבוקש והתאמתו ליכולת החזר של הלקוח. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית המאושרות בסניפים מבוצעות באמצעות מערכות ממוכנות, מודלים וכלים התומכים בקבלת החלטות של בעל הסמכות. בקשות האשראי ללקוחות הפרטיים מוגשות ונבחנות ברמת קבוצת סיכון, כנדרש על-פי הוראות בנק ישראל. בקשות האשראי נבחנות תוך מתן דגש לנושאים המצוינים לעיל.

ללקוחות הפרטיים בחטיבה הקמעונאית מוצע בין היתר, אשראי מקוון מסוג "אשראי ברגע". סכום הלוואה המרבי אותה יכול הלקוח לקבל ותנאי הלוואה נקבעים על-פי קריטריונים שונים בהתאם לנתוני הלקוח וחשבונותיו.

תוכניות הבנק לצמיחה במוצרים הבנקאיים, ובין היתר בתחום האשראי, מתבססת על היבטי פוטנציאל צמיחה כמו גם היבטי סיכון, ביניהם, הצמיחה הצפויה במשק, יכולת החזר של הלקוחות, היקף הפירעונות הצפוי ועוד. הבנק מבצע מעקב שוטף אחר ביצועי האשראי והסיכון.

החטיבה הקמעונאית נוקטת פעולות לניהול סיכון האשראי בקרב אנשים פרטיים, המבוססות על עקרונות ניהול סיכונים האשראי בבנק, באמצעות כלי מדידה ובקרה לניטור תיק האשראי, איכותו, סיכנו ועמידה במגבלות המדיניות, ביניהם: מודל סטטיסטי לדרוג סיכון אשראי ללווים פרטיים, מדדי תאבון סיכון, מדיניות ונוהלי אשראי ומדרג סמכויות, ותהליכי בקרה בתחום סיכונים האשראי.

טבלה 3-14: יתרת האשראי לאנשים פרטיים בישראל*

השינוי	יתרה ליום		במיליוני ש"ח	
	31.12.18	30.09.19		
				מאזני
				עו"ש חובה
(19.50%)	(759)	3,892	3,133	הלוואות ⁽¹⁾
(5.97%)	(1,778)	29,791	28,013	מזה: הלוואות בולט ובלון
(24.56%)	(28)	114	86	אשראי לרכישת כלי רכב ⁽²⁾
(14.77%)	(646)	4,375	3,729	חייבים בגין פעילות בכרטיסי אשראי
6.99%	343	4,905	5,248	סך-הכל סיכון אשראי מאזני
(6.61%)	(2,840)	42,963	40,123	
				חוץ-מאזני
3.35%	683	20,368	21,051	סיכון אשראי חוץ-מאזני
(3.41%)	(2,157)	63,331	61,174	סך-הכל סיכון אשראי כולל

* סיכון אשראי מוצג לפי מקום פעילות.
 (1) אינו כולל הלוואות לרכישת כלי רכב.
 (2) כולל הלוואות שניתנו למטרת רכישת כלי רכב ובשעבוד כלי רכב.

טבלה 3-15: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם להכנסה הממוצעת⁽¹⁾ ולגודל הלווה*

סך-הכל	ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 30 בספטמבר 2019			סך-הכל	הכנסה לחשבון
	הכנסה לחשבון			הכנסה לחשבון				
	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח	מעל 20 אלפי ש"ח	מ-10 עד 20 אלפי ש"ח	עד 10 אלפי ש"ח		
								אשראי ללווה באלפי ש"ח
3,488	909	903	1,676	3,606	973	965	1,668	עד 20
3,686	966	851	1,869	3,678	1,061	871	1,746	מ-20 עד 40
8,482	2,018	2,352	4,112	8,325	2,092	2,400	3,833	מ-40 עד 80
13,711	4,303	4,915	4,493	12,852	4,229	4,823	3,800	מ-80 עד 150
11,457	6,645	3,596	1,216	10,083	6,196	2,994	893	מ-150 עד 300
2,204	1,825	236	143	1,638	1,364	171	103	מעל 300
43,028	16,666	12,853	13,509	40,182	15,915	12,224	12,043	סך-הכל

* סיכון אשראי מוצג לפי מקום סניף.
 (1) ההכנסה לחשבון חושבה בהתבסס על הכנסה ממוצעת לתקופה של 12 חודשים.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

טבלה 3-16: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם ליתרת תיק הנכסים הפיננסיים של הלווים*

לימים	לימים	
31 בדצמבר 2018	30 בספטמבר 2019	
סיכון אשראי מאזני במיליוני ש"ח		
24,760	22,908	עד 10
7,539	7,013	מ-10 עד 50
5,632	5,327	מ-50 עד 200
2,470	2,366	מ-200 עד 500
2,627	2,568	מעל 500
43,028	40,182	סך-הכל

גודל תיק נכסים פיננסיים באלפי ש"ח

* סיכון אשראי מוצג לפי מקום סניף.

טבלה 3-17: התפלגות סיכון האשראי המאזני לאנשים פרטיים בבנק בהתאם לסוג הריבית ולתקופה הנותרת לפירעון*

לימים 31 בדצמבר 2018		לימים 30 בספטמבר 2019		
הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	הלוואות בריבית קבועה	הלוואות בריבית משתנה	סך-הכל
במיליוני ש"ח				
10,418	5,337	5,081	8,735	5,753
7,798	93	7,705	7,588	86
15,616	121	15,495	14,357	117
9,196	105	9,091	9,502	122
43,028	5,656	37,372	40,182	34,104

תקופה לפירעון

* סיכון אשראי מוצג לפי מקום סניף.

טבלה 3-18: מידע על חובות בעייתיים בגין אנשים פרטיים בישראל

שיעור מסך-הכל סיכון אשראי מאזני		השינוי	יתרה ליום		
לימים	לימים		31.12.18	30.09.19	
במיליוני ש"ח					
2.03%	2.17%	(0.23%)	873	871	סיכון אשראי בעייתי
1.62%	1.85%	7.20%	694	744	מזה: סיכון אשראי פגום
0.25%	0.18%	(32.71%)	107	72	חובות בפיגור מעל 90 יום
1.10%	0.83% ⁽¹⁾	⁽¹⁾ (29.81%)	473	249	מחיקות חשבונאיות נטו לתקופה
2.08%	2.04%	(8.07%)	892	820	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי

(1) מחושב על בסיס שנתי.

דוח הדירקטוריון וההנהלה

ליום 30 בספטמבר 2019

בתשעת החודשים הראשונים של 2019 נרשם קיטון ביתרת ההלוואות לאנשים פרטיים בישראל כולל אשראי לרכישת כלי רכב בשיעור של 6.9%. סך סיכון האשראי המאזני ירד ב-6.6%. יתרת סיכון האשראי הבעייתית נותרה יציבה יחסית לסוף 2018 אך שיעורה עלה בעקבות הירידה בהיקף התיק. ביתרת סיכון האשראי הפגום נרשמה עלייה של כ-7.2%. ביתרת החובות בפיגור מעל 90 יום נרשמה ירידה של כ-32.7% בהשוואה לדצמבר 2018, וכן נרשמה ירידה חדה של כ-29.8% במחיקות החשבונאיות נטו וירידה של כ-8.1% ביתרת הפרשה להפסדי אשראי. הירידה החדה בשיעור המחיקות החשבונאיות נטו מצביעה על המשך השפעת הצעדים לשיפור איכות החיתום באשראי לאנשים פרטיים שנקט הבנק.

3.2.8 מימון ממונף

להלן נתונים אודות סיכוני האשראי בגין מימון ממונף. הגילוי מתמקד בחשיפות בגין לווים ממונפים/עסקות ממונפות בהם יתרת האשראי עולה על סך של 0.5% מהון רוברד 1.

טבלה 3-19: חשיפות הבנק בגין מימון ממונף לפי ענף המשק של הלווה

ליום 30 בספטמבר 2019			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	251	-	251
			בינוי ונדל"ן - בינוי
1	99	117	216
			בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2	1,303	-	1,303
			כרייה וחציבה
1	87	275	362
			חשמל ומים
1	251	-	251
			מידע ותקשורת
1	346	73	419
			מסחר
2	633	-	633
			תעשייה
9	2,970	465	3,435
			סך-הכל
ליום 31 בדצמבר 2018			
מספר לווים	יתרת אשראי מאזני	יתרת אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
ענף המשק של הלווה			
1	257	-	257
			בינוי ונדל"ן - בינוי
2	658	534	1,192
			בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן
2	1,361	38	1,399
			כרייה וחציבה
1	266	-	266
			מידע ותקשורת
3	741	170	911
			מסחר
1	225	-	225
			תעשייה
10	3,508	742	4,250
			סך-הכל

3.2.9. סיכון אשראי בגין חשיפות ללווים גדולים

טבלה 20-3: יתרות סיכון אשראי מאזני וסיכון אשראי חוץ-מאזני ללווים שיתרת חבותם מעל 1,200 מיליון ש"ח לפי ענפי משק

30 בספטמבר 2019			
מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	758	4,548	5,306
1	1,388	1,367	2,755
1	1,132	139	1,271
1	972	239	1,211
6	10,048	7,030	17,078
12	14,298	13,323	27,621

ענף משק

תעשייה	3	758	4,548	5,306
אספקת חשמל ומים	1	1,388	1,367	2,755
מידע ותקשורת	1	1,132	139	1,271
בתי מלון שירותי הארחה ואוכל	1	972	239	1,211
שירותים פיננסיים*	6	10,048	7,030	17,078
סך-הכל	12	14,298	13,323	27,621

31 בדצמבר 2018

מספר לוויים	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	סך-הכל
במיליוני ש"ח			
3	877	5,164	6,041
1	756	647	1,403
1	1,276	2,315	3,591
3	3,077	2,571	5,648
8	5,986	10,697	16,683

ענף משק

תעשייה	3	877	5,164	6,041
בינוי ונדל"ן - פעילויות בנדל"ן	1	756	647	1,403
אספקת חשמל ומים	1	1,276	2,315	3,591
שירותים פיננסיים	3	3,077	2,571	5,648
סך-הכל	8	5,986	10,697	16,683

* בעקבות הפסקת האיחוד של חברת ישראלכרט, נכללו החל מהרבעון השני של שנת 2019 יתרות אשראי מאזני בסך של 3,481 מיליון ש"ח ויתרות אשראי חוץ-מאזני בסך של 4,030 מיליון ש"ח.

3.2.10. סיכון אשראי בגין חשיפות לקבוצות לוויים

הבנק מקיים תהליכי מעקב ובקרה כדי לבדוק עמידה במגבלות הוראה 313 לעניין חשיפה לחבות קבוצות לוויים. נכון למועד הדוח הבנק אינו חורג מהמגבלות.

טבלה 21-3: יתרות סיכון האשראי⁽¹⁾ לכל קבוצת לוויים אשר חבותה נטו על בסיס מאוחד עולה על 15% מהון התאגיד הבנקאי (כהגדרתו בהוראה 313) ליום 30 בספטמבר 2019

קבוצת לוויים א'	סיכון אשראי מאזני	סיכון אשראי חוץ-מאזני	מזה: סיכון אשראי חוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים ⁽²⁾	חבות ברוטו ⁽³⁾	ניכויים ⁽⁴⁾	חבות נטו ⁽¹⁾	שיעור מההון הרגולטורי
במיליוני ש"ח							
	3,854	2,949	379	6,816	10	6,806	16.77%

- הנתונים המוצגים להלן מייצגים חשיפה לקבוצות לוויים והינם לאחר הפחתת הניכויים המותרים בהוראה 313. לפיכך, נתונים אלה אינם ברי השוואה לנתונים בדבר חבות לוויים המפורטים בגילויים אחרים בדוח.
- סיכון האשראי החוץ-מאזני בגין מכשירים נגזרים כפי שחושב לצורך מגבלות חבות של לווה ושל קבוצת לוויים.
- הסכום כולל ערבויות צד ג' מחוץ לקבוצה.
- ניכויים המותרים בהתאם להוראה 313, הכוללים בעיקר פיקדונות המופקדים בבנק, אגרות-חוב שהונפקו על-ידי מדינת ישראל, כתי שיפוי של מדינת ישראל או גופים פיננסיים המותרים בניכוי.

3.3 סיכון שוק

סיכון שוק הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינוי בשווי כלכלי של מכשיר פיננסי או של תיק נכסים/מכשירים עקב שינויים במחירים, שערים, מרווחים ופרמטרים אחרים בשווקים.

לפירוט והרחבה בנושא סיכונים השוק ובכלל זה סיכון הריבית, סיכון שערי חליפין וסיכון השקעה (סיכון מניות ומרווחי אשראי) ראה ["דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#).

3.3.1 סיכון ריבית

סיכון הריבית הינו סיכון להפסד או לירידת-ערך כתוצאה משינויים בשערי ריבית במטבעות השונים. הסיכון בהגדרתו לעיל, כולל גם את גורמי הסיכון הבאים:

- **סיכון תמחור מחדש (Repricing risk)** - סיכון הנובע מהבדלי עיתוי בתקופות לפירעון (בריבית הקבועה) ובמועדי התמחור מחדש (בריבית המשתנה);
- **סיכון עקום התשואה (Yield curve risk)** - סיכון הנובע משינויים שונים בשיעורי הריבית לתקופות פירעון שונות שיבואו לידי ביטוי בשינוי בשיפוע העקום (התללה או השטחה) או בצורתו (פיתול);
- **סיכון מרווח (Basis spread)** - סיכון להפסד כתוצאה משינויים במרווחים בין עקומי ריבית שונים;
- **סיכון אופציונליות** - נובע מזכויות מימוש שונות בגלומות בנכסים והתחייבויות (לדוגמא הזכות למשיכת כספים בכל עת, לעיתים ללא קנסות);
- **חשיפת הערך** - אומדן השינוי הצפוי בערך הכלכלי (ההון הפיננסי) כתוצאה משינוי הריבית;
- **חשיפת ההכנסה החשבונאית** - השינוי הצפוי בהכנסה החשבונאית בשנה הקרובה כתוצאה משינוי הריבית.

מידע כמותי על סיכון ריבית - ניתוח רגישות

טבלה 22-3: שווי הוגן נטו מותאם* של המכשירים הפיננסיים של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2018**			30 בספטמבר 2019		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
34,091	1,120	32,971	36,057	825	35,232
33,563	741	32,822	35,090	502	34,588

שווי הוגן נטו מותאם*

מזה: תיק בנקאי

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

לפירוט נוסף בדבר הנחות ששימשו לחישוב השווי הוגן של המכשירים הפיננסיים ראה [ביאור 15](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

טבלה 23-3: השפעת תרחישים של שינויים בשיעורי הריבית על השווי הוגן נטו מותאם* של הבנק וחברות מאוחדות שלו

31 בדצמבר 2018**			30 בספטמבר 2019		
סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל	סך-הכל	מטבע-חוץ	שקל
במיליוני ש"ח					
שינויים מקבילים					
626	211	415	89	208	(119)
668	227	441	55	207	(152)
(659)	(270)	(389)	(41)	(208)	167
(684)	(238)	(446)	(35)	(199)	164
שינויים לא מקבילים					
(82)	119	(201)	(322)	(1)	(321)
92	(32)	124	396	62	334
300	178	122	322	117	205
(485)	(207)	(278)	(342)	(112)	(230)

* שווי הוגן נטו של המכשירים הפיננסיים, למעט פריטים לא-כספיים ולאחר השפעת התחייבויות לזכויות עובדים וייחוס לתקופות של פיקדונות לפי דרישה.
** כולל יתרות המיוחסות לפעילות מופסקת.

(1) התללה - ירידה בריבית בטווח הקצר ועלייה בריבית בטווח הארוך.
(2) השטחה - עלייה בריבית בטווח הקצר וירידה בריבית בטווח הארוך.

בטבלה זו מוצג השינוי בשווי הוגן נטו המותאם של כל המכשירים הפיננסיים, בהנחה שחל השינוי שמצוין בכל שיעורי הריבית בכל מגזרי ההצמדה.

טבלה 24-3: השפעת תרחישים של שינויים בריבית על הכנסות ריבית

ליום 31 בדצמבר 2018			ליום 30 בספטמבר 2019			
סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	סך-הכל	הכנסות מימון שאינן מריבית	הכנסות ריבית	
במיליוני ש"ח						
1,360	522	838	1,305	345	960	שינויים במקביל
1,390	552	838	1,280	320	960	עלייה במקביל של 1%
(1,159)	(563)	(596)	(1,068)	(374)	(694)	מזה: תיק בנקאי
(1,171)	(575)	(596)	(1,054)	(360)	(694)	ירידה במקביל של 1%
						מזה: תיק בנקאי

רגישות ההכנסה בטבלה לעיל חושבה על-פי גישת ההנהלה הכוללת הנחות על מידול יתרות העו"ש ושינוי במרווחי פיקדונות בשינוי ריבית בחלק מהתרחישים ותוך שימוש ברצפות ריבית. רגישות התיק למסחר חושבה בגישת MTM.

3.4. סיכון נזילות ומימון

סיכון נזילות - סיכון הנזילות מוגדר כסיכון קיים, או עתיד, ליציבות הבנק ולרווחיו הנובע מאי יכולתו לעמוד בתזרים המזומנים הנדרש לצרכיו. סיכון הנזילות בבנק נבחן בראיה רחבה יותר של יכולת עמידה בפירעון ההתחייבויות במועד פירעון גם בעתות לחץ, בלי לפגוע בהתנהלות השוטפת במסגרת תוכניות העבודה של הבנק ובלי להיקלע להפסדים חריגים.

סיכון מימון - הינו הסיכון לאי יכולת לגייס מקורות חדשים במקום אלו שהגיעו לפירעון, או שהגיוס מחדש יבוצע בתקופות ובתנאים אשר יפגעו בהכנסות הבנק נטו מריבית. הסיכון מנוהל כחלק מסיכון הנזילות.

טבלה 25-3: יחס כיסוי הנזילות*

לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 31 בדצמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2018	לשלושה חודשים שהסתיימו ביום 30 בספטמבר 2019	
באחוזים			
120%	122%	124%	א. בנתוני המאוחד
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות
			יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים
118%	119%	124%	ב. בנתוני הבנק
100%	100%	100%	יחס כיסוי נזילות
			יחס כיסוי נזילות המזערי הנדרש על-ידי הפיקוח על הבנקים

* היחס במאוחד ובתאגיד הבנקאי "סולו" מחושב על בסיס יומי, ומדווח בדוח כממוצע התצפיות היומיות.

מתחילת השנה לא חלו שינויים מהותיים במדיניות ניהול סיכון הנזילות ובמדיניות גיוס המקורות. להרחבה בנושא סיכון הנזילות ואופן ניהולו ראה ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018", הדוחות הכספיים לשנת 2018 [וכן ה"דוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 30 בספטמבר 2019"](#).

3.5. סיכון ציות

סיכון הציות הוא הסיכון להטלת סנקציה משפטית או רגולטורית, להפסד פיננסי מהותי, או לנזק תדמיתי, אשר התאגיד הבנקאי עלול לספוג כתוצאה מכך שהוא אינו מקיים את הוראות הציות כהגדרתן בהוראת ניהול בנקאי תקין 308.

תחת סיכון הציות כלולים בהתאם להוראת ניהול בנקאי תקין 308, גם סיכונים הנובעים מתחום הגונות הבנק כלפי לקוחותיו, ניגוד עניינים, איסור הלבנת הון ומימון טרור (לרבות אלה העוסקות בדיני המס), מתן ייעוץ ללקוח, אכיפה בניירות-ערך, הגנה על הפרטיות (למעט היבטים של טכנולוגיית המידע), הוראות ה-FATCA האמריקאי וה-CRS הבינלאומי והיבטי מיסוי רלוונטיים למוצרים או לשירותים ללקוחות או הוראות בעלות אופי דומה. סיכון הציות כולל גם את סיכון המוניטין הנלווה לאי-הציות להוראות האמורות.

הטלת עיצומים כספיים על-ידי המפקחת על הבנקים: בחודשים האחרונים עלה מספר העיצומים הכספיים שהוטלו על בנקים וחברות כרטיסי אשראי (ובהם גם הבנק וישראל) על-ידי הפיקוח על הבנקים, במקרים בהם לעמדת הפיקוח התגלו תקלות או פגמים בהתנהלות של המוסדות הפיננסיים. לפירוט והרחבה ראה דוח ממשל תאגידי [בפרק "עניינים אחרים"](#) בתמצית הדוחות הכספיים.

למידע נוסף בנושא סיכון הציות ואופן ניהולו ראה [הדוח על הסיכונים - גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018 והדוחות הכספיים לשנת 2018](#).

3.6. סיכונים אחרים

לפירוט והרחבה בנושא סיכון תפעולי, סיכון משפטי, סיכון רגולציה, סיכון כלכלי, סיכון אסטרטגי, סיכון סביבתי וחומרת גורמי סיכון ראה [ה"דוח על הסיכונים גילוי בהתאם לנדבך 3 ומידע נוסף על הסיכונים ליום 31 בדצמבר 2018"](#).

3.7. טבלת גורמי סיכון

בהתאם להוראת בנק ישראל, ביצע הבנק מיפוי של גורמי הסיכון העיקריים אליהם חשופה הקבוצה. בטבלה להלן מפורטים גורמי הסיכון והערכות ההנהלה לגבי חומרת הסיכון של כל אחד מגורמי הסיכון. סולם דרגות החומרה של גורמי הסיכון נקבע תוך התייחסות להגדרות תיאבון הסיכון של הבנק והוא כולל חמש דרגות חומרה לכל גורם סיכון. עבור שלוש דרגות (נמוכה, בינונית וגבוהה) נקבעו מדדים כמותיים:

- **דרגת חומרה נמוכה** - הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון קטנה יותר מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל, כלומר, אירוע קיצון לא יגרום לבנק לעבור להפסדים.
- **דרגת חומרה בינונית** - הפגיעה ברווח השנתי בגין אירוע קיצון גדולה מהרווח השנתי הממוצע לפני מס במהלך עסקים רגיל ולכן גורמת לבנק לעבור להפסד לפחות באחת משנות התרחשות האירוע, ולירידה ביחס הון רובד ראשון, אך יחס הון לא ירד אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון שהוגדרה (6.5%).

- **דרגת חומרה גבוהה** - הפגיעה ברווח בגין אירוע קיצון, תגרום לירידה ביחס הון רובד ראשון אל מתחת לרמת קיבולת הסיכון. כדי לכמת את השפעת גורמי הסיכון על הרווח ועל יחס הון של הבנק, נבחנו, עבור מרבית הסיכונים, תרחישי קיצון מערכתיים ותרחישי גורם סיכון בודד והשפעה החמורה ביותר מבין התרחישים משמשת לצורך טבלת גורמי סיכון. יצוין כי כימות זה מתייחס להשפעה על הון הבנק ויתכנו תרחישים הכוללים ירידה ברווח או הפסדים שהשפעתם על רווחיות הבנק אינה זניחה אולם השפעתם על הלימות הון הינה נמוכה ולפיכך יסווגו בדרגת חומרה נמוכה. בנוסף, כאשר להערכת צוות המומחים, המדדים הכמותיים אינם נותנים ביטוי מספיק לחומרת גורם הסיכון או כאשר אין אפשרות לקבוע בשיטות כמותיות מהימנות את רמת הסיכון של גורם סיכון מסוים ניתן ביטוי לחוות דעת של צוות המומחים.

כל גורם סיכון המופיע בטבלה שלהלן נבדק, כאשר הוא עומד בפני עצמו, ומתוך הנחה של אי-תלות בין גורם סיכון אחד לגורמי סיכון נוספים המופיעים בטבלה. יחד עם זאת, בגורמי סיכון "מצב המשק בעולם" ו"מצב המשק בישראל" המופיעים בטבלה, נבחנו תרחישים מערכתיים האומדים את ההשפעה על הרווח ויחס הון כתוצאה משילוב של מספר גורמי סיכון. נדגיש כי תרחישי הסיכון מדמים מצב של התממשות נזקים בלתי צפויים מעבר לרמה הצפויה של אירועי נזק במהלך העסקים הרגיל של הקבוצה.

הבנק מעריך את רמת הסיכונים גם בשיטה נוספת המבוססת על הערכות מומחה של רמת הסיכון המובנה, איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות והסיכון השיורי. הסיכון המובנה הינו הסיכון המצרפי הקיים בפעילות בה עוסק הבנק ומוגדר כהפסד פוטנציאלי מפעילות זו. הערכת סיכון מובנה מתבצעת בראיה צופה פני עתיד וגם בראיית העבר אך מבלי להתחשב בתהליכי הניהול והבקורות. כדי לאמוד את הסיכון השיורי המביא בחשבון את תהליכי הניהול והבקורה, נוספו למודל הערכות מומחי תוכן במעגל הבקורה השני בדבר איכות ניהול הסיכונים ואפקטיביות הבקורות.

שילוב האמידה בשתי השיטות לכלל הערכת הסיכון השיורי הניתנת בטבלה להלן בסולם בן חמש דרגות חומרה, נעשה כהערכת מומחה המשקפת את הטיפול של מומחי התוכן בתחומים השונים והוא כפוף לכל ההסתייגויות האמורות לגבי מידע צופה פני עתיד.

טבלה 26-3: חומרת גורמי הסיכון

השפעת הסיכון	גורם הסיכון
סיכונים פיננסיים	
בינונית	סיכון אשראי (לרבות סיכון צד נגדי ⁽¹⁾)
בינונית	מזה: סיכון בגין איכות הלווים ו/או ביטחונות
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות ענפית
בינונית	מזה: סיכון בגין ריכוזיות לווים/קבוצת לווים
נמוכה-בינונית	סיכון שוק
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון ריבית
נמוכה	מזה: סיכון אינפלציה/סיכון שער חליפין
נמוכה-בינונית	מזה: סיכון מחירי מניות ומרווחי אשראי
נמוכה-בינונית	סיכון נזילות
סיכונים תפעוליים ומשפטיים	
בינונית	סיכון תפעולי ⁽¹⁾
בינונית	מזה: סיכון סייבר
בינונית	מזה: סיכון IT
נמוכה	סיכון משפטי
סיכונים אחרים	
נמוכה-בינונית	סיכון מוניטין
בינונית	סיכון אסטרטגיה ותחרות
בינונית	סיכון רגולציה וחקיקה
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בישראל
בינונית	סיכון כלכלי - מצב המשק בעולם
בינונית-גבוהה	סיכון ציות* ⁽²⁾

* תחת סיכון הציות כלולים גם הסיכונים הנובעים מהחקירות על-ידי רשויות בארצות-הברית כאמור בביאורים D10 ו-10 בתמצית הדוחות הכספיים.
 (1) רמת הסיכון התפעולי וכן רמת סיכון ה-IT הכלולה בה עלו לבינונית (בהשוואה לדיווח השנתי) בשים לב לסביבה התפעולית המורכבת הן בהיבטים טכנולוגיים והן בהיבטים אחרים שאינם טכנולוגיים.

(2) רמת סיכון הציות עלתה לרמת סיכון בינונית-גבוהה (בהשוואה לדיווח השנתי) בשים לב לרגולציה ולסביבת האכיפה המתגברות בארץ ובעולם.

4. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

4.1 מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים

הדוחות הכספיים של הבנק ערוכים על-פי עקרונות וכללי חשבונאות שעיקרם מפורט בביאור 1 לדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2018. ביישום כללי החשבונאות, משתמשת הנהלת הבנק בהנחות, בהערכות ובאומדנים שונים, המשפיעים על הסכומים המדווחים של נכסים והתחייבויות (לרבות התחייבויות תלויות) ועל התוצאות המדווחות של הבנק. יתכן, שאופן התממשותם בעתיד של ההערכות והאומדנים כאמור, יהיה שונה מכפי שהוערך בעת עריכת הדוחות הכספיים.

חלק מההערכות והאומדנים כאמור, כרוכים במידה רבה של אי ודאות, והם עלולים להיות מושפעים משינויים אפשריים בעתיד. אומדנים והערכות מסוג זה, שהשינויים בהם עשויים להשפיע באופן מהותי על התוצאות הכספיות המוצגות בדוחות הכספיים, נחשבים על-ידי הבנק, כאומדנים והערכות בנושאים "קריטיים". הנהלת הבנק בדעה, כי האומדנים וההערכות שיושמו בעת עריכת הדוחות הכספיים הינם נאותים, ונעשו על-פי מיטב ידיעתה ושיקול דעתה המקצועי.

אומדני הנהלה וההנחות העיקריות ששימשו, בעת יישום המדיניות החשבונאית של הקבוצה הינם עקביים עם אלו ששימשו בעריכת הדוחות הכספיים השנתיים ליום 31 בדצמבר 2018.

4.2 בקרות ונהלים

בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים, יחתמו מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, כל אחד בנפרד, על הצהרה על אחריותם לקביעתם ולקיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי ולבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי, לרבות הערכת האפקטיביות של בקרות אלו, בהתאם להוראות סעיפים 302 ו-404 לחוק הידוע בשם "חוק Sarbanes Oxley" שנחקק בארצות-הברית. ההוראות של שני הסעיפים בחוק הנ"ל אוחדו על-ידי המפקח על הבנקים בחודש ספטמבר 2008 בהוראת ניהול בנקאי תקין (הוראה 309), וביוני 2009 שולבו בהוראות הדיווח לציבור.

הוראת סעיף 302 בדבר קיומם של בקרות ונהלים לגבי הגילוי מקוימת בבנק בתדירות רבעונית, והוראת סעיף 404 בדבר הבקרה הפנימית של הבנק על הדיווח הכספי מקוימת עבור סוף כל שנה, כנדרש בהוראות.

במסגרת היישום של הוראת סעיף 404, ביצע הבנק, בסיוע חברת ייעוץ ששכר, מיפוי ותייעוד של כל תהליכי הבקרה המהותיים בהתבסס על הוראות ה-SEC (הרשות לניירות-ערך בארצות-הברית) ועל-פי המתודולוגיות המקובלות, תוך התבססות על קריטריונים שנקבעו במסגרת המשולבת והעדכנית של בקרה פנימית שפורסמה על-ידי ה-COSO Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission. כמו-כן, הבנק ביצע, על-פי הדרישות, בחינה של אפקטיביות נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי באמצעות בדיקה בפועל של אפקטיביות הבקרות העיקריות. הבנק מבצע עבור שנת 2019 כמדי שנה, על-פי המתודולוגיות המקובלות ובסיוע חברת ייעוץ, עדכון לתייעוד של תהליכי הבקרה המהותיים, וכן בחינת אפקטיביות של נהלי הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי, באמצעות בדיקה מחודשת של הבקרות העיקריות עבור השנה השוטפת. בדיקת האפקטיביות של נהלי הבקרה השנתית מתוכננת בעיקרה למחצית השנייה של השנה ומבוצעת על-פי המתוכנן.

הערכת בקרות ונהלים לגבי הגילוי

הנהלת הבנק, בשיתוף עם מנכ"ל הבנק, הממונה על החטיבה הפיננסית והחשבונאי הראשי, העריכו ליום 30 בספטמבר 2019 את האפקטיביות של הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק. על בסיס הערכה זו הסיקו, כי לתום תקופה זו הבקרות והנהלים לגבי הגילוי של הבנק הם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהבנק נדרש לגלות בדוח הכספי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו.

שינויים בבקרה הפנימית

במהלך הרבעון שהסתיים ביום 30 בספטמבר 2019 לא ארע שינוי מהותי בבקרה הפנימית על הדיווח הכספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי.

דב קוטלר
המנהל הכללי

עודד ערן
יו"ר הדירקטוריון

תל-אביב, 19 בנובמבר 2019

אגרת-חוב

נייר ערך המהווה תעודת התחייבות לתשלום חוב, ובו הבטחה של המנפיק לשלם למחזיק האגרת את הקרן שהונפקה בתוספת תשלומי ריבית/קופון, במועדים קבועים או בהתקיים תנאי מסוים. זהו מכשיר פיננסי שבאמצעותו הממשלה ופירמות יכולות ללוות כסף מהציבור.

אובליגו

חבות כוללת. סך ההתחייבויות של הלקוח לבנק.

אופציה

חוזה בין שני צדדים (כותב האופציה ורוכש האופציה). כותב האופציה מעניק לרוכש האופציה זכות לרכוש או למכור נכס כלשהו תמורת מחיר קבוע מראש, בדרך כלל במועד קבוע מראש.

איגום

גיוס הון חוץ-בנקאי על-ידי גוף פיננסי באמצעות אגרות-חוב מיוחדות, המתבצע על-ידי רכישת מצרף של תזרימים צפויים, שקובצו יחד (בפעולת איגום - Pooling) והפכו לניירות-ערך, הניתנים להנפקה.

אשראי חוץ-מאזני

התקשרויות למתן אשראי וערבויות (לא כולל מכשירים נגזרים).

באזל

באזל 2/ באזל 3 - תקנות לניהול הסיכונים של הבנקים שנקבעו על-ידי ועדת באזל, העוסקת בפיקוח ובקביעת סטנדרטים לפיקוח על בנקים בעולם.

הון פיקוחי

ההון הפיקוחי מורכב משני רבדים: הון רובד 1 והון רובד 2, כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 1

הון על בסיס מתמשך (going-concern capital) כולל הון עצמי רובד 1 והון רובד 1 נוסף. כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

הון רובד 2

הון בחדלות פירעון כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין 202.

חבות

כמשמעותה בהוראה 313 להוראות ניהול בנקאי תקין.

חוב

זכות חוזית לקבל כסף לפי דרישה או במועדים קבועים או הניתנים לקביעה, אשר מוכרת ככנס במאזן של התאגיד הבנקאי (לדוגמה פיקדונות בבנקים, אגרות-חוב, ניירות-ערך שנשאלו או נרכשו במסגרת הסכמי מכר חוזר, אשראי לציבור, אשראי לממשלה, וכו'). חובות אינם כוללים פיקדונות בבנק ישראל ואינם כוללים נכסים בגין מכשירים נגזרים.

חוב מותנה בביטחון

חוב שפירעונו צפוי להתבצע באופן בלעדי מתוך הביטחון, ואין מקורות זמינים ומהימנים אחרים לפירעונו.

כתבי התחייבות נדחים

כתבי התחייבות שהזכויות לפיהם נדחות מפני תביעותיהם של כל הנושים האחרים של התאגיד הבנקאי, למעט כתבי התחייבות אחרים ומאותו סוג.

מדד המחירים לצרכן

מדד המתפרסם על-ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומודד את השינויים החודשיים במחירי מוצרים ושירותים, המהווים את "סל הצריכה" של משפחה ממוצעת.

מח"מ

משך חיים ממוצע - הממוצע המשוקלל של זמן פירעון הקרן ותשלומי הריבית של האגרת.

מכשיר נגזר

מכשיר פיננסי או חוזה עתידי שערכו נגזר מערכו של נכס בסיס כלשהו ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

מכשיר פיננסי

מכשיר פיננסי הוא כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

מניות פנטום

מכשיר התחייבותי המעניק תגמול במזומן המבוסס על שווי מניית החברה וזאת ללא הזכאות לקבל מניה בפועל.

מניות רדומות

מניות המוחזקות במישרין על-ידי החברה עצמה. ממניות אלה נשללו הזכויות בהון ובהצבעה בחברה.

מרווח Bid-Ask

המרווח בין מחיר הרכישה ומחיר המכירה המוצעים. זהו למעשה ההבדל בין המחיר הגבוה ביותר שקונה מוכן לשלם עבור נכס והמחיר הנמוך ביותר בו מוכר מוכן למכור אותו.

נגזר OTC

Over the counter - מכשיר נגזר מסוג שמוסדות פיננסיים מתקשרים לגביו במהלך העסקים הרגיל ושקיים שוק במסגרתו ניתן לקבוע את שווי.

ניהול המשכיות עסקית

גישה כלל-ארגונית הכוללת קווי מדיניות, תקנים ונהלים שתכליתם לשמור על קיומו של הבנק כישות פיננסית פעילה ואיתנה, ויכולתו להמשיך ולספק שירות מיטבי ללקוחותיו גם בעיתות חירום ושיבושים תפעוליים משמעותיים.

סינדיקציה

עסקה שבה מספר מלווים חולקים מתן הלוואה ללווה יחיד, אך כל מלווה מעמיד הלוואה בסכום מסוים ללווה ויש לו את הזכות להיפרע ממנו. לעיתים קרובות, קבוצות של מלווים מממנות יחד אותן הלוואות כאשר הסכום שהועמד גדול יותר מהנכונות של מלווה יחיד כלשהו להלוות.

פיקדונות לזמן קצוב

פיקדונות בהם למפקיד אין זכות וגם הוא אינו מורשה למשוך מהם במשך 6 ימים, לכל הפחות מיום ההפקדה.

פיקדונות לפי דרישה

פיקדון שאינו פיקדון לזמן קצוב.

פעילות מופסקת

בהתאם לתקינה האמריקאית, פעילות מופסקת מוגדרת כרכיב של ישות (או קבוצת רכיבים), העומד בשני הקריטריונים הבאים:

1. הרכיב מקיים את הקריטריונים של "מוחזק למכירה".
2. מדובר ב: א. שינוי אסטרטגי ו-ב. שיש לו או שתהיה לו השפעה מהותית על פעילויות הישות והתוצאות הפיננסיות שלה.

שוק פעיל

שוק בו עסקות בנכס או בהתחייבות מתקיימות בתדירות ובנפח מספיקים על מנת לספק מידע על התמחור על בסיס שוטף.

שעת חירום

תקופת הפעלת מערך משק לשעת חירום בהתאם להחלטת הממשלה הכרזה על מצב מיוחד בעורף או הכרזת המפקח על שעת חירום.

תאגיד עזר

תאגיד שאינו עצמו תאגיד בנקאי שעיסוקיו הם רק בתחום הפעולה המותר לתאגיד בנקאי השולט בו, למעט עיסוקים שהתייחדו לתאגידים בנקאיים בהתאם לחוק.

B2B

Business To Business - פעילות עסקית של מכירת מוצר או מתן שירותים של ארגון אחד לארגון שני.

B2C

Business To Consumer - פעילות עסקית אשר בה מוכרים מוצרים או מספקים שירותים לצרכן הסופי.

B.O.T

Build Operate Transfer - הסדר מימון פרויקטים ציבוריים בו גוף פרטי מקבל זיכיון מגוף ציבורי כדי לממן, לתכנן, לבנות ולהפעיל מתקן ציבורי לתקופה קצובה בסופה עוברת הבעלות על הפרוייקט לממשלה.

CVA

Credit Valuation Adjustment - חישוב סיכון האשראי בנגזרים משקף את תוחלת ההפסד הצפוי לבנק במקרה בו הצד הנגדי לעסקה יגיע למצב של כשל אשראי.

Dodd-Frank

Dodd-Frank Act - תקנות פדרליות בארצות-הברית שאושרו בקונגרס ב-2010 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות במערכת הפיננסית בארצות-הברית ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC. מכוח תקנות אלו הוקמו גופים ממשלתיים שתפקידם לפקח, לאכוף ולעקוב אחר הביצועים של גופים פיננסיים גדולים.

EMIR

European Market Infrastructure Regulation - רגולציה של האיחוד האירופי אשר אומצה בשנת 2012 במטרה להגביר את היציבות, השקיפות והיעילות בשווקי הנגזרים באיחוד האירופי, ובפרט בשוק נגזרי ה-OTC.

FATCA

Foreign Accounts Tax Compliance Act - חוק אמריקאי הנועד לשיפור אכיפת המס, קובע כי גופים פיננסיים מחוץ לארצות-הברית חייבים בדיווח לרשות המס האמריקאית על חשבונות המנוהלים אצלם ושייכים למי שחייב בדיווח גם אם הוא לא תושב ארצות-הברית.

FDIC

Federal Deposit Insurance Corporation - התאגיד האמריקאי הפדרלי לביטוח פיקדונות.

GRI

Global Reporting Initiative - תקן בינלאומי לדיווח בתחום הקיימות והאחריות התאגידית.

ICAAP

Internal Capital Adequacy Assessment Process - תהליך פנימי להערכת הלימות ההון ולקביעת האסטרטגיה להבטחת הלימות ההון של תאגידים בנקאיים. תהליך זה נועד להבטיח כי יוחזק על-ידי התאגידים הבנקאיים הון הולם שיתמוך בכל הסיכונים הגלומים בעסקיהם, וכן שיפותרו וינקטו על ידם תהליכים נאותים לניהול הסיכונים. התהליך משלב, בין היתר, קביעה של יעדי הון, תהליכי תכנון הון ובחינת מצב ההון במגוון תרחישי קיצון.

LDC

Less Developed Country - ארצות המסווגות על-ידי הבנק העולמי כבעלות הכנסה נמוכה או בינונית.

LTV

Loan To Value Ratio - היחס בין סכום הלוואה (לרבות מסגרת מאושרת שטרם נוצלה), לבין שווי הנכס המשועבד (לפי חלקו של התאגיד הבנקאי בשעבוד).

Middle Market

פעילות מסחרית המבוצעת עם עסקים בינוניים, לרוב בארצות-הברית.

MTM

Mark to Market - שערוך של מכשיר נגזר בהתבסס על ציטוטים של מחירי שוק בשווקים רלוונטיים, ובהעדרם בהתבסס על שיטות הערכה חלופיות.

NPL

Non Performing Loan - אשראי פגום שאינו צובר ריבית.

VaR

Value at Risk - מודל סטטיסטי מקובל לכימות סיכוני שוק. המודל מעריך, על בסיס נתונים היסטוריים את ההפסד המירבי הצפוי בגין פוזיציה מסוימת או תיק מסוים, עבור אופק זמן ורמת מובהקות מוגדרים.

VOLCKER

Volcker Rule - חוק וולקר הוא דבר חקיקה אמריקאי החל על תאגידים בנקאיים מסוימים וכולל איסורים והגבלות הנוגעים לפעילות מסחר נוסטרו (proprietary trading) ולפעילות השקעה ו/או מתן חסות בקרנות מכוסות (covered funds) כהגדרתן בחוק וולקר.

א

איגוח 239, 93, 35

אשראי לציבור 57, 56, 55, 54, 53, 52, 51, 47, 46, 45, 44, 26, 22, 14, 8
 ,156, 152, 148, 144, 140, 110, 109, 108, 107, 106, 91, 90, 87, 82, 77, 59
 ,172, 171, 170, 169, 168, 167, 166, 165, 164, 163, 162, 161, 160, 159, 158
 ,187, 186, 185, 184, 183, 182, 181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173
 ,232, 228, 226, 223, 221, 219, 218, 217, 215, 214, 192, 191, 190, 189, 188
 239, 238

ג

גידור 223, 134, 99, 98, 97, 96, 95, 93, 92, 89, 81, 61, 50, 42, 25, 20

ד

דיבינד 200, 128, 118, 117, 93, 87, 85, 84, 83, 48, 47, 31, 30, 14, 8
 206, 202

ה

הון והלימות הון 220, 49
 הון מניות 85, 84, 83, 34
 הלבנת הון 220, 69, 18
 הלוואות לדיור 90, 62, 60, 57, 56, 55, 51, 47, 46, 45, 44, 35, 27, 26, 8
 ,158, 156, 154, 152, 150, 148, 146, 144, 142, 140, 138, 108, 107, 106
 217, 216, 209, 184, 183, 170, 169, 168, 167, 166, 165, 162, 161, 160, 159
 הליכים משפטיים 126, 18
 הפרשה לירידת-ערך 20
 הפרשה פרטנית להפסדי אשראי 173, 172, 171
 הפרשה קבוצתית להפסדי אשראי 226, 22

ו

ועדת שטרומ 214, 203

ז

זכויות עובדים 117, 116, 115, 114, 113, 112, 86, 77

ח

חובות פגומים 152, 148, 144, 140, 108, 107, 106, 59, 53, 52, 14, 13
 ,181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 169, 168, 167, 156
 232, 228, 189, 182

י

ירידת-ערך 221, 89, 43

מ

מגזרי פעילות לפי גישת ההנהלה 160, 159, 158, 77, 50, 47, 46, 45, 8
 213, 209, 163, 162, 161
 מגזרי פעילות פיקוחיים 138, 77, 47, 46, 45, 44, 41, 40, 38, 37, 8, 7
 223, 162, 161, 160, 159, 158, 156, 154, 152, 150, 148, 146, 144, 142, 140
 מדינות זרות 28
 מוניטין ונכסים בלתי מוחשיים 120
 מימון ממונף 66, 65, 8
 מינוף 124, 123, 122, 121, 120, 119, 118, 117, 77, 36, 12, 8
 מסגרות אשראי 184, 27

נ

נגזרים 86, 84, 82, 77, 66, 60, 59, 57, 56, 55, 50, 42, 30, 27, 20, 8
 ,187, 186, 137, 136, 135, 134, 133, 132, 131, 130, 112, 95, 94, 93, 92, 89
 ,202, 201, 200, 199, 198, 197, 195, 194, 193, 192, 191, 190, 189, 188
 ,238, 237, 236, 235, 234, 233, 232, 231, 230, 229, 228, 225, 223, 222
 239
 נזילות 137, 125, 124, 70, 68, 58, 50, 49, 31, 14, 12, 7
 ניירות-ערך 59, 57, 56, 55, 50, 34, 29, 28, 27, 26, 25, 20, 14, 12, 11, 8
 ,105, 104, 103, 102, 101, 100, 99, 98, 97, 96, 95, 92, 87, 86, 82, 81, 77
 ,171, 169, 168, 167, 166, 165, 164, 163, 138, 134, 125, 122, 108, 107, 106
 ,188, 187, 186, 183, 182, 181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172
 ,213, 212, 204, 203, 199, 198, 197, 195, 194, 193, 192, 191, 190, 189
 239, 234, 232, 230, 228, 214
 נכסים אחרים 165, 164, 163, 108, 107, 106, 86, 82, 57, 56, 55, 35
 ,181, 180, 179, 178, 177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 169, 168, 167, 166
 233, 229, 188, 187, 186, 183, 182
 נכסי סיכון 156, 152, 148, 144, 140, 118, 35, 33

ס

סייבר 70, 50, 14
 סיכון אשראי 57, 56, 55, 54, 52, 51, 50, 37, 36, 35, 33, 27, 22, 14, 8, 7
 ,136, 135, 118, 110, 109, 108, 107, 90, 77, 70, 66, 64, 63, 62, 59, 58
 ,177, 176, 175, 174, 173, 172, 171, 170, 169, 168, 167, 166, 165, 164, 137
 226, 215, 205, 192, 190, 189, 185, 184, 183, 182, 181, 180, 179, 178
 סיכונים אחרים 70, 69, 7
 סיכון מוניטין 70, 50, 14
 סיכון מימון 68
 סיכון נזילות 137, 70, 68, 50, 14, 12, 7
 סיכון סביבתי 69
 סיכון רגולטורי 50, 14
 סיכון ריבית 70, 67, 50, 31, 14
 סיכון שוק 137, 70, 67, 50, 36, 14, 8, 7
 סיכון תפעולי 137, 118, 70, 69, 50, 35, 33, 14

ע

עמלות 8, 13, 14, 19, 22, 23, 27, 37, 38, 39, 40, 44, 45, 46, 47, 48, 80, 91,
126, 138, 142, 146, 150, 154, 158, 159, 160, 161, 162, 204, 206, 209,
212, 214, 215, 217, 218, 219, 221, 223, 227, 228, 232
ענפי משק 8, 26, 27, 29, 37, 59, 66

פ

פיקדונות הציבור 14, 26, 29, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46,
47, 77, 82, 90, 92, 111, 140, 144, 148, 152, 156, 158, 159, 160, 161, 162,
186, 187, 188, 190, 191, 192, 214, 215, 216, 218, 219, 221, 222, 223, 230,
231, 234, 235, 238

ר

רווח למניה 80

ש

שווי הוגן 9, 20, 25, 30, 34, 50, 67, 77, 81, 89, 93, 95, 96, 97, 98, 99,
100, 101, 102, 103, 104, 105, 113, 133, 134, 135, 136, 137, 189, 190,
191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 225

ת

תגמול 84, 85, 117, 239
תיק בנקאי 67, 68
תיק למסחר 28
תשלום מבוסס מניות 83, 84, 85, 86